

CERKEV ZA MANJŠINE

Na dnevnem redu naših političnih komentarjev je še vedno na prvem mestu boj za zaščito Slovencev, saj se prav zdaj bje v rimskem senatu zadnji boj za odobritev zaščitnega zakona. Sicer pa gre na drugi strani, skoraj vzporedno, tudi za izvajanje zakona 482 za zgodovinske manjšine v Italiji, med temi tudi slovensko in furlansko, kar zlasti v naši deželi zadobiva vse bolj čudne oblike in vsebine.

V tem okviru pa se oglašajo tudi glasovi drugih pomembnih ustanov. Tako je zlasti krajevna Cerkev v tem dialogu zelo aktivna in posegi njenih visokih predstavnikov v naši deželi potrjujejo usó teóga problema. Omenjali smo že zlasti ob slovesu videmskega nadškofa Alfreda Battistija njegove pogumne besede v prid beneškemu Slovencev, seveda pa tudi Furlanom. Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani je tudi v svojih nastopih konkretno zavzel stališče tržaške Cerkev do sožitja in sprave znotraj nje same in v javnem življenju sploh. Prav tako je goriški nadškof Dino De Antoni že večkrat jasno povedal, kaj misli v zvezi s temi vprašanji. Naj spomnimo le na znano svetoletno pridigo aprila lani v oglejski baziliki, ko je slovenskim romarjem jasno poudaril zahtevo, da država končno odobri zakon za slovensko manjšino. To je nadškof jasno podčrtal tudi kasneje.

Naj tu predvsem zabeležimo članek goriškega nadškofa v škofijskem tedniku *La Voce Isontina* (kar smo že omenili v prejšnji številki). Tako med drugim piše msgr. De Antoni, potem spomni na furlansko izdajo beril in predstavitev iste v Rimu leta 1999: "Jezik je najbolj neposredno sredstvo za sporazumevanje med ljudmi in je vzgib za zblizanje, občutek pripadnosti in sodelovanje v kulturi njegovega naroda". Besede, ki so vredne sodobnega misleca. Nato goriški nadškof poudarja še kot pomembno dejstvo, da je Beseda, ki prihaja od Sv. Duha, našla nato svoj utelešeni izraz v posameznih jezikih, lastnih posameznim narodom. Nato še poudarja, da je valorizacija identitete posameznika pogoj za odprto in univerzalno bratstvo. Svoj poziv nadškof takole zaključuje: "Sedaj pa je na politikih, tako na nacionalni kot krajevni ravni, da pride do polne uresničitve zakona 482 in v največji možni meri za dokončno odobritev predolgo pričakovanega zakona za zaščito pravic slovenske skupnosti."

Naš čas je tudi bogat drugih, splošnih pričevanj katoliške strani za manjšine. Naj spomnimo le na vlogo papežev 20. stol. Za Slovence v Italiji je zelo pomembna listina, ki jo je lastnoročno podpisal in poslal Goriški Mohorjevi družbi papež Pij XI. in v kateri blagoslovja njeno delo za ohranitev, identiteto in krščansko kulturo Slovencev v Italiji. To je zapisal v zelo težkih časih papež Achille Ratti, avtor velikih in znanih enciklik socialne vsebine skupno z obsodbo modernih ideologij, kot sta Divini Redemptoris in Quadragesimo Anno, kjer poudarja neskladnost komunizma s krščanstvom.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Bolj zanimivo pa je vprašanje, kam bo šel razvoj likovne umetnosti v prihodnjem tisočletju. Odgovor ni lahek, če pa se ozremo v preteklost, tudi v našem primorskem prostoru opazamo izmenjujoča se nihanja med umirjenim, urejenim in likovno jasnim izrazom ter bolj sproščeno, slikovito ali celo abstraktno formo. Goriška, Posočje in širše Primorska se je kot kulturno prehodni prostor vedno izvirno odzivala na te izzive; prepričani smo, da bo tako tudi v prihodnje. Po vseh iskanjih, krizah in odklonih 20. stoletja pa se zdi, da je prišel čas za neko "klasiko", ki bo izhajala iz naših kulturnih korenin, a bo na drugi strani izpričevala duha sodobnega časa.

MARKO VUK, UMETNOST 20. STOLETJA NA GORIŠKEM IN V POSOŠJU, GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA 2000

OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE

SMO DANES ŠE ZVESTI PREŠERNU?

JURIJ PALJK

Danes, 8. februarja, slovenski narod povsod po svetu obhaja praznik slovenske kulture. V matični državi je to dela prosti dan, Dan kulture, vsi pa tudi vemo, da se na ta dan spominjamo enega največjih sinov slovenskega naroda, dr. Francea Prešerna, ki ga imamo za največjega slovenskega pesnika.

Veliko črnila je bilo že prelitega na Prešernov račun in tudi vsako leto znova vseppek govorimo o tem, kako je bil največji in najbolj pomemben pesnik, kako nam je v bistvu podaril prav on dostojanstvo in lepoto slovenskega knjižnega jezika, in še in še znamo govoriti o njegovih vrlinah in predvsem o lepoti njegove in danes naše poezije, na katero Slovenci radi prisegamo, saj je prav njegova Zdravljica postala tudi slovenska državna himna. Vprašanje pa je, ali se današnji slovenski

človek skozi meglo vsakoletnih ter že skorajda naravnost obrednih Prešernovih proslav še uspe prebiti do bistva Prešernovega sporočila, ki je v tem, da se je Pesnik iz Vrbe zavzel za lepo slovenščino, naravnost bleščeče lep slovenski jezik, za lepo, vzvišeno obliko izražanja v materinem jeziku, za dostojanstvo in enakopravnost, za pravičnost in resnicoljubnost, za dostojanstvo prav vsakega posameznika in za vse tisto lepo, dobro in vzvišeno, ki je ob rojstvu dano vsakemu dojenčku v zibelko.

Če se omejimo samo na spoštovanje do materinega jezika, potem lahko mirne duše zapišemo, da smo Slovenci kaj malo zvesti Prešernu in njegovemu odnosu do jezika, saj smo pri nas priče zelo malomarnemu odnosu do slovenščine, v matični državi pa nemo ugotavljamo težnjo po vseučem nepoznavanju lastnega jezika in

pretiranem zavzemanju za (p)osvojitve tujih jezikov, naravnost opičji prisvojitvi izrazov iz anglo-saksonskega jezikovnega bazena, iz današnjega vsemočnega jezika, ki je ameriška angleščina, ta rečna *lingua franca* današnjih dni.

Prešeren nam je pokazal pot bogastva in globokih korenin slovenskega naroda; od te poti se današnji človek odmika z nemarnostjo do znanja materinščine in izrazitim omalovaževanjem lastne preteklosti, bistva in korenin, kar je prenevarno za preživetje narodne identitete.

Mi, ki živimo v morju Dantejevega jezika, se zato še kako zavedamo pomembnosti prav vsake naše, slovenske šole, ki nam edina jamči prihodnost, ki edina zagotavlja preživetje našemu rodu in seveda slovenski besedi. Tudi zato zaskrbljeno opazujemo porazno brezbrizen odnos javnih delavcev in naših

politikov do usode in prihodnosti slovenske šole v Italiji, ki je na velikem razpotju, saj je naravnost prisiljena v nove reforme, v katerih pa ni niti sledu ali skraj nobenega posluha za dejstvo, da je to manjšinska šola, res vključena v italijanski šolski sistem, a vseeno in predvsem manjšinska šola.

Ob Prešernovem prazniku, ki je naš praznik, se bomo zato rade volje zbrali na številnih Prešernovih proslavah, ki jih bodo priredila naša kulturna in druga prosvetna društva. Zbrali se bomo tudi zato, da bomo na dostojen način obudili spomin na velikega pesnika in razmislili naš današnji življenjski utrip, prisluhnili lepi slovenski besedi, da bi potem sami imeli lepši odnos do svojega jezika.

Zbrali se bomo tudi zato, da bomo ponovno začutili pripadnost slovenskemu narodu in bomo zato tudi v prihodnje ostali zvesti tej pripadnosti, naravni danosti in lepi življenjski izbiri; bomo zato tudi v prihodnje zmožni sprejeti drugačnega in drugačnega, ne da bi pri tem pozabili nase, na svoj rod, na svojo besedo in ne nazadnje tudi na Pesnika iz Vrbe.

OB RAZPRAVI O ZAŠČITNEM ZAKONU

"NI SVOBODNE VEČINE BREZ SVOBODNE MANJŠINE"

DRAGO LEGIŠA

Uredništvo slovenskih radijskih in televizijskih poročil ustanove RAI je zelo modro ravnalo, ko se je odločilo za televizijski prenos vseh posegov v senatni zbornici v zvezi z zakonskim predlogom za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Slovenskemu gledalcu se je namreč ponudila odlična priložnost, da se je lahko sam prepričal, kako uradna italijanska politika gleda na našo manjšinsko stvarnost. Žal slika ni prav nič vzpodbudna in obetajoča.

Pustimo vendar izvajanja tistih senatorjev, ki so v svojih posegih zanikali obstoj Slovencev v videmski pokrajini, saj je njihova frazerska patetika mogla vzbujati le posmeh. Nismo namreč pričakovali, da je med italijanskimi senatorji toliko

Posnetek z manifestacije v Trstu v sredo, 7. februarja (Foto Kroma)

"strokovnjakov za primerjalno jezikoslovje", ki si upajo smelo in suvereno trditi, da govornica naših Benečanov nima nič skupnega s slovenskim jezikom. To muziko sicer že dolgo poznamo. Mislimo pa, da se je po-

polnoma razglabil tisti govornik, ki je svoj poseg končal z naravnost patetično hipotezo: "Odobritev zakonskega predloga, o katerem je govor, bi v Benečiji naredila več škode, kot jo je bil povzročil Titov IX. korpus".

V veliki večini omenjenih posegov pa smo pogrešali predvsem dvoje: 1. skoraj nihče ni ne omenil in še manj poudaril, da nobena narodna ali jezikovna manjšina v resnično demokratični družbi in državi ni nekakšno nujno zlo oz. breme, ampak bogastvo, ki že same družbine in državne koristi zahtevajo, da se ohrani in tudi ustrezno vrednoti; 2. prav noben govornik pa ni s poudarkom opozoril senatno zbornico, da je zakonska zaščita osnovnih pravic naše narodne manjšine obveza, ki izhaja iz od Italije podpisanih mednarodnih pogodb in sporazumov. Ne gre torej le za italijansko notranjo zadevo, kot se je jasno moglo razumeti iz skoraj vseh posegov.

Tako seveda pišemo pod vtisom izvajanja senatorjev, ki so prejšnji teden posegli v splošno razpravo o Masellijevem zakonskem predlogu za zaščito naše manjšine. V tem trenutku seveda ne moremo vedeti, kako se bo zadeva končala.

STRAN 7

02 Janez Povše
KULTURA ZA SVET NEPOGREŠLJIVA

02 Breda Susič
ZDA SPREMENILE SVOJE POGLEDE NA BALKAN

03 Danijel Devetak / intervju
MARJAN MARKEŽIČ

04 Jurij Paljk
VABILO K ŽIVLJENJSKI RADOSTI

05 Ivan Žerjal
SKRBJ ZA MLADE DRUŽINE

06 France Bernik
O STRPNOSTI

06 Lojzka Bratuž
IVAN TRINKO O RODNEM JEZIKU

09 Ivana Mahnič
DAN SPOMINA V ZNAMENJU OTROŠKE OPERE

10 STARE OBRTI NEKOČ IN DANES NA GORIŠKEM

15 Harjet Dornik
KARNIČAR: SMUČAL SEM PO TREH STRANEH NEBA

SVET OKROG NAS

TUDI IZJAVA V ZVEZI Z MANIFESTACIJO SSO IN SKGZ PRED DEŽELO

SLOVENSKA SKUPNOST
PREDLAGA CORSIJA

Ob bližajočih se parlamentarnih volitvah se Slovenska skupnost predstavlja s konkretnim predlogom, ki bo nekoliko osvetlil volilno kampanjo, v kateri se zaenkrat le veliko šušlja. Pokojni senator Bratina si je prizadeval, da je bilo drugo senatno okrožje tako zarisano, da bi se lahko na njem predstavil kandidat slovenske narodnosti, in upal na uspešen rezultat, ob pomanjkanju ustrezne norme, ki bi jamčila slovensko prisotnost v parlamentu. Sicer si vsakdo izmed nas težko domišlja, zakaj zajema omenjeno okrožje del tržaške, goriško pokrajino in del videmske. SSK je zato mnenja, da mora biti kandidat leve sredine v omenjenem okrožju izraz slovenske manjšine. Nikjer pa ne piše, da mora biti ta slovenski kandidat izraz italijanskih levičarskih strank. SSK meni, da je napočil čas, da predstavlja slovensko manjšino v parlamentu kandidat, ki ga predlaga SSK, zato predlaga slovenski manjšini in levosredinski koaliciji za kandidata v drugem senatnem okrožju Hadrijana Corsija. Omenjeni kandidat je nedvomno ugledno ime, saj se je Corsi že neštetokrat izkazal za zelo izkušenega upravitelja, go-

spodarstvenika in družbenega delavca. Kot upravitelj si kot števerjanski župan in predsednik Briške gorske skupnosti danes prizadeva za čim bolj perspektiven razvoj omenjenega teritorija tudi v luči odličnih čezmejnih odnosov, ki jih je znal vzpostaviti z obmejnimi subjekti. Kot gospodarstvenik se lahko ponosa z zavirljivimi rezultati, med drugim je bil podpredsednik goriške Trgovinske zbornice. Corsi je med ljudmi in na teritoriju zelo dobro poznano ime, uživa ugled v slovenski in italijanski javnosti, zato SSK meni, da bi bil Corsi najbolj primerna oseba za drugo senatno okrožje, ki zajema slovenske, italijanske in furlanske volivce iz goriške,

tržaške in videmske pokrajine. Težišče volilnega okraja je na Goriškem in obmejnem pasu Videmskega, zato menimo, da mora biti kandidat izraz te stvarnosti, kar Corsi tudi je. S svojim nastopom bi jamčil slovenski manjšini slovenskega predstavnika v parlamentu, levi sredini pa zelo dober rezultat. SSK je prepričana, da ima Corsi stvarne možnosti za izvolitev.

Glede sredine manifestacije pa naslednje: finančna stiska slovenskih ustanov je pereča, pomanjkanje prispevkov lahko ohromi našo organizirano strukturo. Ob tem pa gre poudariti, da krivdo za to stanje ne gre npriti samo deželni ustanovi, temveč neprimernemu vedenju leve sredine v Rimu. Ta je pred nekaj dnevi rinfincirala zakon za obmejna območja št. 19/91 in iz tega naslova določila 9 milijard lir za italijansko manjšino v Istri. Iz tega zakona je doslej financirala tudi delovanje naše manjšine. Decembra lani, ko je parlament odobril finančni zakon, pa je bila vsota, ki je bila prejšnja leta namenjena slovenski manjšini, enostavno črtana v pričakovanju na odobritev zakona za slovensko manjšino.

DELEGACIJA IZ JUGOSLAVIJE, KOSOVA IN MAKEDONIJE V ZDA

ZDA SPREMENILE SVOJE
POGLEDE NA BALKAN

BREDA SUSIČ

S prihodom Georgea Busha ml. v Belo hišo se je marsikaj spremenilo v pogledih svetovne velesile ZDA in njenih načrtih v zvezi z bodočnostjo Jugoslavije. To je prišlo jasno do izraza v petek, 2. februarja, ko je novi ameriški državni sekretar Colin Powell v Washingtonu sprejel delegacijo iz Jugoslavije, Kosova in Makedonije.

To, kar so mediji najbolj poudarili, je bila Powellova izjava, da ZDA ne bodo umaknile svojih vojakov - tako kot je Bush napovedoval med svojo volilno kampanjo - pač pa da bodo na Kosovu in Bosni ostali še precej let.

Ta zagotovila, resnici na ljubo, niso prišla povsem nepričakovano. Bush je že pred kakim tednom omilil svoja izolacionistična stališča na področju zunanje politike. Pomembnejši je bil zasuk ameriških pogledov glede na to, kako ohraniti čim večjo stabilnost na celotnem Balkanu. Kljub demokratičnemu zasuku v srbski politiki je Clintonova administracija ohranila neprikrito podporo Črni gori in njenemu predsedniku Milu Djukanoviću. Ta je po prihodu Koštunice na oblast sicer obnovil dokaj konstruktiven dialog s Srbijo, vendar se ni odpovedal težnjam po osamosvojitvi Črne gore. Novi ameriški zunanji minister Powell pa je po svoje obrnil hrbet mali balkanski republikli in ni njene predsednika niti sprejel na pogovore. To je bilo jasno znamenje, da je Amerika spremenila svoje poglede na varnostno strategijo območja, ki je še vedno eno najbolj vročih na svetu - kar dokazujejo nenehni spopadi na jugu Srbije, v Sandžaku in na Kosovu.

Smernice, ki jim bo sledila Busheva administracija, je kasneje dopisniku New York Timesa razložil neimenovani funk-

cionar ameriškega zunanje ministrstva: katerokoli sprememba sedanjih meja na Balkanu bi lahko bilo skrajno nevarno. Zato Powell ne želi podpreti črnogorskih teženj po osamosvojitvi, da bi te ne vplivale na Albance na Kosovu in na Srbe v Bosni.

S tega zornega kota so se torej praznih rok vrnili tudi predstavniki s Kosova. Rugova se je menda dotaknil problema kosovske avtonomije in je na zaključni tiskovni konferenci celo izjavil, da je v tem smislu prejel Powellovo načelno podporo. Kasneje pa se je izkazalo, da je Powell z zmernim albanskim voditeljem govoril le zelo splošno o demokraciji, integraciji in o kooperaciji med deželami, ne pa o priznanju samostojnosti Kosova.

Od petkovega sestanka je torej možno sklepati, da bo odslej Busheva prva sogovornica demokratična Srbija. Od srbske vlade ZDA zahtevajo razbremenitev vojske na južni meji, kjer kljub ponudbam, da bi predstavniki Albancev zasedli nekatere pomembne položaje v krajevni in republiški vladi, še vedno potekajo spopadi z ostanki kosovske Osvobodilne

vojske. Powell je na petkovem sestanku priporočil bivšemu voditelju UCK Taquiju, naj pomiri upornike tako na Kosovu kot v Srbiji.

Od srbskega premiera Djindića pa je zahteval izročitev Miloševića mednarodnemu sodišču v Haagu. Po neuspelem obisku izpred nekaj tednov Carle Del Ponte v Beogradu - ko ji je predsednik Vojislav Koštunica (na sliki ob njej) zagotovil le, da bodo Slobodanu Miloševiću sodili doma zaradi kaznivih dejanj na področju korupcije - se zdi, da se je Djindić sedaj nekoliko prilagodil ameriškim zahtevam. Zaenkrat pa je zagotovil samo, da bo parlament v Beogradu imenoval javnega tožilca, ki bo zbral dokaze proti Miloševiću. Diplomatsko pa se je izognil zagotovitvi, da bodo nekdanjega diktatorja izročili tudi mednarodnemu sodišču, ki bi mu sodilo zaradi vojnih zločinov in zločinov proti človeštvu. Namignil je samo na možnost, da bi se v naslednjih mesecih beograjsko sodišče lahko povežalo s haškimi. To pa daje vendarle slutiti pozitiven zasuk v srbskih stališčih.

S. I. SIRANI

CERKEV ZA
MANJŠINE

Poleg tega je isti papež v nemškem jeziku objavil znano encikliko proti nacizmu.

Tudi katoliška filozofija je posebno v moderni dobi (ko so se ti problemi začeli javljati) vedno zagovarjala pravilne rešitve problema narodnih manjšin. Že smo v našem listu omenjali zlasti vodilnega sodobnega filozofa 20. stoletja, kot je bil Jacques Maritain, ki je jasno zagovarjal pluralistično in pravično ureitev tega vprašanja. Sicer to sploh sodi v krščansko sociologijo našega časa, ki so jo med drugim zagovarjali tudi naši vodilni krščanski misleci, (Ušeničnik, Veber, Ahčin idr.).

Slovenska primorska duhovščina je zlasti v času

najhujšega preganjanja s strani fašističnega režima vedno odločno branila in zagovarjala slovensko besedo in slovensko pesem. Njej se imamo v veliki meri zahvaliti za to, da smo danes še Slovenci. Vsi ti naši mali in veliki Čeder-maci so tako po Slomškovich smernicah učili in vodili svoje ljudstvo.

Podobno velja za naše velike nadpastirje, kot so bili goriški nadškof in ilirski metropolit Frančišek Borgia Sedej in tržaška škofa dr. Andrej Karlin in Furlan msgr. Alojzij Fogar, prej pa še dr. Anton Mahnič s Krka. Vsi ti so morali na pritisk nove italijanske zlasti pozneje fašistične oblasti zapustiti svoje škofije.

Naj živijo v slavnem spominu vseh nas!

USTANOVNO SREČANJE
KONFERENCA ZA ITALIJO
SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Dosledno s postavkami, ki jih predvideva statut ustanove Svetovni slovenski kongres, se je dne 30. januarja 2001 ustanovila pri Svetovnem slovenskem kongresu Konferenca za Italijo. Ustanovno srečanje je bilo v Števerjanu ob prisotnosti zastopnika Upravnega odbora SSK za zamejstvo prof. Tomaža Pavšiča. Prisotni na sestanku so izbrali odbor, ki ga predstavljajo ti zastopniki slovenske narodne skupnosti, ki živi v Italiji: za predsednika je bil imenovan Marjan Terpin, podpredsednika sta Raško Dolhar in Dino Del Medico, tajnica pa je Erika Jazbar. V širšem odboru so še drugi predstavniki, ki zastopajo slovenske ljudi iz raznoraznih predelov italijanske države, posejanih z našim življenjem. Z nameni, načrti in idejno zasnovi ter z dokončno sestavo glavnega odbora bo javnost še seznanjena v kratkem.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

KULTURA ZA SVET NUJNA
IN NEPOGREŠLJIVA

Prav je, da se ob Prešernovem dnevu spet spomnimo vseh tistih darov kulture, ki so še kako potrebni človeku tudi dandanes. Da se spomnimo kulture kot tiste plemenitosti, ki nam lahko nepogrešljivo pomaga pri osvajanju lepšega in boljšega v nas. Ker kultura namreč ni le prijetno oblačilo ali prijeten bivalni prostor, ni torej le vsakršna uglajenost, kultura je v prvi vrsti spodbuden odnos do sočloveka, do drugega in zakaj ne tudi drugačnega. Kultura je verjetno res predvsem lep odnos do drugega in drugačnega, kajti vsak človek je enkrat in s svojo enkratnostjo bogati skupnost, v kateri živi. V tem smislu nas torej kultura spodbuja, naj se na bližnjega obračamo s strpnostjo in razumevanjem, in to vselej ter nepretgoma. Tovrstna iskrena kultura, kot da izhaja iz božjega nasveta, naj v svojo rešitev ljubimo bližnjega kot samega sebe, naj ljubimo sočloveka, brez katerega ne moremo preživeti. Zato naj temu sočloveku podobno kot sebi ne grenimo življenja, nanj naj se obračamo z iskrenim in odkritim pozdravom, prisluhnemo naj njegovemu mnenju in razumemo njegove stiske, ne odrečemo naj mu pomoči, kadar je pomoči potreben. Res, resnična kultura je iskreno lep odnos do sočloveka, saj brez pomoči sočloveka ne bomo mogli prenašati bremena časa, obupali bomo pod težo obremenjujočega

in mrzlosrčnega ritma sedanosti, izgubljeni bomo na naši poti, v kolikor naša pot ne bo tudi skupna pot z vsemi drugimi.

In kar velja za odnos do drugega, do bližnjega, velja tudi za naš odnos do drugačnih. Živimo namreč v času, ko se že kar dramatično srečujemo z različnimi in drugačnimi kulturami, s kulturami v smislu drugačnega načina življenja, drugačne vere in drugačnih prepričanj. Na svetu pač obstajajo različne civilizacije in v srečanju z njimi se vprašanje sobivanja zaostri, v bistvu pa je problem isti bodisi v primeru drugačnega bližnjega kot v primeru drugačne civilizacije, vselej naj zmaga pomirjujoča kultura v najglobljem pomenu besede. Smo ljudje že na tako visoki etični ravni, da bomo sožitje različnih civilizacij to pot zares uredili? Da to ni lahko, priča zgodovina in še posebej prejšnje stoletje, v katerem je človeštvo preko vsake mere podleglo ideji sile, nadvlade nad drugim in želelo kar dobesedno uničiti versko, rasno ali politično drugačne oz. nezaželeno. V tem smislu je bil to čas pravega pekla, ki ga ne bi smeli nikdar več obuditi. In v tem prizadevanju za sobivanje z različnimi civilizacijami nam je lahko v pomoč prav kultura, seveda tista iskrena, ki zna zares sprejeti drugačne od sebe. Takšna kultura se zdi slej ko prej nujna in nepogrešljiva.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZI KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

POGOVOR / MARJAN MARKEŽIČ

UPI IN TEŽAVE OKROG SLOVENSКИH KATOLIŠKIH OBJEKTOV V GORICI

DANIJEL DEVETAK

Kje bi začeli ta pogovor?

Začnimo pri lažjem in bolj razveseljivem projektu, in sicer pri sv. Ivanu (na mali sliki). Kot znano, smo prodali stanovanje v prvem nadstropju v hiši ob cerkvi sv. Ivana, kjer je stanoval msgr. Močnik, in odkupili tri bližnja prazna skladišča, kjer je bila nekoč tovarna testenin. To je bila prva poteza, ker smo se bali, da bi za nas ti zelo primerni prostori prišli v roke komu drugemu. Med tem časom sem budno pazil, kako se niža cena nepremičnin; ko je bila najugodnejša, smo opravili operacijo. Hkrati smo začeli nabiralno akcijo za popravila prostorov. V pritličju naj bi bil prostor za učilnico, ki jo potrebuje župnija, za sanitarije, pisarno in dvorano, kjer bi lahko bil prostor za verska in družabna srečanja. Prostor je idealen, ker je oddaljen od cerkve dva metra in pol. V prvem nadstropju pa naj bi bilo nekoč pravo župnišče, t.j. stanovanje za župnika. Sedaj smo opravili glavna dela; ko bomo imeli potreben denar, bomo dokončali. Prostori so namreč najprej potrebni v pritličju. Hvala Bogu se sedaj dela bližajo koncu. Delo ni bilo majhno, saj tloris meri 32x8 m; če to pomnožimo, vidimo, da je kar nekaj metrov. V prvem nadstropju je prostora za polovico tega. Postaviti je bilo treba novo streho na gornji polovici in opraviti zunanja dela. Mislim, da bom do konca februarja izročil ključne prostorov župniškemu upravitelju Žbogarju, da se bo razveselil in določil datum otvoritve. Če bi vreme še naprej nagajalo, bi ostalo le še nekaj dela na notranjem dvorišču in bi dokončali zaščitni pas ometa nad pločnikom. Toda to ne bo oviralo uporabe prostorov z dohodom od cerkvene strani. Praktično je pritličje že uporabno. Zato smo zidarje usmerili na Travniki, kjer delamo s pospešenim ritmom.

Kdaj so se dela okrog sv. Ivana sploh začela?

Začeli smo novembra 1999. Zaradi nerazumnega zavlačevanja občine ob naši upravičeni zahtevi po varianti pa smo jih resno poprijeli šele maja lani; sedaj teče šesti delovni mesec. Glede denarja moram poudariti, da so glavino prispevali štirje dobrotniki, ki želijo ostati neznan. Kar smo med tem časom zbrali, ni bistveno olajšalo dela tistemu, ki skrbi za to. Pri tako obširnem delu bi lahko veliko prihranili razni prostovoljci, toda ni jih bilo. Sicer pa je v Gorici to že precej stara zgodba.

Imate dolgove?

Vajen sem, da delom, ki jih začnem, vidim tudi konec. Zato smo se z msgr. Cvetkom Žbogarjem zmenili, da bomo delali toliko, kolikor lahko krijemo. In naredili smo dvakrat več, kot smo v začetku načrtovali. To pa zato, ker ve-

Na Goriškem se korenito obnavljata dve stavbi, kjer je že zgodovinsko prisoten naš slovenski živelj. Pri cerkvi sv. Ivana, mestnem duhovnem središču, kjer se zbirajo goriški verniki, se končujejo dela župnijskih prostorov, na Travniku pa se mrzlično nadaljujejo v lepem poslopju blizu škofije, kjer ima svoj sedež Katoliška knjigarna. O delih, načrtih, težavah in upih smo se pogovorili z g. Marjanom Markežičem, ki je svojo zanesljivost na področju obnavljanja Slovincem dragih stavb pokazal že ničkolikokrat. On je odgovoren za ta dela in njegova prisotnost je hkrati jamstvo, da bodo opravljena na najboljši način.

dno priskoči na pomoč Božja Previdnost po dobrih ljudeh. Kar se tiče sv. Ivana, smo lahko torej mirni. Seveda bodo še potrebna sredstva za notranjo opremo in podobno, a najnujnejše je za nami, in to še kar "zdržno" glede dolgov. Zaenkrat dolgujemo le velikodušnim posameznikom, ki so posodili večjo vsoto. Počasni jo bomo vračali. Naj poudarim še to, da nam veliko pomeni deželni prispevek; še deset let bo prihajal prispevek, ki so nam ga nakazali za popravila cerkve. Vsako leto nam pride na račun štirinajst milijonov lir. To so edini redni prispevki, na katere lahko računamo. Zaradi pravnega položaja Dušnopastirskega središča za to stavbo nismo imeli niti možnosti zaprositi za katerikoli javni prispevek. Poleg tega je bila to naša odločitev, saj bomo nepremičnino v kratkem vključili v enotni sistem slovenskih katoliških objektov v Gorici.

Kako pa je z deli na Travniku?

Knjigarno je moj "nebeški Šef" preveč močil z dežjem, tako da nismo mogli delati. Začeli smo po poletnih praznikih. V petih mesecih pa smo zaradi grdega vremena delali ja ali ne tri tedne. Zakaj smo sploh začeli obnavljati Katoliško knjigarno (na spodnji veliki sliki prerez; op. p.)? Vsak lastnik oz. upravitelj se mora enkrat odločiti, kaj naj naredi s stavbo. Za knjigarno so se odločili približno 80 let; v tem času so naredili štiri različne načrte. Zaradi pomanjkanja denarja ali zaradi premajhnega poguma pa se niso radikalno lotili dela; to je zahtevno, saj leži poslopje v samem mestnem središču in dostop do njega ni lahek. Po polemikah, ki so nastale pred letom dni glede Placute in Travnika, se je potem vse uresničilo po starem reku: Tresk in grom, potem pa vse tiho je bilo. In to prav gotovo ni dovolj za pogled v prihodnost. Zato smo se pri Katoliškem tiskovnem društvu (KTD), lastniku nepremičnine, odločili, kaj naredimo, kaj rešimo prej in kaj mogoče kasneje. Na Placuti ni dovolj prostora za vse to, kar bi lahko bilo na Travniku; obratno pa lahko uresničimo v novih načrtovanih prostorih na Travniku vse, kar je sedaj na Placuti. Obe stavbi se podirata, streha pušča tu in tam. Kdor bi se rad pričel o tem, lahko pride z mano na streho, večkrat tudi ponoči, saj dež lahko pošteno premoči kakih deset računalnikov, sistem Goriške Mohorjeve družbe, Novega glasa in Pastirčka. Če

bi se ne torej takoj odločili, da naredimo načrt in začnemo hitro z deli, bi morali zapreti tudi Katoliško knjigarno. Končujemo izplačilo dolgov za Kulturni center Lojze Bratuž in je zato sedaj lažje načrtovati tudi prihodnost. Pri knjigarni smo morali nujno ukrepati pred novim regulacijskim načrtom za Gorico, ker smo dobili dovoljenje še po starem, pod klavzulo "ohranitev prostornine". Drugo in tretje nadstropje sta bili neuporabljivi že vsaj sedemdeset let, prostor v ozadju prav tako; neizkoriščene je bilo torej ogromno prostornine. Novi regulacijski načrt predvideva za tisto področje ohranitev vseh elementov; če bi čakali še teden dni, bi morali obnoviti vse, kot je bilo nekoč, kar pa je zelo nefunkcionalno in mnogo dražje. Načrt je bil narejen in sedaj delamo po njem. Naredil ga je arh. Lino Visintin, ki v Gorici nekaj pomeni. Izbrali smo ga tudi zato, ker se trenutno v mestu ukvarja z velikimi projekti. Malokateri arhitekt bi lahko dosegel izpeljavo takega načrta, ki je nam po volji, kljub temu da nam občina dela velike težave. Za dela smo izbrali podjetje Erre Tre (R3), ki ga vodi Maurizio Romanut. Zanj smo se odločili, ker mora imeti podjetje za tako zapletena dela lastne stroje in strojčke, saj je treba veliko podirati in opravljati dela s hitrostjo.

Pred Božičem smo zalili ploščo v prvem nadstropju, pripravljamo potrebno za utrditev stropov na starem delu, tako da trgovina lahko nemoteno deluje. Ne moremo si namreč privoščiti, da bi zaprli trgovino. Vsi vemo, da take objekte v Gorici zapirajo zaradi vse večje konkurence hipermarketov, kjer se prodaja velik del stvari, ki se najdejo tudi v naši knjigarni. Mi pa vemo, da Katoliška knjigarna mora ostati, knjige se morajo prodajati oz. morajo biti vsaj na ogled zaradi poslanstva, ki ga je knjigarna imela oz. ga ima in ga bo še imela. Upamo, da bo odslej vreme lepo, tako da bomo lahko nadaljevali s postavitvijo strehe na novem delu zadaj in z utrjevanjem stropov in stopnišč v prednjem delu.

Kaj predvidevajo načrti?

Prvo nadstropje bo ostalo podobno temu, kar je bilo do sedaj, in sicer namenjeno razstavnim in predstavitvenim prostorom. Drugo in tretje nadstropje pa bomo popolnoma prenovili. V pritličju naj bi bila racionalno razporejena knjigarna, urejena po predpisih. Možna bo tudi večja kontrola nad njenimi prostori, saj je bilo prej

skoraj nemogoče nadzirati celotno površino trgovine. Ko bo kdo prišel v trgovino, ga bo sprejel spodoben majhen atrij, od katerega bo lahko videl spodaj trgovino, skozi odprtino zgoraj razstavnih prostorov, na levi strani pa vrata, od koder bo dostop do višjih nadstropij. V prvem bodo uprava Novega glasa, Goriške Mohorjeve družbe in Pastirčka ter skladišča, v drugem naj bi dobilo prostor uredništvo našega tednika, v tretjem pa bi bil pod streho prostor za arhiv z večjo sobo, od koder bo čudovit razgled na goriški grad, Kostanjevico, Sabotin in Sveto goro. Ta zadnji del je eden najlepših kotičkov Gorice, kjer bodo naši novinarji lahko našli večji navdih. V ozadju bo dvorišče z drugim varnostnim izhodom iz stavbe.

Kdaj naj bi se dela končala?

Moj termin je: čimprej. Po moji metodi pomeni to, da bomo končali dovolj hitro. Upam, da tokrat ne bo drugače. Enkrat poleti bomo lahko začeli jasneje gledati proti koncu del. Veliko je odvisno od vremena.

Kako pa je s sredstvi?

(Se posmeje). Ko me - zlasti Italijani - sprašujejo, odkod denar, da lahko toliko delamo, jim odgovorim: Z velikimi vsotami denarja lahko dela vsak "cimber". Graditi brez denarja pa je umetnost. In mi smo gotovo umetniki. Zaenkrat bomo skušali pri knjigarni narediti to, kar je najnujnejše za knjigarno. Le-to smo na začetku del stisnili naprej proti Travniku. Sedaj moramo hitro dokončati prizidek in tja prenesti celotno knjigarno, da bomo lahko potem delali spredaj. Ob koncu vseh del pa bomo zopet razširili artikole na celotni obnovljeni prostor. Torej, tri selitve, ne da bi obrat zaprl. Že to niso malenkosti, ki povzročajo veliko skrb in usklajevanja; zahtevajo tudi veliko iznajdljivosti in improvizacije. Veliko nam je pomenilo dejstvo, da smo se za to delo sporazumeli s škofijo in imamo dohod do gradbišča z dvorišča škofije. Škofu smo podrla dve garaži, ki ju bomo zopet zgradili; to bo tudi priložnost, da bo končno le imel večjo garažo, kot jo Bog zapove. S tem dogovorom smo veliko prihranili, saj bi bilo nemogoče izpeljati del z ene strani, s Travnika. Glede sredstev moramo zaenkrat veliko "čarati".

Ko je lani nastal glasen halo, se je glas slišal do Ljubljane in še dlje. Toda doslej smo slišali samo obljube, do drugega ni prišlo ne na tej ne na oni strani meje. Zato smo se odločili, da oddamo prošnjo na Trgovinsko zbornico. Dobili smo zagotovilo za posojilo z ugodnimi pogoji samo za trgovsko dejavnost, torej le za pritličje. Ta sredstva lahko črpamo vsaj za silo. Medtem lahko razmišljamo naprej in z velikimi težavami načrtujemo, kako bomo to poravnali in vračali.

Kako pa je z dobrotniki?

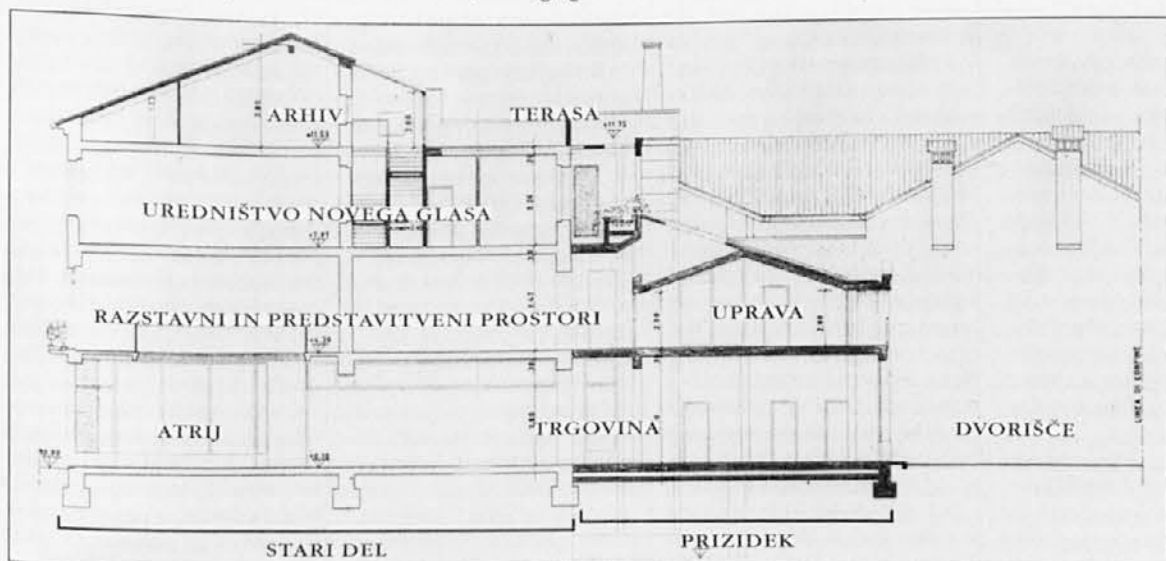
Zaenkrat so se ustavili pri sv. Ivanu. Če nas bodo obiskali tudi na Travniku, jih bomo zelo veseli.

Omenili ste Placuto. Kaj namerava KTD z njo?

Vprašanje bi bilo treba nekoliko razširiti in ga nasloviti tudi na mnoge druge, ki so pred časom očitali KTD-ju nesposobnost pri upravljanju skupnih nepremičnin in imeli vse polno nasvetov in neuresničljivih idej. Več od tega do sedaj na njegov naslov ali račun pa še ni prišlo. KTD ima lahko velike načrte, a republika Italija je izjavila, da si prispevke za obnovo stavb v naslednjih 15-20 letih lahko le sanjamo; Slovenija je povedala nekaj podobnega. Naše največje sponzorkeženice umirajo, mlajši rod pa se še ni naučil darovati za skupne namene in tudi ne prispevati z delovno silo in svojim časom. Če bi dobili nekaj sredstev (vsaj 300 milijonov), bi na Placuti najprej zaščitili stavbo z novo streho, ker je sedanja kakor rešeto. Zato je potrebno vsak teden pregledovati pod streho in nad njo. Zanimivost: prejšnji teden je pod njo padal omet na pločnik. Ponoči je bilo treba zaščititi prostor in zgodaj zjutraj odstraniti nevarnost, težko za dve polni samokolnici. Filozofija, pisanje in govorjenje tudi tokrat niso pomagali. Potrebno je zavijati rokave in takoj ukrepati. Večno samo krpiti tudi ni mogoče. Gotovo pa je že napočil skrajni čas, ko bi si morala naša celotna skupnost iskreno priznati, kaj zmoremo in česa ne, kaj potrebujemo in česa ne, ter primerno temu ukrepati. Vsekakor pa bi moral vsak polnoleten član prevzeti nase delček svoje odgovornosti, kajti breme je mnogo težje od nosilnosti ramen maloštevilnih članov KTD-ja, ki so poleg tega vsi že vrsto let le navdušeni prostovoljci. KTD je že uradno sporočilo javnosti svoje enoglasno mnenje in prizadevanje za rešitev problema. In jaz sem član KTD-ja. Dodatno osebno mnenje za rešitev "volka in koze" sem že izrazil na javnih srečanjih, posvečenih dokončni rešitvi problema.

Kakšne načrte ima KTD po obnovi stavbe na Travniku?

KTD se bo najprej ukvarjalo s programi, načrtovanjem in pospeševanjem dejavnosti, ki jih je zapostavljalo vsa ta leta obnavljanja Kulturnega centra in knjigarne. Temu je treba pristeti še "manjša dela", kot so obnova koč sv. Jožefa v Žabnicah in strehe na hlevu zraven nje, zamenjava sistema ogrevanja v telovadnici, ker prejšnji ni več odgovarjal predpisom, trenutno poteka obnova manjše stavbe v Doberdolu in še kaj. Glede na vedno nove predpise in zahteve sta že samo ohranjanje in vzdrževanje teh struktur ogromen napor, in to tako fizični kot psihični. Dovolj je omeniti podatek, da KTD skrbi za približno 4.000 (štiri tisoč!) kvadratnih metrov strehe in vsega tistega, kar je spodaj. Stroški stavb za javno uporabo pa so znatno večji od tistih za privatno uporabo. Kljub temu pa imamo v rezervi še veliko dobre volje, prostora in dela za nove sodelavce pa tudi ne bo zmanjkalo.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

6. NAVADNA NEDELJA,
SVETOVNI DAN BOLNIKOV,
LURŠKA MATI BOŽJA

"Preklet mož, ki zaupa v človeka in se opira na bitje iz mesa... Blagoslovljen pa mož, ki zaupa v Gospoda." (Jer 17, 5, 7)

"Blagor človeku, ki ne hodi po nasvetu krivičnih." (Ps 1, 1)
"Če samo zaradi tega življenja zaupamo v Kristusa, smo od vseh ljudi najbolj pomilovanja vredni." (1 Kor 15, 19)
"Blagor vam, ubogi... ki ste zdaj lačni... ki zdaj jokate... kadar vas bodo ljudje sovražili." (Lk 6, 20, 21.22)

Mislím, da se je v postnem času l. 1941 msgr. Bruniju, ravnatelj malega semenišča v Kopru, ki pa je tedaj končeval svojo službo med nami, na prižnici stolne cerkve zareklo ob današnjem berilu iz preroka Jeremija tako, da je vžičeno dejal (v ital.): "Preklet Bog, ki zaupa v človeka" (prim. Jer 17, 5). Tedaj je nastala kratka zadrega, nič drugega. Saj je vsa cerkev razumela, da je šlo za napako pri citiranju Sv. pisma. Toda ob premišljevanju tega odlomka nam misel splava k sv. Pavlu, v Novo zavezo, kjer ugotovimo, da je učlovečeni Bog Jezus Kristus v resnici za nas postal prekletstvo. Pisano je namreč: "Preklet je vsak, kdor visi na lesu" (Gal 3, 13). "Kajti obešenec je preklet od Boga" (5 Mz 21, 23).

Sam Jezus izkusi to prekletstvo, ker moli: "Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?" (Ps 22, 2). To prekletstvo se je razlilo nanj kakor voda" in: "Ves dan me obkrožajo kakor povodenj" (Ps 22, 5; 88, 19).

To prekletstvo Boga človeka gane umirajočega desnega razbojnika na Kalvariji, da se obrne najprej na levega sotrpina, nato še na Jezusa: "Ali se ne bojiš Boga, ko si v isti obsodbi? In midva po pravici, kajti prejemava primerno povračilo za to, kar sva storila; ta pa ni storil nič hudega". In govoril je "Jezus, spomni se me, ko prideš v svoje kraljestvo!" In on mu je rekel: "Resnično, povem ti: Danes boš z menoj v raj" (Lk 23, 40-43). Še stotnik, ki je poveljeval križanje in videl, kaj se je zgodilo pri umiranju Jezusa, "je slavil Boga in dejal: 'Zares, ta človek je bil pravičen'. In vse množice, ki so se zbrale, da bi gledale, in so videle, kar se je zgodilo, so se nazaj grede tolke po prsih" (Lk 23, 47-48).

S takimi občutki se tudi mi pripravljamo na sv. mašo, zlasti nedeljsko in praznično, da lahko na novo doživimo učlovečenje, trpljenje, smrt in vstajenje Gospoda Jezusa Kristusa. Po maši skušamo vse strniti v kratko zahvalo. Zato bi morala še posebej pred sv. mašo vladati v zakristiji sveta zbranost, saj duhovniku pomaga za zbranost že molitev, ko si nadeva bogoslužna oblačila. Okrog stoječi pa večkrat mislijo, da morajo pomagati duhovniku pri 'mučni' tišini s spraševanjem, klepetom ipd. Nekdo je pripovedoval, kako jih je, same škofe, ki so klepetali pred sv. mašo v zakristiji neke rimske cerkve, nahrulil kard. Faulhaber z gromkim "Silentium!", nakar so seveda utihnili.

G. Virgil Šček je kdaj po evangeliju zapustil cerkev in šel ven pred cerkev pridigat možem, ki so sedeli na cerkvenem podzidku, se pomenkovali in kadili "španjolete". Tedaj so razumeli lekcijo ter se tiho pobrali v cerkev k sv. maši, v veliko zadovoljstvo žena. Včasih zadostuje zgled drugih, da se danes kdo zopet vrne v cerkev počastit nedoumljivo božjo ljubezen do človeka. Tedaj laže prinese s seboj vse svoje probleme, obup, bolezen, težo, ki je ne more zvaliti na človeška ramena, pa jo potoži Bogu, ki razume njegovo prekletstvo ter ga potolaži. Zato pa: "Blagoslovljen mož, ki zaupa v Gospoda" (Jer 17, 7). Kristjan bo blagoslovil in molil celo za sovražnike, za tiste, ki ga preklinjajo (Lk 6, 28; Rim 12, 14). Kajti vsi smo v nevarnosti, da bi z jezikom hvalili Boga in Očeta in z njim obenem preklinjali ljudi, ki so ustvarjeni po Božji podobnosti (Jak 3, 19).

Vsaka sv. maša je velika noč, je vstajenje iz umiranja in preletstva. V očeh nevernih in obupanih bomo kristjani, ki verujemo v vstajenje in ne zaupamo v Kristusa samo zaradi tega življenja, od vseh ljudi najbolj pomilovanja vredni. A na dnu svoj e duše bodo tudi neumni zaslišali Jezusove blagre uboštva, lakote, joka, sovraštva sveta, izobčenja, sramotjenja zaradi Njega, ki pa nam oznanjajo že zdaj veselje in vriskanje od sreče, ker bodo rodili veliko plačilo v nebesih (Lk 6, 20 nss). Gorje pa nam, če bi se oklenili lažnega življenja, ker to mineva (1 Kor 7, 29-31).

Lurška Mati Božja naj nam pomaga razumeti in živeti paradokso življenje, zaznamovano z umiranjem od začetka, toda predvsem zapečatenost v vstajenjsko ljubeznijo še pred grehom. Molimo in delajmo za zdravje bolnikov, ne samo na današnji svetovni molitveni dan zanje, marveč vedno, ker pričakujemo polni blaženega upanja prihod našega Odrašenika Jezusa Kristusa (RM, str. 421).

PREDSTAVITEV KNJIGE MSGR. FRANCA RODETA STATI INU OBSTATI

VABILO K ŽIVLJENJSKI
RADOSTI

JURIJ PALJK

Tako zgovoren in neposreden je naslov nove knjige ljubljanskega nadškofa dr. Franca Rodeta, ki so jo sredstvom obveščanja predstavili v likovni galeriji Družine v Ljubljani na Krekovem trgu v petek, 2. t.m.

Stati inu obstatí je znameniti stavek, ki ga je bil izrekel in napisal oče slovenske knjige Primož Trubar, za svoje nadškofovsko geslo pa si ga je ob imenovanju za ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita izbral dr. Franc Rode.

Knjigo govorov, javnih nastopov in pridig ljubljanskega nadškofa zadnjih treh let je izdala založba Družina, uredniško delo pa je opravil odgovorni urednik Družine msgr. Franci Petrič.

Na predstavitvi v Ljubljani so o pomembnosti knjige spregovorili dr. Franc Rode, dr. Janez Gril in msgr. Franci Petrič. Direktor Družine dr. Gril je povedal, da je knjiga izšla v dva tisoč izvodih, ker se pri založbi Družina zavedajo pomena te izdaje in tudi vedo, da bo knjiga naletela na velik odmev v javnosti; v primeru, da bo zanjo vladalo zanimanje v tujini, pa bodo delo tudi prevedli.

Ljubljanski nadškof dr. Franc Rode se je v svojem nagovoru na tiskovni konferenci najprej zahvalil vsem, ki so na katerikoli način sodelovali pri izdelavi knjige, izrecno omenil oblikovalca Toneta Seiferta, ki je poskrbel za eleganten in prepričljiv izgled knjige, koprskemu škofu msgr. Metodu Pirihu se je iskreno zahvalil za uvod v knjigo, omenil pa je tudi vse ostale sodelavce pri knjigi, saj je nadškofove nagovore izbral in uredil msgr. Franci Petrič, knjigo pa sta lektorirala Jurij Devetak in Marija Bratina.

Dr. Franc Rode je na predstavitvi dejal, da se veseli izida knjige tudi zato, ker bo tako lahko vsak Slovenec imel pregled nad njegovimi izvornimi govori in ne samo nad interpretacijo

ali celo izkrivljanjem, potvarjanjem in zamolčevanjem njegovih misli, kot se je v preteklosti na Slovenskem prevečkrat dogajalo.

"Če lahko navedem trditev češkega predsednika Vaclava Havla, potem lahko tudi sam rečem, da svoje govore in nagovore pišem sam," je dejal dr. Franc Rode in nadaljeval z mislijo, da so bili njegovi govori prevečkrat na Slovenskem izkrivljeni, prilagojeni dnevnim potrebam politike, prevečkrat se je tudi zgodilo, da so iz njegovih govorov navedli samo nekatere misli, druge zamolčali ali pa celo potvorili resnico. Povedal je tudi, da gre v knjigi za izbor njegovih govorov, iz katerih prihaja jasno do izraza predvsem dejstvo, da ima slovenski nadškof neko vizijo krščanstva, slovenstva in nasploh vizijo za prihodnost slovenskega naroda. Dejal je, da sam ne razume svojega poslanstva na čelu slovenske Cerkve v tem, da bi samo gladil in božal, ampak je njegova moralna dožnost, ki mu jo izrecno tudi narekuje njegova vloga slovenskega metropolita, tudi v tem, da večkrat pove tako besedo, ki vznemiri.

"Iz napisanega bo razbrati, da je povsod prisotno vabilo k življenjski radosti in zato srčno želim, da bi to knjigo vsi brali brez predsodkov, dobrohotno,

ker je napisana dobrohotno! Želel pa bi si tudi to, da bi jo brali v spoštovanju drugačnosti, v spoštovanju, ki gre ljubljanskemu nadškofu, s katerim se ni potrebno vedno strinjati, spoštovati pa je potrebno njegove misli in namene," je še povedal dr. Rode.

Msgr. Franci Petrič je dejal, da mu je bilo uredniško delo v veliko čast, in povedal je tudi to, da je v knjigi jasen prikaz celostne podobe vizije ljubljanskega nadškofa za slovensko Cerkev in slovenski narod, slovensko državo; knjiga ima tudi namen bralcu ponuditi resnične nadškofove besede, da ne bi tudi v prihodnje prihajalo do izkrivljanja in tudi potvarjanja nadškofovih misli.

"V knjigi je dr. Franc Rode predstavljen kot slovenski izobraženec, slovenski duhovnik, predvsem pa kot ljubljanski nadškof, ki vodi slovensko Cerkev," je dejal msgr. Franci Petrič, ki je še izrecno poudaril, da je s prihodom dr. Rodeta na čelo slovenske Cerkve in z njegovimi javnimi nastopi tudi v slovenskem javnem izrazoslovju prišlo do pomembnih premikov, saj je dr. Franc Rode prvi na Slovenskem začel suvereno govoriti o izrazih, kot so: pogum, samozavest in ponos in so te besede postale stalnica v besednjaku slovenskih javnih in političnih delavcev.

Predstavitvi knjige je sledil pogovor, v katerem je ljubljanski nadškof dr. Franc Rode dejal, da tudi skuša razumeti, zakaj so njegove besede naletele v javnosti prevečkrat na kritike, saj slovenska javnost ni bila naučena, da lahko tudi slovenska Cerkev na glas pove določena mnenja o pomembnih vprašanjih, kar je seveda tudi njena in tudi nadškofova naloga.

"Govorim tihi večini, ki jo srečujem vsak dan in vsak teden in v javnosti ne prihaja do ustreznega izraza, ji mediji ne posvečajo dovolj pozornosti. Toda to tiho večino slovenskega naroda sestavljajo sestavljeni ljudje, to so dobri ljudje. Slovenski mediji izkrivljajo podobo slovenskega naroda, ki je pošten, boljši, kot nam ga kažejo mediji. Upam, da bo knjiga mojih govorov pripomogla k vzpostavitvi ravnovesja tudi na tem področju!" je dejal dr. Franc Rode.

Ljubljanski nadškof si je ob koncu srečanja s predstavniki sredstev obveščanja zaželel, da bi nekatere misli iz njegovih govorov prešle v javnost, naletele v slovenskem javnem življenju na odmev, saj prave debate v slovenskem prostoru na žalost ni bilo in je še ni. "Poglejte: sam sem večkrat govoril o za slovenski narod izjemno perečem demografskem vprašanju, a mi nihče ni odgovoril, a bi bilo prav, da bi se o tem govorilo, saj je demografski padec rodnosti lahko usodnega pomena za slovenski narod!" je dejal dr. Franc Rode.

V svojem lepem nagovoru je ljubljanski nadškof tudi dejal, da ga vsakodnevna srečanja z vernimi in nevernimi slovenskimi ljudmi prepričujejo o dejstvu, da je "pri nas večina ljudi moralno občutljivih, saj govorijo v intimi svojega srca. A tudi danes še velja pravilo: Kar je plemenito, to ni senzacionalistično!"

Odveč je seveda vsak nasvet, da knjigo toplo priporočamo v branje, našim bralcem pa tudi obljubljam, da bomo tudi sami segli večkrat po njej.

OB PRAZNIKU SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA 2001

PODOBA SLOVENSkih
MEDIJEV (2)

VINKO OŠLAK

Vpitje služabnikov Sveta služi hudemu in se hrani iz hudega. Danes temu v angleščini pravijo: *Bad news - good news*. Zalostno oznanilo sveta se odlično prodaja. Govori najtemnejšim kotom v globinah človekove duše. Vse bolj osamel vpitje Gospodovih služabnikov hoče služiti dobremu in se hrani iz dobrega, a se slabo prodaja, kajti njihovo oznanilo je veselo, veselje pa danes nima cene. Veseljačenje da, veselje ne.

A Gospodovi služabniki vedo nekaj, česar služabniki Sveta ne vedo. Vedo za začetek in konec, vedo, kdo bo zmagovalec in kakšna bo usoda tistih,

ki so v solzah sejali in bodo v radosti in zmagovalstvu želi - in onih, ki so v krohodu in norčevanju sejali in bodo v sramoti in pogubi želi. Ta vednost je v napravah elektronskega neolitika samo nekaj *bytov* in se po obsegu ne da primerjati z vednostjo otrok teme, katerih spominske enote se neprestano polnijo s podatki in so vedno premajhne. A vendar, kdor ve za tistih nekaj *bytov* resnice o začetku in koncu, nazadnje obstane, ko bo oni, ki je toliko vsega vedel, a tega neznanega počrka, a glavnega za življenje ni vedel, ob koncu vsega padel.

Ali ni tistemu, ki to ve, kar je treba vedeti, da obstaneš, darovan mir sredi vsega hrupa

in divjanja sovražnikov; ali ni tistemu, ki vidi kačji rep, a tudi njeno glavo in na njej nogo Device, naložena drža, ki ni drža sveta, temveč svetih: da z usmiljeno žalostjo gleda na množico onih, ki stopajo po široki cesti, da jim vse odpusti in zanje še vedno upa, da jim vztrajno in dostojanstveno pripoveduje zgodbo veselega oznanila, pa naj gre do nanj s kamnom, kakor so šli v Jeruzalemu nad svetega Štefana - ali pa z akademskim prezirom in pušto naveličnostjo, kakor so šli v Atenah nad svetega Pavla; naj gre do tudi s podgano nad Mater vsega materinstva, kakor so naredili v Celei, ali pa s sramotjenjem apostolskega naslednika v Labacumu...

Tudi to, kar je na Slovenskem tiskano, govorno in predstavljeno z živo sliko ali poslano po

računalnikovi mreži, je razporejeno v ti dve skupini. Od strani, ki je proti Kristusu, pa naj se tega zaveda ali ne, naj celo misli, da je na njegovi strani, a je po svojem duhu vendarle zoper njega, ni mogoče pričakovati nobenega olajšanja, nobene milosti. Stran pa, ki je Kristusova, pa naj za to ve ali tudi ne, ki je po duhu, ki ji vlada in v katerem se razodeva, njegova, se izkazuje prav po tem, da ravna kakor brat, ki z vrha hriba zre na svojega brata, ki na serpentinu življenja drvi v prepad. Hrib vere je, skaterega je mogoče videti, kam pelje cesta pogube. Ta pogled ni privošljiv, temveč je žalosten in prosi milosti. Kdor tako gleda, ne vrne nobene žalitve, temveč vse poskuša, da bi brata s široke, a pogubne ceste odvrnil od nesreče.

DALJE

TONE BEDENČIČ O TEČAJU ZA ZAROČENCE IN DRUŽINSKEM SVETOVANJU

SKRB ZA MLADE DRUŽINE

IVAN ŽERJAL

V teh dneh je v Marijanišču na Opčinah zopet stekel vsakoletni tečaj za zaročence, ki ga pripravlja repentabski župnik, salezijanec Tone Bedenčič (na sliki). Začel se je 7. t.m. in bo trajal do 14. marca.

S tečajem je g. Bedenčič začel sicer že pred kakimi dvajsetimi leti. Po nekaj letih je, kot sam pravi, zadeva "usahnila", pred dobrimi petimi leti pa je to pobudo obnovil in zlasti v zadnjih časih se je število prijavljenih parov izredno povečalo. "Prej je bilo vsako leto kakih deset parov", pravi g. Bedenčič, "zadnji dve leti pa je tečaj spremljalo kar petindvajset parov, se pravi 50 oseb, in mislim, da bo tako tudi letos. V začetku, ko so bile manjše skupine, je bilo vzdušje bolj družabno in so se ljudje lahko veliko več pogovarjali. Sedaj je zaradi velikega števila udeležencev to težje, tako da razmišljam, da jih razdelim po skupinah, tako da bo večja možnost za osebne pogovore."

Tečaj za zaročence, ki poteka v Marijanišču, je edini slovenski tovrstni tečaj v zamejstvu. Obravnavanih tem je več in so različnega značaja: tako je vsako leto od pet do sedem predavanj, ki gredo od verske, vzgojne in zdravniške problematike pa do nasvetov zakoncev, pravnika, morebiti tudi psihologa idr. Predavanja so v februarju in marcu vsako sredo. Tako je bilo prvo predavanje včeraj, 7. t.m., naslednje pa bo

izjemoma v četrtek, 16. t.m. Udeleženci se ponavadi prijavijo na prvem predavanju; če le-to zamudijo, pa na naslednjem. Če zamudijo več predavanj, pa je bolje, da se ne prijavijo in se potem skuša njihova zamuda nadoknaditi z morebitno udeležbo na tečajih, ki potekajo na slovenski strani meje (npr. v Sežani in v Tomaju).

Kako pa udeleženci sprejemajo ta tečaj? "Predlanskim, ko sem opravil anketo", nadaljuje g. Bedenčič, "so bili vsi zadovoljni, in to iz dveh razlogov: ljudje namreč zvedo nekaj novega in vidijo, koliko novih problemov in oken se odpira. Potem je tu pomembno tudi druženje. Poleg tega pa jih več prihaja tudi zaradi tega, ker vidijo, da ta tečaj ni ozko cerkveno, ampak široko zastavljen. Čutijo namreč, da se jim ne vsiljuje nekaj, ampak da se jim ponujajo neke vrednote, ki veljajo prav za vse, verne in neverne, in o katerih je treba razmišljati.

Kar pa nam žal še ni uspelo, je to, da bi tečaje spremljalo oblikovane več družinskih skupin. Vsekakor je velika razlika med tistimi, ki so opravili tečaj, in tistimi, ki ga niso: na teh tečajih se namreč gradi občutek skupnosti in to je kvaliteta."

Poleg tečaja za zaročence pa je letos v Marijanišču na voljo še druga pobuda, in sicer družinsko svetovanje. Od 11. januarja je od 16.45 do 17.45 na razpolago oseba, ki lahko nudi informacije in nasvete mladim družinam prek osebne ali telefonskega pogovora (telefonska številka je 040 2159882). Ta pobuda je čisto nova, nastala pa je na predlog nekaterih mladih družin, ki bi rade posredovale svoje izkušnje drugim. Oseba, ki bo na voljo ob tisti uri ob četrtkih, bo interesentom lahko svetovala nadaljnje pogovore z drugimi osebami (na razpolago bodo zdravnik-ginekolog, babica, mati več otrok in duhovnik).

"Gre za svetovanje izkušenj, da potem človek lahko sam odloči, kako naprej. To je pripomoček, da v življenju še enkrat premisli in potem odloči. Svetovanje je namenjeno mladim družinam ter družinam, ki pričakujejo otroke. Je tudi edini slovenski posvetovalni center take vrste na Tržaškem. Pri nas imamo precej sposobnih in kvalitetnih ljudi in bomo še iskali imena ljudi, ki bi lahko prišli v poštev za sodelovanje pri tem svetovanju."

Vsekakor g. Bedenčič meni, da bi bilo potrebnih še veliko stvari. Pri tem je podčrtal zlasti potrebo po posvetovalnem centru za doraščajočo mladino. Za mlade bi morali dati na razpolago uro, med katero bi jim bil na voljo krog odraslih ljudi. "Mladina namreč to potrebuje, ne zna se pogovoriti s starši in z določenimi krogi ljudi", pravi g. Bedenčič. Taka oblika srečanja bi bila potrebna zlasti za problematično mladino, ki se predaja tudi poživilom. Pravzaprav je to zanjo edina možnost. Če namreč mladino le zbiraš, to bolj škodi kot koristi. G. Tone Bedenčič je pri tem podčrtal pomen koristne družbe, ki naj nudi tudi organizirano alternativno druženje. Tako druženje namreč lahko pomaga mlademu človeku, da se otrese negativne miselnosti, ki je prisotna v vsakdanjem življenju in ki se po mnenju g. Bedenčiča med drugim izraža v zahajanju v osmice, v disko klube in podobno.

SVETNIK TEDNA

8. FEBRUAR

SILVESTER ČUK

HIERONIM EMILIANI, REDOVNI USTANOVITELJ

Če znamo pravilno brati evangelij, vemo, da Jezus hoče, naj njegovi učenci svojo povezanost z njim dokažejo z dejavno ljubeznijo do ljudi, posebno do tistih, ki trpijo ali so zapostavljeni. Cerkev se je tega vedno zavedala in v vseh časih, posebno še tedaj, ko svetna družba ni poznala "socialnega skrbitstva", je ustanavljala bolnišnice in sirotišnice, kjer so dobili primerno oskrbo bolniki, brezdomci, revni ljudje vseh vrst. To oskrbo so jim nudili možje in žene, ki so se jim posvetili z vso dušo in z vsem srcem kot redovniki in redovnice. Ustanovitelja ene take redovne družbe se spominjamo danes.

To je bil Hieronim Emiliani, ki je izšel iz beneške patricijske družine. Rodil se je l. 1486, ko je bila na višku renesansa, ki je vsebovala mnogo poganskih prvin. Z njo se je povezoval tudi papeštvo, kar je

močno škodovalo Cerkev in verskemu življenju. To je bilo obdobje moralnega propada in velikih stisk, ki so jih povzročale politične zdrahe. Vojaški poklic je bil zelo cenjen. Tudi mladega Hieronima je mikalo, da bi dosegel slavo kot vojak. Poveljstvo rodnih Benetk mu je v sporu s cesarjem Maksimilijanom I. zaupalo trdnjavo Castelnuovo nad Piavo: ob napadu cesarskih čet je trdnjavo padla in Hieronim je prišel v ujetništvo. Njegovi upi v bojno slavo so splahneli, toda samotna ječa je bila zanj milost. Primerilo se mu je nekaj podobnega kot sv. Ignaciju Lojolskemu, ustanovitelju je-

zuitskega reda: od slavohepnega vojaka se je spremenil v gorečega bojevnika za Kristusa. Mesec dni ječe in čudežna rešitev na Marjino priprošnje sta zadostovala za Hieronimovo spreobrnitev. Vse se je posvetil trpečim in revnim. Za ta poklic, ki je terjal junaške odpovedi, se je utrjeval najprej tri leta v Castelnuovu s spokornimi deli in z ljubeznijo do bližnjega. Potem se je odločno odpravil na pot, o kateri je bil prepričan, da mu jo je namenila božja previdnost.

V Benetkah se je pripravil na duhovniški poklic. Leta 1518, ko mu je bilo 32 let, je bil posvečen v duhovnika in tedaj se je s še večjo vnetostjo lotil svoje življenjske naloge. Ko sta malo kasneje tod pustošili lakota in kuga, je Hieronim vse svoje imetje razdal potrebnim, sam pa je negoval bolnike, ponoči pokopal mrljice, dokler ni staknil pegavice. Ta bolezen je bila kakor noviciat za njegovo hrepenenje po krščanski popolnosti. Ko je ozdravel, se je odpravil vsemu premoženju in se posvetil samo službi revežev, zlasti sirotam brez staršev. Priskrbel jim je prenočišče, hrano in delo. Vlada beneške republike je njegovo delo podprla, saj ji je s svojo dobroteljnostjo odzval marsikakšno skrb in breme.

Uspehi v Benetkah so ga spodbudili, da je svojo dejavnost razširil po vsej severni Italiji. Ustanavljal je sirotišnice, skrbel je za izgubljena dekleta, negoval bolnike. Njegov zgled je pritegnil še druge. Da bi jim uredil skupno življenje, jih utrjeval in versko krepil, je najzvestejše pomočnike združil v versko bratovščino. Papež Pavel III. je leta 1540 potrdil moški red po avguštinskih pravilih, ki še danes deluje v Italiji: po ustanovnem sedežu Somasca pri Bergamu se člani redovne družine imenujejo somaski in skrbe za vodstvo sirotišnic, ubožnic in bolnišnic.

Njegov ustanovitelj Hieronim Emiliani je umrl 8. februarja 1537 v Somaski za kugo, ki si jo je nakopal, ko je stregel kužnim bolnikom. Za svetnika ga je razglasil papež Klemen XIII. leta 1767.

KOLIKO LJUDI VERUJE?

NEKAJ POUČNIH ŠTEVILK

Na svetu živi danes milijarda 450 milijonov krščenih katoličanov, od tega jih skoraj polovica živi v Severni in Južni Ameriki. Ta podatek je ob papeževem nedavnem imenovanju številnih novih kardinalov objavila ugledna ameriška revija Time (29. jan.), ki pa je v svoji zanimivi rubriki Številke objavila še nekaj podatkov, ki si jih je vredno pogledati.

V lanskem letu je Janez Pavel II. imenoval 164 novih škofov, med njimi tudi štiri slovenske. Na svetu živi in oznanja evangelij 404.626 katoliških duhovnikov in jih je 418 več kot lansko leto. 814.779 je redovnic, medtem ko je redovnikov, ki niso duhovniki, ampak bratje, 57.814. Vseh ljudi, ki zase trdijo, da so kristjani, je na svetu milijarda in devetsto milijonov, krščanska vera prevladuje

v dveh tretjinah vseh 238 držav na svetu. Kristjani imajo 33.820 organizacij, v katerih sodeluje 386 milijonov vernikov. Za primerjavo povejmo še to, da je na svetu milijarda dvesto milijonov muslimanov, kar je skoraj 20% celotnega prebivalstva; l. 1990 je bilo na svetu samo 12,3% vseh prebivalcev muslimanov, kar kaže na veliko širitev te vere, predvsem pa na izjemno veliko rodnost med muslimani. Na svetu živi tudi 811 milijonov pripadnikov hindujske vere, 360 milijonov je budistov, 14 milijonov je judovske vere, 23 milijonov pa je sikhov.

Po podatkih revije Time je 768 milijonov ljudi, ki se ne prištevajo med vernike; zanimiva je primerjava z letom 1900, ko je bilo neverujočih na svetu samo za bome tri milijone ljudi.

V GORICI OB DNEVU ZA ŽIVLJENJE

VSAK OTROK JE BESEDA

Ta čudoviti stavek, ki daje veliko misliti, za trenutek ustavi čas ter nas prisili k razmisleku, je bil geslo letošnjega dneva za življenje, ki ga v Italiji že več let prirejajo prvo nedeljo meseca februarja. Če je res vsak otrok, ki zagleda svet, beseda, nas torej nagovarja, moramo mu prisluhni, najti si moramo čas za pogovor. V času, ko skoraj nimamo časa za besede, saj nas tako nasilno napadajo podoobe od vsepovsod, moramo ponovno odkriti pomen poslušanja in dialoga, saj skoraj ne slišimo več bližnjega, skoraj se ne znamo več pogovarjati in stopati v odnos z ljudmi. Življenje pa je mreža razmerij, je poslušanje, je beseda; praznovati življenje pomeni torej verjeti v to in se zavzeti, da bi to tudi živel. In vsak otrok, ki zagleda luč sveta, nam o tem tudi govori.

Zaradi vsega tega je goriško Središče za pomoč življenju (CAV, Centro Aiuto alla Vita) priredilo v četrtek, 1. februarja zvečer, v župnijski cerkvi v Podturnu poseben praznik življenja, na katerem so prisotni lahko prisluhni prav otrokom in mladim, ki so spregovorili o svojem svetu z besedo in pesmijo. Sodelovali so zborček osnovne šole F. Rismondo iz Podturna, zborovska skupina srednje šole Corridoni iz Foljana-Sredipolja (dir. Fulvio Modotto) in zbor Ars Musica (dir. Lucio Rapaccioli); vsi so enako zavzeto opevali življenje, njego-

vo skrivnost in prelest. Med eno in drugo točko so otroci in mladi v besedi prikazali svoje poglede na odnose med generacijami, ganljivo so na svež način govorili o tem, kaj jim pomeni imeti babico ali dedka ali sestrico oz. bratca. Mlado dekle je spregovorilo o prijatelju, ki se je odločil za misijonsko delo v kraju, kjer ne poznajo miru. Tudi to je življenje, ki išče smisel in se daruje. Res prisrčni večer, ki ga je pomagal oblikovati tudi župnik Ruggero Dipiazza, je spremljala polna cerkev.

V začetku prireditve je o goriškem Središču za življenje spregovorila predsednica te organizacije Renza Cocco. Predstavila je delo središča, kjer se že precej let zbira lepa skupinica odraslih, ki po svojih močeh podpirajo zlasti matere v težavnih nosečnostih in potrebne družine v prvih mesecih življenja otroka; slednjim nudijo plenice, hrano za dojenčke, obleke, vozičke ipd. Med njimi so profesorji, zdravniki, bolničarji, pa tudi navadni ljudje, ki jim ne manjka dobre volje in velike ljubezni do življenja. Prav to je njihovo sporočilo: življenje je največji dar, treba ga je čuvati kot svetinjo in pomagati tistim, ki jim ni lahko ga sprejemati kot tako. Zato se veselijo tudi novih članov in konkretne pomoči vsakogar, ki mu vse to kaj pomeni. (CAV, Korzo Verdi 4, Gorica, tel. 0481 535152).

DPD

PRIPRAVA NA ZAKRAMENT

"TEČAJI" ZA ZAKONCE NA GORIŠKEM

"Tako se ljubiva, da se bova poročila..." je naslov letošnjega ciklusa priprav na krščanski zakon na Goriškem, ki jih pripravlja goriška nadškofija.

Ze sam naslov pobude na življenjsko izjemno pomembno odločitev je dovolj zgovoren, da je vsakomur jasno, kako pri teh pripravah ne gre za poudarjanje zunanjih opravil, ampak gre za notranjo, duhovno pripravo na zakonsko življenje in vse, kar ima opravka z njim.

Ze petindvajset let delujejo na Goriškem "tečaji za zakonce", kot pogovorno imenujemo krščansko pripravo zaročencev na zakon. V goriški nadškofiji je sedem središč, v katerih potekajo priprave na zakon; ta središča so v Gorici, Červinjanu, Trziču, Gradežu, Romansu, Koprivnem in v kraju Visco. V letu 2001 bo na Goriškem od januarja do novembra prirejenih petnajst tečajev. Lani se je priprave na zakon v goriški nadškofiji udeležilo 350 parov. Prvi tečaj za zakonce se prične v četrtek, 8. t.m., v Gorici, 16. t.m. pa že drugi v Koprivnem, 22. t.m. v Červinjanu in v Romansu.

Vse potrebne informacije in urnike tečajev priprave na krščanski zakon lahko dobite v vaši župniji!

NA VALENTINOVO

NADŠKOF MLADIM O LJUBEZNI

Goriški nadškof Dino De Antoni se bo v okviru svojih že tradicionalnih srečanj z mladimi srečal v petek, 9. t.m., ob 20.30 z mladimi v cerkvi sv. Matere Marije v Ronkah, da bi se z njimi pogovoril o ljubezni. To je že tretje srečanje v okviru t.i. pobude Meeting Jesus 2001-Srečanja s Kristusom, na katerem se z nadškofom pogovarjajo predstavniki mladih z območja goriške nadškofije.

Na dosedanjih srečanjih mladih z msgr. De Antonijem, ki se jih je udeležilo izjemno veliko mladih, je prišla do izraza predvsem velika potreba naših mladostnikov po duhovni prenovi, po razmišljanju, molitvi in pogovoru z dušnim pastirjem krajevne Cerkve. Tokrat je večer uglasen na temo Lepo je biti mlad in... zaljubljen. Mladi se bodo z nadškofom pogovarjali o ljubezni in prvinskih občutkih, ki jih zaljubljenost prinaša s sabo, o tem, kako je srž resnične ljubezni darovanje drugemu in ne iskanje samega sebe, kako je največja ljubezen Bog sam.

Organizatorji poudarjajo, da so večeri namenjeni vsem mladim od sedemnajstega leta naprej; zato vabijo mlade, naj se srečanja z nadškofom udeležijo.

Naslednji dve srečanja z msgr. Dinom De Antonijem bo sta 9. marca in 6. aprila.

5

ČETRTEK,
8. FEBRUARJA
2001

O STRPNOSTI (1)

Pred časom je akademik dr. France Bernik (na sliki), predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, imel predavanje o strpnosti, in sicer v SAZU dne 8. junija lani. To predavanje je avtor poslal našemu listu, za kar se mu lepo zahvaljujemo. Tekst bomo objavili v več nadaljevanjih. Ured.

V javnem življenju, v politiki, kulturi in drugih območjih sodobne družbe se pogosto pojavljajo tako imenovane ključne besede ali pojmi, ki označujejo bodisi stanje duha v nekem zgodovinskem trenutku ali cilje prizadevanj določenih skupin in posameznikov ali pa tudi zgolj propagandno dejavnost političnih strank. Med take besede sodijo: identiteta, sprava, strpnost, odgovornost, dialog, verodostojnost. Navedene in podobne besede oz. pojmi se neredko uporabljajo in razumejo samovoljno, ostanejo nerazvidni in celo iz konteksta se ne da razbrati, kaj avtorjem v resnici pomenijo. Zadrega je potemtakem v tem, če ključne besede oz. pojmi otežujejo ali kar onemogočajo komunikacijo, ki je bistvena najmanj v hkrati bistvena značilnost sodobnega sveta. Pričujoči razmislek ima namen, da predstavi enega ključnih pojmov iz naše resničnosti, opiše pojav, ki ga pojem označuje, in problematizira njegovo realno, družbeno vrednost.

Odnose med posamezniki, med posamezniki in skupnostmi, pa tudi med skupnostmi in državami označuje strpnost ali nestrpnost. Pojava, ki se v realnem svetu kaže v različnih oblikah in odtenkih – strpnost od svoje najbolj pasivne oblike, morda kar v smislu Dostojevskega "pustiti biti", do strpnosti kot vzajemnega soobstajanja, naposled do sodelovanja med subjekti – nestrpnost pa se vzpenja od svojega najbolj blagega modela, od besednega razvrednotenja drugačnih do trdega, vnaprej odklonilnega, nespravljivega soočanja z drugimi, od sovražnega spopadanja z njimi. Že iz te najbolj splošne in približne opredelitve teme našega razmisleka izhaja, kako pomembno vlogo ima strpnost v življenju posameznika, skupnosti in človeka. Od strpnosti je odvisno celo najmanjše ravnotežje v medčloveških odnosih. Ne nazadnje se v strpnosti in v njenem nasprotju utemeljujeta najbolj

skrajna položaja v zgodovini človeštva – vojna ali mir.

Če pomeni strpnost dopuščanje drugega in drugačnega oz. sobivanje in sodelovanje z drugačnim, kar je višja oblika strpnosti, potem se sprašujemo po vzrokih za premajhno strpnost danes. Eden od odgovorov na vprašanje je nedvomno vloga vrednostnih sistemov v sodobnem svetu, bolj točno, spreminjanje, hitro spreminjanje tradicionalnih vrednostnih sistemov, položaj, ki postaja evropska, če ne kar globalna značilnost časa. Ameriški politolog Francis Fukuyama piše v knjigi *The Great Disruption* (Veliki prelom, 2000) o razpadanju socialnega in moralnega vrednostnega sistema v svetu. Najbolj kritična sta v tem skrajno negativnem procesu, ki pa se bo po njegovem preusmeril v pozitivno, razpad družine in neslučen razmah kriminala v Združenih državah Amerike, Evropi in na Japonskem.

Dolgo so religije oblikovale vrednostne sisteme človeštva. V različnih kulturah poznamo npr. – še pred krščanstvom – tako imenovano zlato pravilo. Pri Judih se je glasilo: Kar tebi ni ljubo, ne stori svojemu bližnjemu. Za Jude je bilo to pravilo temelj postave in iz njega so izvajali druge zapovedi. Krščanstvo je zlato pravilo prevzelo. V govoru na gori je Jezus ponovil zlato pravilo v trdilni in, kar je posebnega poudarka vredno, dejavni obliki. Torej ne, "kar vam ni ljubo", temveč, "kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim". Zlato pravilo je eden od dokazov, kako so religije s svojim moralnim naukom oznanjale strpnost. V dolgih stoletjih, celo tisočletjih, so z besedo vplivale na vernike in somišljenike v pozitivnem, v strpnostnem smislu. Med njimi posebej krščanstvo z Mojzesovim dekalogom, z desetimi božjimi zapovedmi, ki so postale etična vsebina krščanske veroizpovedi, če omenimo le osrednjo religijo zahodne civilizacije. Podobno velja za judovstvo, islam, budizem in druga svetovna verstva.

FOTO BUMBACA

Ne gre zanikati, da cerkve v Evropi še danes vplivajo na vernike s svojim moralnim naukom, vendar zgodovina že nekaj časa ubira drugačna pota, kolikor se sploh ne obrača proti cerkvam in veroizpovedim. Množice, ki so jih religije stoletja nagovarjale, se obračajo proti cerkvam in veroizpovedim. Množice, ki so jih religije stoletja nagovarjale, se od razsvetljenstva naprej, od zmagoslavja razuma v evropski duhovni zgodovini, počasi, a vztrajno krčijo. Francoska revolucija – če omenimo samo njen primer – ni oznanjala zgolj drugačnih načel od veljavnih etičnih vrednot, marveč je neposredno pozivala k spremembi, k zrušitvi starega družbenega reda in zgraditvi novega, k dejanjem torej, ki so izključevala načelo sožitja in strpnosti, če seveda odmislimo vprašanje o utemeljenosti revolucionarnega prevrata. Politična gesla, podobna francoskim iz leta 1789, pa so Evropo še večkrat usodno pretresala in delila, najbolj radikalno v pravkar minule stoletju, v stoletju totalitarizmov, vojn in revolucij. Čas je torej načel tradicionalne vrednostne sisteme, relativiziral njihov pomen, pluraliziral je svet vrednot, obr-

nil se je proti načelom sobivanja ali strpnosti. Tudi danes obvladuje dinamično družbeno dogajanje velika negotovost. Manjkajo trdna, vsekakor pa veljavnejša oz. obvezujoča vrednostna merila v politiki, gospodarstvu, v kulturi in šolstvu, na vseh področjih družbenega življenja. Vedno glasnejša postaja v nekem delu človeštva zaskrbljenost, ki jo izražajo ugotovitve kot "spreminjanje vrednot", "kriza vrednot", "izguba vrednot". Vrednote seveda ne nastopajo same, so izraz duhovnih in mišljenjskih tokov v zgodovinskem dogajanju. In če se v demokratičnem svetu ves čas po drugi svetovni vojni stopnjuje vrednostna negotovost, je ta negotovost zajela pred dobrim desetletjem tudi vzhodno Evropo, ne – ker je propadel komunizem in njegov ideološki oz. utopični vrednostni sistem, temveč zato, ker nov, demokratičen še ni povsem zamenjal prejšnjega, totalitarnega. V mišljenju večjega dela sveta vlada danes vsesplošni indiferentizem, v politiki asocijalni, kratkoročno naravnani pragmatizem, prevladuje torej realnost, v kateri je morje priložnosti za ostra, brezobzirna, in pravem pomenu darvinistična soočenja med narodi in posamezniki.

Na splošno opazamo pri mlajših rodovih koreniti zasuk k osebnim vrednotam. Subjekt sodobnega človeka se začenja osredotočati nase. Sprošča in razvija izrazito individualne težnje, tudi hedonistične, upira se tradiciji in starim vrednostnim normam. Krepijo se načela samodoločanja in samougodja, izgubljajo pa vrednote, ki označujejo razmerje posameznika do sočloveka, do skupnosti – vrednote odgovornosti in dolžnosti. Spreminjajo se delovne navade, vse je podrejeno materialnemu življenju in uživanju življenja.

Država se zaveda, da dilema o ohranjanju starih in ustvarjanju novih vrednot presega njene moči in pristojnosti. Ni pa dovolj prepričana, da etične vrednote krepijo zavest odgovornosti pri državljanih in pomagajo pri uredničenju njihovih dolžnosti. Naslanja se zgolj na zakonodajo, zlasti kazensko. Ta pa spet izhaja ali bi morala izhajati iz temeljnih vrednot oziroma moralnih izkušenj človeštva, in tako se potrjuje resnica, da je za obstoj naše civilizacije vrednostni sistem nepogrešljiv, če ne kar usodno potreben.

DALJE

ŠEGAVI PUST

Kratki mesec februar nosi s seboj Dan kulture, pomembni praznik za slovenski narod, ob katerem se spominjamo mojstra slovenskih stihov Franceta Prešerna in vseh naših žlahtnih besednih ustvarjalcev. Pastirček se je v šesti številki na nenavaden način srečal s pesnikom iz Vrbe: veliki France se je prikazal na računalniškem ekranu Marije Puntar in... vzbrstel je poseben intervju, iz katerega bodo otroci razbrali misli in drobce iz umetnikovega življenja. Februar se letos rokuje z velikim šaljivcem, saj prav ob izteku njegovih dni goduje Pust in zato so na Pastirčkovih straneh razigrana pesmica V. T. Arharja *Pustna* in kar štiri preproste, a nadvse domiselne pustne maske spretne Pike, pa tudi sladki zdrobovi fanciji *Superkuharharija*, s katerimi se bo mastil Packo ob svojih jezikovno-pustnih spakah, in pustne dogodivščine *Sovice Oke*, ki jih bodo veseli najmlajši bralci.

Na svoji čarobni metli je iz domišljije Marize Perat prifrčala *Čarovnica Čira Čara*, naprej dobra, nato nagajiva, naposled spet dobrohotna ženička. Kaj se je zgodilo s slončkom Bingom, pa bo otrokom povedala Zlata Volarič.

Ker se pri nas kisa le meglena zima, se sneg tem svetleje lesketa v Pastirčkovih zgodbicah o snežakih in v dopolnjevanju-pobarvanki, ki nestrpno čaka na pisane barvice. Kako se le-te v otroških ročicah spreminjajo v čudovite mavrične odtenke, razkrivajo živahne risbe mladih dopisnikov, ki bogatijo trideset lepih pisemc Pastirčkove pošte.

Slovoljub nadaljuje zgodovinski oris mesta Gorice, ki slavi letos tisočletnico prve omembe. Iz prispevka veje davna zgodba mesta na griču. *Simpatični semafor Pazidor* pa vodi brihtne glavice še nekoliko po živalskem vrtu in razkriva manj poznane živali. Gibčni kolesarji bodo v rubriki Varno na poti preverili, koliko znanja so si pridobili iz prejšnjih števil Pastirčka; seveda ga bodo primerno utjevali tudi s pomočjo učiteljev ali staršev, če bo kaj zaškripalo.

Priljubljena revija prinaša tudi tokrat evangeljske utrinke v že ustaljenih rubrikah Iz knjige življenje in *Kar lepo po vrsti*. Sicer so modre drobtinice raztresene vsepovsod; prisotne so zanimivosti o čudnih pojavih v puščavah, pa tudi zabave in razvedrila ne manjka. H knjižni polici Ane Rupil prijazno vabi knjižnica *Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda*, ki jo je napisal in ilustriral Ondrej Sekora.

Kogar veseli petje, si bo lahko preserno zapel staro hudomušno pesmico *Jaz sem muzikant*, ki bo še posebno prisrčno zazvenela v prijateljski družbi.

IK

"SVETA DOLŽNOST JE, DA SI OHRANIMO SVOJO NARODNOST IN SVOJ JEZIK"

IVAN TRINKO O RODNEM JEZIKU, DRAGOCENI SVETINJI

LOJZKA BRATUŽ

Ob slovenskem kulturnem prazniku in v pričakovanju zaščitnega zakona objavljamo odlomek iz Trinkovega besedila *V spomin nove maše*. V nagovoru, objavljenem v samostojnem tisku pred skoraj sto leti, Trinko med drugim čestita novomašniku, njegovim dragim in "naši ubogi Beneški Sloveniji, ki je dobila zopet novo moč, ki bo delala za njeno vsestransko blagostanje". Na Trinkovo besedilo je opozorila Larissa Borghese, ki končuje študij na Fakulteti za tuje jezike in književnosti na univerzi v Vidmu in ki je v svojo disertacijo iz slovenske književnosti vključila Trinkove misli o slovenskem jeziku. Tu navedeni odlomek je iz sklepnega dela poslanice, ki se končuje z datumom (V Vidmu, na dan presv. Trojice, 1903) in s podpisom (prof. Ivan Trinko).

"Človek, ki zameta svojo narodnost in svoj jezik, nima lastne osebnosti, nima značaja, ne časti, ter dela krivico sami naravi, katera kakor vsakemu določiti gotove starše, tako ga tudi postavi v določeno pleme. Sveta dolžnost je skrbeti, da si ohranimo svojo narodnost in svoj jezik. Nobena pozemska oblast nima pravice poseči po tem našem zakladu, če ga mi sami ne zametamo. Sam Bog nam je dal nedotakljivo pravo braniti ga proti kakršnemukoli nasilju, in braniti ga moramo kakor svojo osebnost. S tem ne rušimo ne zakonov, ne reda, ne miru, ne tujih pravic; ne delamo škode nikomur in ne ustvarjamo nikakršnih nevarnosti. Ti torej, mladi prijatelji! lepo skrbite, da naš jezik ne bo zaničevan in teptan; vžigaj ljubezen do njega med preprostimi ljudstvom, da si bo pomagalo vsaj z njegovo pomočjo do one relativne omike in blagostanja, do katerih ne more priti drugače."

OB JUBILEJU "BISTREGA PERESA" S KRASA

"NADGRAJEVANJE" ZAŠČITNEGA ZAKONA IN TELEVIZIJE

JOLKINIH 75 POMLADI

Dne 5. februarja letos je znana prevajalka in publicistka, ostra nasprotnica vsakršnih polovičarskih kompromisov, zavezница pravičnosti in resnice, lepega jezika, ironične držbe do same sebe in družbe ter sveta in predvsem pa izjemno bistro pero s Krasa Jolka Milič (na sliki) praznovala petinšestdeset let.

Ko človek pomisli na gospo Jolko, si ne more kaj, da si ne bi zaželel, pri samem sebi čisto tiho, a zares, enake zrele mladosti, kot njenih 75 let lahko na edini pravični način poimenujemo. Večno mlada Jolka Milič nas je namreč v minulemu letu presenetila s svojim morda najbolj plodnim letom, vsaj kar se knjižnih izdaj tiče. Lani je namreč izšel njen zajetni knjižni prevod primorskih književnikov pod naslovom *Tja in nazaj-Andata e ritorno*, v katerem je zbrala več kot trideset primorskih književnikov in jim pravično dodelila enako število prevodov, kar je doslej unicum v slovenski literaturi.

Minulo leto pa je bilo tudi v znamenju pesnika s Krasa, Srečka Kosovele, katerega ima naša Jolka v srcu najraje in mu je tudi zato poklonila imenitne prevode v Dantejev jezik. Prav gotovo pa sta se lansko leto veselila tudi Ivo Svetina in Tomaž Šalamun, vidna slovenska knjižna ustvarjalca, ki najraje pišeta pesmi, in so njune pesmi izšle v knjižni izdaji v italijanskem prevodu, delo Jolke Milič.

In kaj bodo rekli vsi tisti pesniki, predvsem italijanske narodnosti, ki jih Jolka Milič iz tedna v teden in noč za nočjo prevaja in v literarnih revijah potem predstavlja slovenskim ljubiteljem literature? In vsi slovenski, ki jih je, in jih še bo prevedla v italijanski jezik in jim tako odprla pot do naših sosedov? Nešteto jih je in vedno novi prihajajo na dan, a ker Jolka Milič ljubi točnost, bomo rekli, da je že krepko preko devdeset italijanskih pesnikov predstavila slovenski bralni publiko, prevajala pa je tudi francoske poete, španske pesnike in tudi kakega angleškega in ameriškega je dodala v svojo kraško "žbrinco".

Za nekaj več kot petnajst knjig samostojno izdanih prevodov bi se našlo prostora na njeni knjižni polici, ki je, jasno in po načelu, da je kovačeva kobila vedno bosa, doma seveda nima. Kot nima nagrad, ker tudi ne bi vedela, kaj naj z njimi počne; še tisto, ki jo je prejela za izbor italijanske odporniške lirike, so kar nekam vsi preslišali.

In koliko "žbrinc" bi napolnili z natančno, a s samosvojo in ljubko pisavo popisanimi in narisanimi listi, na katere vztrajna Jolka noč za nočjo in dan za dnem piše prevode, opombe in pisma, polemike, ostre in duhovite proteste, odzive na nerodne in neslane politične poteze dnevnih veljakov? Noben pesnik se ji ne zdi premajhen, da mu ne bi posvetila svojega časa, in noben pesnik zanjo tudi ni prevelik, da mu ne bi zapisala na rob tistega, kar mu po njeno gre!

Poznamo jo kot resnicoljubno, večkrat ostro, včasih prav prešerno zve-

davo in jezikavo dekle, ki z radoživostjo otroka zre v svet in se mu ne more in ne more načuditi. Kako tudi ne, saj bi sicer svojega življenja ne zapisala poeziji in njenemu vztrajnemu prevajanju! Vedno moraš ostati mlad, če hočeš poezijo ljubiti, jo v sebi nositi in se nanjo tudi - požvižgati, če je to potrebno, še posebej pa se požvižgati na dnevne veljake, ki se bolj na prozo kot na poezijo spoznajo.

To pa Jolka zna, oh, kako to ona zna!

Ko jo sedaj kar vidimo, kako se ironično smeje, ko pri svoji preoblozeni pisalni mizi ob nenehno prižganem računalniku in Dalmatinovi Bibliji v prvi bibliofilski izdaji bere ta naš zapis in naše iskrene ter tople želje ob njenem drugem devetnajstem rojstnem dnevu, si ne moremo kaj, da ji tudi v imenu naših bralcev ne bi voščili še mnogo neprespanih noči v družbi pesnikov, še mnogo polemičnih zapisov, predvsem pa še mnogo tihega zadovoljstva in uspehov s prevodi!

Burje in sonca ji kot pravi Kraševki ne manjka in tudi zato ji še enkrat želimo, naj tako burjo kot sonce še naprej ohrani v svojem lepem in dobrem življenju in naj ju še naprej z nami deli!

S. L. STRANI

NI SVOBODNE VEČINE...

Tako iz poteka vseh dosedanjih razprav kot iz samega besedila predloženega zakonskega osnutka pa že danes lahko sklepamo, da nas vsekakor ne čakajo brezskrbni časi. Mnogi, tudi vplivni italijanski politiki namreč strašijo svoje sonarodnjake s slovenskim bavljavom, rabo maternega jezika v javnosti - zlasti v Trstu in Gorici - proglašajo za privilegij in za atentat za italijanstvo obeh mest, tako da se zdi, kot da bi nas najraje zaprli v nekakšne rezervate, nad katerimi bi radovedno in z užitek pasli oči pripadniki večinskega naroda.

Prizadeta manjšina se s tako vizijo lastne prihodnosti seveda ne more in se ne bo nikdar sprijaznila. Že izkušnja, ki jo je z nami imela Italija med obema svetovnjima vojnoma, je zelo zgovorno dokazala, da se rododorna politika prej ali slej gotovo maščuje. Zakaj je na primer prišlo do eksodus v Istri? Odgovor je na dlani: tudi zato, ker ne svojska in še manj Mussolinijeva Italija ni znala in ni niti hotela vzpostaviti pravičnih in poštenih odnosov s slovenskim in hrvaškimi ljudstvom znotraj svojih državnih meja. Tudi zaradi mnogih domačih italijanskih prišepetovalcev se je takoj po letu 1918 Italija odločila za raznarodovalno politiko, oz. za zanikanje slovenske in hrvaške prisotnosti v tednji Julijski krajini. Za eksodus je seveda bil pomemben tudi ideološki dejavnik (komunizem), ki je položaj še bolj zaostрил. Toda prvi in glavni krivec vsega gorja je bila nasilna raznarodovalna politika.

Eden vidnejših italijanskih politikov na Tržaškem prof. dr. Michele Zannetti, ki je kot predsednik tržaške pokrajine leta 1974 bil glavni pobudnik in tudi organizator odmevne mednarodne konference narodnih manjšin, je ob njeni 25-letnici v intervjuju za naš časnik izustil tale stavek: "Če manjšina ni svobodna, ni svobodna tudi večina".

Od Italije Slovenci ne pričakujemo ničesar drugega kot uzakonitev in uveljavitev tega načela, tako v formalnem kot substancijalnem ali vsebinskem smislu.

V teh dneh, ko se vsi sprašujemo, ali bo zaščitni zakon za Slovence v rimskem senatu v zadnjem trenutku izglasovan, in nas niti dosti ne briga, ali bo dober ali slab, samo da bo (saj ga bomo lahko potem "nadgrajevali"), sem se spomnila na podobno situacijo, ko smo pričakovali začetek televizijskih oddaj v slovenščini. Vse od l. 1975 je od časa do časa iz različnih forumov prihajalo zagotovilo, da je napočil trenutek, ko se bo udejanjil zakon o slovenskih televizijskih oddajah. In ko je po dvajsetih letih ta trenutek res prišel, smo bili tako zadovoljni, da nismo spraševali, ali so sredstva za televizijske programe dovolj velika in ali je število osebja tolikšno, da zagotavlja poleg neokrnjene radijske tudi kvalitetno televizijsko produkcijo. Niti to nas ni motilo, da ni bilo mogoče videti televizijskega programa po celotni deželi. Saj bomo "nadgrajevali", nedorečenosti in pomanjkljivosti s časom odpravljali...

In res so stekle oddaje: vsakodnevna poročila in otroški kotiček, ob sobotah *Utrip evangelija*, ob nedeljah oddaje različne vsebine, ob četrtek ponovitve teh oddaj. V zadnjem času smo dobili podaljšan program tudi ob sobotah. Na prvi pogled je vse lepo in

prav: oddaje tečejo brez zastojev po zaslugi delavnih in zagnanih uslužbencev, kljub temu da ustanova, dežela in država odlašajo s financiranjem in novimi nastavitvami. Močno namreč dvomim, da so sredstva, namenjena slovenski televiziji, zadostna; dvomim tudi, da je časnikarjev in programistov dovolj, da bi lahko krili tako radijske kot televizijske programe. Zdi se mi, da je število slovenskih uslužbencev danes še manjše, kot je bilo, ko je postajala oddajala samo radijske sporede. Pa tudi če pogledamo vrsto imen ob koncu kake italijanske oddaje ali oddaje iz osrednje Slovenije, vidimo, da je neprimerno daljša kot ob koncu kake enakovredne oddaje, ki jo posnema naša televizija. In vidljivost sporedov se od l. 1995 do danes ni izboljšala niti na Tržaškem, kaj šele drugod. Tako se vodstvo RTA-a brez sramu hvali s televizijskimi programi, ki jih polovica gledalcev - čeprav plačujejo televizijsko naročnino - sploh ne vidi.

Kdaj pa kdaj protestira kak posameznik ali tudi krovna organizacija, a se prav nič ne premakne... Bo kdaj nastopil čas, ko bodo vsi Slovenci v Italiji lahko videli sporede, ki so namenjeni prav njim?

MARIJA JURIC PAHOR: NAROD, IDENTITETA, SPOL

Pred kratkim je pri Založništvu tržaškega tiska izšla nova knjižna publikacija. Gre za delo pedagoginje in sociologinje Marije Juric Pahor *Narod, identiteta, spol*. Knjiga je spremenjena in dopolnjena doktorska disertacija, ki jo je avtorica zagovarjala leta 1998 na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, obravnava pa genezo nacionalizma s spolno-specifičnega vidika ter etnacionalno identiteto koroških in tržaških Slovencev. Delo so predstavili v torek, 30. januarja, v Gregorčičevi dvorani v Trstu na večeru, ki ga je priredil Slovenski klub v sodelovanju z ZSKD. Poleg avtorice sta spregovorila še etnologinja Irena Destovnik in psihoanalitik Pavel Fonda.

Na večeru je bilo rečeno, da je knjiga mnogoplastna, ki združuje znanja z različnih področij. V njej avtorica povezuje razvoj nacionalizma z razvojem spolne politike, ki je žensko in ženskost vedno bolj porivala v podrejen položaj.

Osnovna teza knjige, je bilo še rečeno, ima dve ravni: raven etničnosti, ki je veliko bolj osnovna, primarna in prisotna že v začetku življenja ter v vseh časih in prostorih; in raven nacionalizma, pri katerem etničnost doživi nadgradnjo neke druge strukture, ki jo skupinska kultura postavi zelo togo. Pri tem ima pojem nacije zelo močan naboj, ki je vezan na moško družbo, na družbo bojevnikov, ki imajo v svojem bistvu nadvlado.

Po besedah avtorice Marije Juric Pahor je treba nastanek in razvoj naroda gledati v luči patriarhalnih kultur, ki temeljijo na ideologijah podreditve ženske in ženskosti. V knjigi pa se bralec lahko seznanj z vrsto intervjujev s pripadniki in pripadnicami slovenskih manjšin na Tržaškem in na Koroškem.

GUSTAV GNAMUŠ PREŠERNOV NAGRAJENEC

Prejemnik letošnje Prešernove nagrade, najvišjega slovenskega državnega priznanja za dosežke v kulturi, je likovni umetnik Gustav Gnamuš, nagrade Prešernovega sklada pa so prejeli igralec Gregor Bakovič, Godalni kvartet Tartini, slikar Ivo Prancič, video umetnica Nataša Prosenec, pesnik Peter Semolič in dirigentka Karmina Šilec. Več o tem prihodnjič.

JANEZU POVŠETU NAGRADA RTVS

Vodstvo kulturnih in umetniških programov Radio televizije Slovenija je junija v preteklem letu razpisalo velik nagradni natečaj za izvirna umetniška dela na področju televizijske ustvarjalnosti. Razpisanih je bilo pet različnih kategorij televizijskih scenarijev, na katere je v celoti prispelo kar 286 besedil. Zaradi tako velikega odziva so bili rezultati natečaja objavljeni dva meseca kasneje, kot je bilo napovedano. Janez Povše se je natečaja udeležil v kategoriji scenarija za kratkometražni igrani film. Za svoje delo z naslovom *Ženska za šankom* je prejel odkupno nagrado. Slavnostna podelitev nagrad bo 1. marca na sedežu RTVS v Ljubljani.

V GRADU KROMBERK IN NA VOGRSKEM O LJUDSKIH SKRINJAH NA GORIŠKEM

Goriški muzej je v okviru svoje obsežne in intenzivne dejavnosti, v petek, 2. februarja, odprl razstavi o ljudskih skrinjah na Goriškem. V gradu Kromberk je predstavljenih okoli 55 skrinj, v dvorcu na Vogrskem pa 30. Izdelane so bile v obdobju gotike in razsvetljenstva, to je v 18. in 19. stoletju.

O ljudskih skrinjah na Goriškem, ki so del premične naravne in kulturne dediščine Slovencev v matični državi, pa tudi v zamejstvu v Italiji in na Koroškem, je višja kustosinja v Goriškem muzeju Inga Miklavčič-Brezigar pred kratkim, ob sodelovanju drugih strokovnjakov, izdala knjigo in katalog. V uvodnem prispevku v novi publikaciji je direktorica Goriškega muzeja Slavica Plahuta tudi zapisala, "da z razstavo ter knjigo in katalogom z naslovom *Ljudske skrinje na Goriškem* uresničujemo še eno pomembno iniciativo, s katero nosilci projekta, to pa so Mestna občina Nova Gorica, Goriški muzej in Dvorec Vogrsko, povežujemo najodločnejšo arhitekturno in premočno kulturno dediščino Goriške. To pa nakazuje nove oblike sodelovanja in vrednotenja kulturne dediščine naših prednikov v prihodnosti. Razstavo, knjigo in katalog o ljudskih skrinjah posvečamo velikemu jubileju Goriške - 1000-letnice prve doslej znane pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške.

SLOVENSKA PROSVETA - TRST
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV
Društvo SLOVENSkih ORGANIZACIJ
SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA

NETZTROHNJENO
SIRCE

DAN SLOVENSKE KULTURE
OSREDNJA PRIREDITEV

© Slobodnjak

Big Band ZFVS, Tannadrij, Puhar, Patrik Grebl, Miro Avsenik, Avromobil, Dima Haberl, Lado Leskover in Silvester Siling, Oda Klavnik, Vlado Kreslin, Oto Pečkar, Andrej Šifrer

Nedelja, 11. februarja 2001 ob 17. uri
TRST - KULTURNI DOM

7
ČETREK,
8. FEBRUARIJA
2001

IZIDI VPISOV V OSNOVNE ŠOLE IN VRTCE

PRVI LETNIK BO OBISKOVALO MANJ OTROK KOT LANI

Proti koncu prejšnjega in v začetku tega tedna so objavili izide vpisov v prve letnike osnovnih šol in otroških vrtcev na Tržaškem. Našo skupnost je seveda zanimalo, kakšen je bil vpis v naše šole in vrtce. Tako bo v prihodnjem šolskem letu v prvih razredih osnovnih šol sedelo 131 prvošolčkov (eden manj kot lani), prvi letnik otroškega vrtca pa bo obiskovalo 150 otrok (12 manj kot lani). Nadaljuje se torej nihanje, ki je tako značilno za zadnja leta, kar zadeva vpise v naše šole in vrtce, po hudem demografskem padcu, ki je samo v zadnjih dvajsetih letih znižal število vpisov za četrtino. Kar zadeva vpise v prve razrede osnovnih šol, gre

beležiti porast v šolah šentjakobskega, openskega in nabrežinskega didaktičnega ravnateljstva ter padec vpisov v dolinskem in zlasti v svetoivanškem ravnateljstvu.

Glede vrtcev pa je treba zabeležiti krepak porast vpisov v dolinskem ravnateljstvu, nespremenjeno stanje pri Sv. Jakobu in na Opčinah, določen padec vpisov pri Sv. Ivanu in zaskrbljivo znižanje vpisov v vrtce nabrežinskega didaktičnega ravnateljstva. Poleg tega ne gre pozabljati, da se ob prehodu iz vrtca na osnovno šolo določeno število staršev odloči, da vpiše svojega otroka v italijansko šolo.

PODPIS PISMA O NAMERI

TRŽAŠKI OZEMELJSKI PAKT ZA RAZVOJ GOSPODARSTVA

FOTO KROMA

Številni predstavniki deželne, pokrajinske in krajevne uprav, gospodarstvenikov, sindikatov, stanovskih organizacij in drugih ustanov so v sredo, 31. januarja, na sedežu ustanove za industrijsko cono Ezit podpisali pismo o nameri za ureditve tržaškega teritorialnega pakta.

Pobudo je lani sprožila ustanova Ezit, cilj pa je ureditve številnih podjetniških pobud z vlaganji, ki skupno znašajo več kot 400 milijard lir in ki naj bi

ustvarile najmanj 670 delovnih mest. Vse to bi privedlo do usklajenega razvoja tržaškega gospodarstva predvsem na področjih industrije, obrti in turizma, tako s prihodom novih podjetnikov v Trst kot tudi s poživitvijo krajevnih gospodarskih dejavnosti zlasti preko okrepitev sistema malih in srednjih podjetij, tehnoloških inovacij ter sodelovanja s krajevnimi znanstveno-raziskovalnimi ustanovami.

SMRT POLITIČNEGA IN KULTURNEGA DELAVCA

UMRL JE GIORGIO DEPANGHER

Na Tržaškem je globoko odjeknila vest, da je v nedeljo, 4. t.m., v Nabrežini umrl prof. Giorgio Depangher, solnik, kulturni in politični delavec ter bivši devinsko-nabrežinski župan. Pokopali ga bodo v soboto, 10. t.m.; ob 9. uri bo žara na parah na županstvu v Nabrežini.

Giorgio Depangher se je rodil v Kopru leta 1941, v Trst pa je z družino prišel leta 1954. Tu se je tudi šolal, kasneje pa poučeval na italijanskih nižjih in višjih srednjih šolah. Na kulturnem področju je bil soustanovitelj krožka Istra in član Skupine 85, znan pa je predvsem

po svojih prevodih Prešernovih in Grudnovih poezij. Politično je bil dejaven v Komunistični partiji Italije, nato pa v stranki Levih demokratov, do smrti je tudi načeloval svetoivanški skupini te stranke v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu. Leta 1993 je bil izvoljen za devinsko-nabrežinskega župana na listi Skupaj-Insieme.

Daljši zapis o pokojniku bomo objavili v prihodnji številki, že sedaj pa hudo prizadeti ženi in ostalim sorodnikom izrekamo iskreno in občuteno sožalje.

DVE POBUDI SSK V PRIČAKOVANJU IZVAJANJA ZAŠČITNEGA ZAKONA

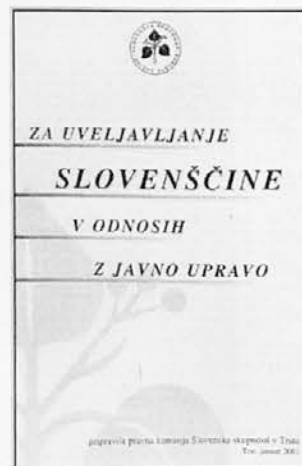
BROŠURA ZA UVELJAVLJANJE SLOVENŠČINE IN URAD ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Stranka Slovenske skupnosti je izdala brošuro z naslovom *Za uveljavljanje slovenščine v odnosih z javno upravo*, obenem pa je pri stranki začel delovati novoustanovljeni Urad za človekove pravice, ki bo, kot pravijo pri SSK, na voljo pripadnikom manjšine pri prizadevanju za uveljavljanje že priznanih pravic. Obe pobudi so predstavili na tiskovni konferenci, ki je potekala v torek, 6. t.m., na sedežu SSK v Trstu.

Po besedah strankinega tržaškega pokrajinskega tajnika Petra Močnika sta tako brošura kot Urad za človekove pravice sad dela pravne komisije SSK (na predstavitvi sta spregovorila tudi njena člana Alojz Tul in Vladimir Vrevec). Brošura je bila sicer pripravljena že pred časom, pri slovenski stranki pa so upali, da je ne bo treba predstaviti nikoli v upanju, da bo zaščitni zakon, o katerem je tekla beseda v italijanskem senatu (v trenutku, ko smo to pisali, ni bilo še znano, ali je bil zakon odobren ali ne), vsekakor popravljen in izboljššan. Vendar, menijo pri SSK, bo brošura potrebna, ker je v zakonskem osnutku (sedaj upamo že zakonu) toliko nedorečenosti in nejasnosti, da manjšina ne bo prišla po hitri poti do zaščite, toliko bolj, če bo na prihodnjih parlamentarnih volitvah v Italiji zmagala desnica. Za dejansko izvrševanje zakon namreč potrebuje izvršilne norme, ki jih izda vlada. V primeru okvirnega zakona za zaščito manjšin na italijanskem

polotoku (t.i. zakona 482 iz leta 1999) pa je italijanska levosredinska vlada izdala izvršilne norme komaj leto dni po uradnem sprejetju zakona v parlamentu. Brez izvršilnih norm oz. operativnih pravil pa je zakon neuresničljiv. V marsičem pa zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine po mnenju SSK znižuje že doseženo raven zaščite, ki jo je manjšina dobila na podlagi mednarodnih sporazumov, čeprav je v zakonskem besedilu člen, ki pravi, da vse mednarodne pogodbe ostanejo v veljavi. (Ta člen, so dejali na torkovi predstavitveni tiskovni konferenci, se je ohranil prav po zaslugi slovenske stranke.) Zato se je SSK odločila, da za tisto obdobje, ki bo sledilo sprejetju zaščitnega zakona, a v katerem ne bo še izvršilnih norm, da na razpolago širši zamejski javnosti nekaj praktičnih navodil za uveljavljanje tistih pravic, ki so slovenski manjšini že priznane.

Vsebina brošure vsebuje predgovor, nato pa so našteje pravne osnove, ki so že danes v veljavi: 6. člen italijanske ustave iz leta 1948, 7. člen statuta Svobodnega tržaškega ozemlja iz leta 1947, 5. člen Posebnega statuta iz leta 1954, 8. člen Osimske pogodbe iz leta 1975, okrožnici vladnih komisarjev Palamare iz leta 1959 in Cappellinija iz leta 1970, razsodbe italijanskega ustavnega sodišča iz let 1982, 1992 in 1996 in deželnega upravnega sodišča Furlanije-Juljske krajine iz let 1992 in 1999, 109.

člen o kazenskem postopniku iz leta 1988, okvirna konvencija Sveta Evrope o zaščiti manjšin in zakon št. 482 iz leta 1999 o zaščiti manjšin na italijanskem polotoku. Poleg tega so našteje tudi pravne osnove za vrnitev poitalijanskih imen in priimkov v slovensko obliko oziroma dajanje in pisanje tujih imen: ukaz zavezniške vojaške uprave iz leta 1946 ter zakoni št. 114 iz leta 1991, št. 935 iz leta 1995 in št. 482 iz leta 1999 in zakon o matični knjigi iz leta 1939. V nadaljevanju brošura objavlja tudi vzorce raznih obrazcev, ki jih pripadniki slovenske manjšine že danes lahko izpolni v slovenščini in pošlje oblastem in javnim upravam: gre za obrazce za izdajanje potnega lista in prepustnice, za obrazce za davčno prijavo Uniko, za poštne položnice in za obvestila o prometnih prekrških.

Poleg izdaje brošure pa se je SSK – kot že rečeno – odločila še za ustanovitev t.i. Urada za človekove pravice, saj je manjšinske pravice po besedah Petra Močnika treba obravnavati kot človekove pravice. Urad bo na razpolago javnosti vsak teden ob sredah od 9.30 do 10.30 na strankinem sedežu v Trstu. Takrat bo na razpolago oseba, ki bo imela na voljo tudi brošuro, v primerih, ki bi zahtevali strokovnejši pristop, pa bo zagotovljena pravna pomoč.

Ti pobudi, menijo pri SSK, sta praktičnega značaja in hočeta dokazati, da zahteve po upoštevanju pravic Slovencev v Italiji ne prihajajo iz zraka, ampak da imajo pravno, politično in moralno osnovo. Ko bo sprejet zaščitni zakon, pa bo to predstavljalo tudi neposreden materialni pritisk na italijanske oblasti, naj čimprej izdajo izvršilne norme za uveljavljanje zakona. Pri SSK menijo tudi, da je bila v stranki vedno občutena želja, da bi na področju prizadevanj za uveljavljanje državljanjskih pravic delovali z večjim zagonom. To, je bilo še rečeno, naj bo tudi opozorilo, da ni prav, da se pušči, da si samo pešiča ljudi prizadeva za uveljavljanje človeških pravic. Slovenska manjšina mora namreč tudi sama civilno rasti. Brez te rasti, ki predpostavlja odgovornost in spoštovanje določenih pravil, mladim ni mogoče vlti zavesti, da bodo v polnosti zaživel z združeno Evropo.

RAZSTAVA V GALERIJ LJUDSKE KNJIŽNICE

68 ILUSTRATORJEV OBRAVNAVA OSTRŽKA

V galeriji Ljudske knjižnice P.A. Quarantotti Gambini v Trstu je do 25. t.m. na ogled razstava *Februar z Ostržkom* (Febbraio con Pinocchio). Gre za pobudo, ki jo prireja občina Trst in Ljudska knjižnica v sodelovanju s študijskim centrom za mladinsko književnost A. Alberti iz Trsta in kulturnim krožkom Menocchio iz kraja Montereale Valcellina, pri njej pa sodeluje kar 68 ilustratorjev in ilustratorjev iz cele Italije (med temi so tudi zamejske ilustratorke Vesna Benedetič, Jasna Merku, Živa Pahor in Luisa Tomasetig). Razstavljeni dela (poleg ilustracij so na ogled tudi različne izdaje *Ostržka* v raznih jezikih – tudi v slovenščini) prikazujejo številne prizore iz *Collodijske pravljice*, pri tem pa je podanih več zares izvirnih osebnih interpretacij tega svetovno znanega literarnega dela.

Razstavo, ki je nastala pred tremi leti in je bila že na ogled širom po Italiji, pa tudi po svetu, je oblikoval Livio Sossi, ki je tudi orisal njene značilnosti

in pomen na odprtju, ki je bilo v četrtek, 1. t.m.. Kot je bilo rečeno ob tisti priložnosti, pri tej razstavi gre za nekakšno ponovno branje in ponovno odkritje lika *Ostržka*, njegove zgodbe in njegovega mita, ki prikazuje tudi otroško problematiko.

Razstave se bodo veselili seveda predvsem otroci, ki bodo imeli tudi možnost, da pred ogledom obiščejo likovne laboratorije, ki potekajo ob ponedeljkih in četrtekih in ki jih vodi Jasna Merku, Elisa Domenis in Živa Pahor.

KNJIGA STROKOVNJAKA MIRANA PEČENIKA

ITALIJANSKE BANKE V MEDMREŽJU

Pred kratkim je pri založbi Simone v Neaplju izšla knjiga z naslovom *Web Banking. Indagine alla scoperta delle banche italiane in rete* (v slovenskem prevodu: *Web Banking. Raziskava o prisotnosti italijanskih bank v mreži*). Gre za prvo specialistično publikacijo o italijanskih bankah in o njihovih uslugah, ki so dosegljive preko interneta, avtor pa je tržaški Slovenec Miran Pečenik, ki je eden od vodilnih strokovnjakov v Italiji za uvajanje interneta v banki.

Delo so predstavili v ponedeljek, 5. t.m., v konferenčni dvorani Raziskovalnega središča oz. Znanstvenega parka na Padričah. Predstavitelj je priredila sekcija samostojnih poklicev pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju (katere član je tudi Pečenik) v sodelovanju z Raziskovalnim središčem, katerega predsednik Lucio Susmel je tudi pozdravil prisotne. Po krajšem uvodu predsednika sekcije samostojnih poklicev in podpredsednika SDGZ Marka Stavarja pa je vsebino knjige na kratko orisal avtor Miran Pečenik. Delo opisuje

razvoj prisotnosti italijanskih bank na internetu, podaja pa tudi nekaj napovedi o tem, kako se bo področje *Web Bankinga* (se pravi bančnih uslug, ki so dosegljive preko interneta, ne da bi stranka fizično prišla k bančnemu okencu) razvijalo v prihodnosti.

Po Pečenikovih besedah bo v prihodnosti prihajalo do vse večje koncentracije bančnih zavodov (izjema bodo pri tem združne banke zaradi posebnih značilnosti), njihove internetne usluge pa si bodo vedno bolj podobne. Računalnik ne bo več edino sredstvo komuniciranja po internetu, saj se mu bo pridružilo še večje število drugih pripomočkov (npr. domači elektronski stroji, ure, mobilni telefoni generacije WAP, v prihodnosti pa še generacije UMTS idr.), uveljavili pa se bodo tudi novi načini plačevanja. Pri tem, je še dejal Pečenik, italijanske banke niso preveč inovativne in uvažajo tehnologijo iz drugih držav. Vsekakor pa bo vedno večje število bančnih uslug razpoložljivih preko interneta.

iz

MILJE / IZ GLEDALIŠČA VERDI OPOMIN CELEMU SVETU

DAN SPOMINA V ZNAMENJU OTROŠKE OPERE BRUNDIBAR

IVANA MAHNIČ

V soboto, 27. januarja, je poteklo 56 let, odkar so sovjetski vojaki osvobodili nacistično koncentracijsko taborišče Auschwitz. Dogodka so se spomnili v samem Oswiecimu na Poljskem, pa tudi v številnih evropskih državah, ki so izbrale ta dan za počastitev spomina na žrtve holokavsta. Ob dnevu spomina na holokavst Judov v nacističnih uničevalnih taboriščih se je zvrstilo več prireditev in pobud tudi po vsej Furlaniji-Juljski krajini. Za to priložnost so tržaška pokrajina, miljska občina ter združenje "Svobodna glasba" podprle projekt, na pobudo Tržačana Davida Casalija, da uprizorijo otroško opero *Brundibar* češkega skladatelja judovskega izvora Hansa Krase, ki je bil od leta 1942 dalje interniran v Terezinu, umrl pa je v Auschwitzu 17. oktobra 1944.

Hans Krasa spada med tiste avtorje, ki jih neustavljivi čas potisne v ozadje in jih nato zgodovina iztrže iz pozabe. Take, ki jih razne ideologije odporno zavračajo in jih navadni ljudje z iskreno ljubeznijo ohranjajo v spominu.

Opero *Brundibar* je Krasa napisal za natečaj, ki ga je leta 1938 razpisalo češko ministrstvo za vzgojo in kulturo, vendar nagrada ni bila podeljena, ker je leta 1939 Hitler zasedel Čehoslovaško. *Brundibar* je otroška opereta, ki se je iz očitnih politično-rasističnih razlogov izogibala narodnih gledališč ter se za odrsko postavitev posluževala izredno omejenih sredstev in možnosti, s katerimi so v tistem dušljivem času razpolagali. Prvič je bila uprizorjena v judovski sirotišnici praške mestne četrti Vinohrady. Ko pa so nato sledile deportacije, je opereta prvič zaživela v Terezinu 23. septembra 1943. V tem taborišču so pri njej sodelovali internirani otroci, usojeni smrti, vendar so nacisti skušali s politično propagando prikazati zunanemu svetu in predstavnikom Rdečega križa, da taborišče ni sredstvo za uničevanje ljudi, ampak pravi center za vzgojo in izobraževanje. Opereta je tako postala za vse internirane trenuten beg od duševnega trpljenja in telesnih bolečin ter izraz upanja v boljšo prihodnost v kraju, kjer so lahko gledališče, glasba in svet s svojimi užitki spet zaživeli.

Pri projektu, ki se je v petek, 26. januarja, v miljskem gledališču Verdi predstavil šolskim otrokom, naslednji dan pa širšemu občinstvu, so sodelovali orkester Abima, otroški pevski zbor Fran Venturini od Domja pod vodstvom Bože Hrvatič, režiser je bil Gualtiero Giorgini, za italijanski prevod libreta je poskrbela Paola Sinovich, nastopajoče pa je vodil Davide Casali. Večer so po pozdravu režiserja uvedli pretresljivi diapozitivi slik male Helge Weissove, ki je med svojim bivanjem v taborišču naslikala vsakdanje življenje v Terezinu. Takoj zatem so na odrske deske stopili mali pevci in igralci ter prepričljivo podali zelo pozornemu občinstvu nežno

in enostavno zgodbo, ki pa v sebi skriva globok pomen. Bratcu in sestrici, Pepičku in Aninki, predzorni počestni muzikant Brundibar ne dovoli, da bi tudi onadva zapela in skušala nabrati nekaj denarja, da bi lahko tako pomagala svoji bolni materi. Otrokom priskočijo na pomoč živalice in otroci iz bližnje šole ter se skupaj polastijo ceste, petja in svobode.

Predlog Casalija, ki je med drugim pripadnik judovske skupnosti, je takoj navdušil Božo Hrvatič, ki v zborčku nadomešča zborovodkinjo Suzano Žerjal, ter pianistko Vesno Zuppin, ki je pomagala pri korepeticiji in sodeluje pri orkestru Abima. Boži Hrvatič je žal, da niso zaradi finančnih stroškov načrta izpeljali že lani. Seveda je ta pobuda že v začetku zvenela zelo zahtevna, a vsi, ki so se je udeležili, so bili prepričani, da bodo s skupnimi močmi zmogli tudi ta izziv. Glasba se je zborovodkinji zdelo zelo lepa in dragocene priložnosti, da tukajšnji starejši in mlajši publiki razkrijejo življenje v Terezinu, niso hoteli zamuditi. To pa naj bi bila – po sobotnem nastopu pa se je uresničila – možnost, da se otroški zbor Fran Venturini, ki je sicer dobro poznan med našo zamejsko skupnostjo in v Sloveniji, predstavi tudi italijanskemu občinstvu.

Otroci so se res navdušili za glasbo in navezali na zgodbo. Vživel so se v dogajanje na odru in celotna opereta je izgledala, kot da bi se malčki res srečali na ulici in se začeli igrati. Sami so poskrbeli za sceno, pri solističnih točkah pevci izstopijo iz zbora in si sami nadenejo masko, ki ponazarja njihovo vlogo, ne da bi jim pri tem pomagal kak odrasel. Zato gre velika pohvala njihovemu suverenemu nastopu: požrtvovalno so naštudirali partituro ter se vestno in prizadevno pripravili za ta večer. V svoji izvedbi so izražali vso otroško razposajenost, domišljijo in izvirnost. Temu je prav gotovo pripomoglo veliko zaupanje, ki ga sta režiser Giorgini in dirigent Casali vložila v otroke ter jih stalno spodbujala naprej. Boža Hrvatič pa nam je tako zaupala: "Izkušnja je bila enkratna. Želeli smo se soočiti z različnim

ambientom in stvarnostjo, ki sta nam bila doslej nekako tuja. Uspelo nam je opraviti res nekaj edinstvenega in novega za nas. Sedaj, ko lahko uživamo sad večmesečnega dela, sta nam trud in napor v veliko zadoščenje. Plačilo za vse žrtvovanje naj gre vsem nastopajočim, ki so verjeli v ta načrt, in seveda tudi staršem otrok, ki so jim vedno stali ob strani. Naše delo pa se ni nikakor zaključilo. Čakajo nas nekateri nastopi na Tržaškem, potem pa se bomo podali na gostovanja v Furlanijo. Moja edina želja je sedaj ta, da bi lahko to opereto čimprej prevedli tudi v slovenščino in

jo tako posredovali naprej."

Vrednote bratstva, sožitja ter medsebojne ljubezni in strpnosti, ki jih ta preprosta opera izžareva, pa naj se ne ustavijo le znotraj gledaliških zidov. Preko otroških glasov in nedolžnosti govori našim dušam: "Premagali smo sovražnika, ker smo se skupaj brez strahu bojevali in zapeli pesem, ki nam izhaja iz srca". Torej naj bosta otroška šibkost in vztrajnost zgled in spodbuda za prihodnost v času, ko svetovno sceno spet ogrožata nova Brundibarja: nestrpnost in rasizem.

OBVESTILA

POTOVANJE V Sirijo in Jordanijo. Vse prijavitelje pozivamo, naj poravnajo stroške celotnega potovanja čimprej. Prijavitelji, ki se zglasijo na tržaškem uredništvu, so naprošeni, da ob plačilu prinesejo s seboj že pripravljeno fotokopijo potnega lista, ker je potrebna za vizum.

SLOVENSKA PROSVETA in DSI vabita v ponedeljek, 12. t.m., ob 20.30 na Prešernovo proslavo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici št. 3. Na srednji proslavi Slovenske prosvete ob kulturnem prazniku bodo podelili nagrade 29. literarnega natečaja Mladike in priznanja 26. tekmovanja Mladi oder. Pri kulturnem programu bodo sodelovali igralci Radijskega odra in pianist Pavel Biancuzzi iz razreda prof. Xenje Brass pri Glasbeni matici v Trstu. Slavnostni govornik bo časnikar in pesnik Jurij Paljk.

PREŠERNOVO PROSLAVO z recitacijami, ki jo prireja Klub prijateljstva v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v četrtek, 15. t.m., ob 16. uri, bosta poživili nadebudni in večkrat nagrajeni mladi pianisti Jana in Sara Zupančič. Ga. prof. Licia Roth Pahor pa bo povedala primerno misel. Sledila bo družabnost. Toplo vabljeni k udeležbi!

ROJANSKI CERKVENI pevski zbor, Koncertna pobuda Rojan, Športno-kulturno društvo Rojanski Krpan in Glasbena matica vabijo na skupno kulturno prireditev, ki bo v nedeljo, 18. t.m., ob 17. uri v Marijinem domu v Rojanu.

TEČAJ ZA zaročence. V februarju in v prvi polovici marca bo tečaj priprave na zakon. Tečaj bo kot vsako leto v Ma-

rijanišču. Srečanja bodo vsako sredo, le drugo srečanje bo na četrtek, 16. februarja. Vsakdo, ki se želi poročiti v cerkvi, naj opravi tečaj za zaročence. Tečaj želi prispevati h kvalitetnejšemu življenju v dvoje, ovrednotiti pomen družine ter s spodbujanjem življenjskega optimizma prispevati k oživiljanju naše narodne skupnosti.

DRUŽINSKO SVETOVANJE v Marijanišču na Opčinah. Vsak četrtek od 16.45 do 17.45 od 11. januarja naprej bodo lahko dobile mlade družine nasvete in informacije glede družinske stvarnosti. Svetovanje bodo nudili zdravnik-ginekolog, babica, mati več otrok in duhovnik. Vhod z dvorišča, prvo nadstropje. V tej uri je mogoče tudi poklicati na tole telefonsko številko: 040 2159882.

DAROVI

ZA NOVI glas: Marta Hrovatin, Opčine, 20.000 lir; Majda Giraldi 20.000 lir; Imelda Žerjal 20.000 lir.

ZA MISIJONE: Milena Franco daruje 100.000 lir ob 25. obletnici smrti dragega moža Adriana.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Severina Sacolich v spomin na Pinota Marsiča 50.000 lir.

ZA ŽUPNIŠČE v Sočergji: Severina Sacolich 100.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: v spomin na pok. Lucianota Visentin darujeta Franja in Linko 50.000 lir; Pertot 15.000; Lovci 50.000; bolniki 70.000; Kakeš 100.000; A.Bi. 100.000; N.N. 200.000; Carnetti 1.000.000; ob 50. obletnici poroke Zuliani-Zidarič 400.000; ob priliki obiska-blagoslova družin na Postaji 1.600.000; tržaški skavti 30.000 lir.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV / SREČANJE Z MARIJO STANONIK

POMEN SPRAVE IN OVREDNOTENJA NARODNEGA IZROČILA

Srečanje z literarno zgodovinarico, pesnico in etnologinjo ter dobitnico Murkove nagrade Marijo Stanonik, ki je potekalo v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v ponedeljek, 5. t.m., je bilo v znamenju dveh tematik: sprave med Slovenci in etnološke raziskovalne dejavnosti oz. zbiranja ljudskega izročila.

Razmišljanje o slovenski spravi pa je vsekakor bilo povezano z raziskovalno dejavnostjo gostje. Ko je pred časom namreč obravnavala slovensko pesništvo iz obdobja narodnoosvobodilne borbe, je prišla v stik s številnimi ljudmi, preko katerih je spoznala tragiko tistega obdobja. Prišla je do zaključka, da teh stvari ni mogoče posploševati, vsaj vsakdo ima svojo usodo. Kontaktirane osebe je takrat prosila, naj ji napišejo svoje izkušnje in tako je nastala knjiga Pozdravljeno trpljenje. Bil je to čas po osamosvojitvi Slovenije in tako je začela vključevati tudi izpovedi ljudi, ki so prestajali trpljenje po drugi svetovni vojni. Nato se je porodila zamisel o drobnih pesniški zbirki, ki naj bi vsebovala sto pesmi, ki so jih spesnili ljudje, ki so pripadali vsem vpletenim stranem: tako so prišli v poštev zaporniki, taboriš-

FOTO KROMA

čniki, talci, partizani, domobranci, druge manjše formacije, zaledje idr. Knjiga se začne z okupirano Primorsko po prvi svetovni vojni, dotakne pa se tudi problematike begunstva. Zbirka, ki nosi naslov *Most*, je naposled izšla leta 1995 pri Dolenjskem tisku, potem ko več drugih založb ni izreklo pripravljenosti za njeno tiskanje in izdajo. Marija Stanonik je tako hotela prispevati k t.i. "zdravljenju slovenske zavesti", z objavo pesmi in življenjskih zgodb, ki so med vojno nastale v enem in drugem taboru, a ki so si med sabo sicer različne po motiviki, zelo podobne pa po etičnih vredno-

tah. To so stvari, ki ljudi približujejo, medtem ko se prepogosto dogaja, da se daje večji prostor stvarjem, ki poglobljajo razdor. Pri svojem prizadevanju pa ni naletela na kdovekakšen odziv z obeh strani. Kljub temu se trudi, da bi pesmim in izkušnjam, ki jih je nabrala na partizanski strani (gre za okoli 11.000-12.000 besedil) dodala še pesništvo "druge strani". Po njenih ocenah bi se morala dokopati do kakih tisoč besedil, čeprav je verjetno marsikaj izginilo ob begu ob koncu vojne in med vračanjem domobrancev v Slovenijo ter ob odhodu v begunstvo. Po drugi strani pa se ljudje še vedno bojijo.

Marija Stanonik pa je tudi pobudnica in urednica zbirke *Glasovi*, v okviru katere je pri založbi Kmečki glas izšlo doslej že dvaindvajset knjig. Zbirka *Glasovi* je posvečena ljudski narečni prozi z vseh koncev Slovenije. Doslej so v 22 knjigah zbrali 5.957 zgodb. Vsaka knjiga vsebuje zemljevid področja, s katerega prihajajo zgodbe, in narečni slovar.

V okviru te zbirke sta že izšli knjigi ljudske proze iz Porabja in z avstrijske Koroške, pri tem manjka le naše zamejstvo. Dobro bi bilo, ko bi se kdo posvetil zbiranju ljudskih narečnih zgodb na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini: gre navsezadnje za strokovno delo, ki ne spada toliko pod etnologijo, kolikor pod slavistiko, saj se tu raziskovalec ukvarja z umetnostjo narečij. Gre za področje, ki je bilo svojčas zelo zapostavljeno, saj so nanj gledali kot na nekaj starokopitnega, za kar je boljše, da potone čimprej v pozabo. To pa ni manjvredna literatura, kot marsikdo zmotno misli, ampak prava umetnost, ki pa jo je treba čimprej zabeležiti in zapisati, saj narečja počasi izumirajo, izročila pa se tudi ne obdržijo več.

SSK POZIVA K UDELEŽBI V SOBOTO

RUTELLI SE BO SREČAL Z GORIČANI

V soboto, 10. t.m., se bo kandidat levosredinske koalicije ob bližajočih se parlamentarnih volitvah Francesco Rutelli mudil v Gorici. Pripeljal se bo namreč iz Trsta na goriško postajo ob 12.20. V jutranjih urah bo pri tržaškem županu Illyju ter pri deželni koalijskih predstavnikih, zatem se bo udeležil srečanja v Gorici. Na trgu pred železniško postajo se bo bivši rimski župan srečal z Goričani, zatem bo odpotoval z vlakom v Videm in naprej v Mestre. Vsi tisti, ki bi se radi udeležili "goriškega" srečanja in spoznali kan-

didata premiera leve sredine, lahko mirno pridejo na železniško postajo ob 12.20. Vsi tisti, ki bi radi spremljali Rutellija na celodnevem obisku v naši deželi, se lahko obrnejo na goriško pokrajino, saj je predsednik Brandolin tudi koordinator komiteja Rutelli in kot tak torej sledi njegovi volilni kampanji.

Pokrajinsko tajništvo stranke Slovenske skupnosti poziva vse izvoljene predstavnike, somišljenike in prijatelje, naj se v velikem številu udeležijo sobotnega srečanja.

KROŽEK A. GREGORČIČ IN KC L. BRATUŽ

"TEČAJ PREŽIVETJA" ZA SLOVENCE V ITALIJI

Krožek za družbeno-politično vprašanja Anton Gregorčič prireja v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž *Tečaj preživetja za Slovence v Italiji*. Na štirih večerih, t.j. štiri zaporedne petke, začeni s 16. februarjem ob 20.30, bodo vsi zainteresirani lahko poslušali izvedenca glede vprašanja uporabe slovenskega jezika v javnosti, profesorja Sama Pahorja. V komorni dvorani KC Lojze Bratuž bo tržaški profesor in neutrudni borec za uveljavljanje slovenščine v odnosih z javnimi oblastmi spregovoril o pravicah, ki se jih pripadnik slovenske narodne skupnosti, ki živi v Italiji, lahko poslužuje že danes. Štiri srečanja bodo zajela široko tematiko, ki jo bo prof. Pahor vsebinsko razčlenil na štiri dele in poglobil na omenjenih štirih večerih različne vidike vprašanja.

V petek, 16. t.m., bomo prisluhnili uvodnemu predavanju,

in sicer krajšemu zgodovinskemu pregledu in orisu pomembnejših tudi mednarodnih dokumentov, na katerih temeljijo naše manjšinske pravice. Naslednje tri petke, in sicer 23. februarja in 2. ter 9. marca pa bodo na vrsti tematski večeri o slovenščini v odnosu s sodno oblastjo, javno upravo in drugimi oblastmi, npr. davkarjo.

Večeri bodo nedvomno zanimivi predvsem zaradi poročevalca, saj sam v prvi vrsti vsak dan udejanja prizadevanja glede uveljavljanja slovenskega jezika v javnosti. Vsi tisti, ki bi radi izvedeli, kdaj in kako se lahko italijanski državljan slovenske narodnosti poslužuje svojega jezika, je seveda vabljen, da se udeleži omenjenih večerov. Profesor Pahor bo seveda na razpolago tudi za vprašanja, saj je že ustaljena navada omenjenih srečanj, da se po uvodnem posegu razvije debata.

PESTRA DEJAVNOST NA OSNOVNI ŠOLI LOJZE ABRAM V PEVMI

STARE OBRTI NEKOČ IN DANES NA GORIŠKEM

Dne 11. januarja smo na šoli v Pevmi gostili kar sedem radoživih malčkov iz vrtca. Hura! Ti bodo naši bodoči sošolci! Naš razred je tokrat postal pravi klobučarski salon, saj je nad našimi glavami viselo nešteto različnih klobukov; prisluhnili smo lahko res zanimivi zgodbi: Kako so v Pevmi deževali klobuki in kako so se naši Pevmci obnašali ob tako nenavadnem vremenu. Malčki so kar strmeli v zanimiva pokrivala in si na tihem želeli vsaj enega. Ob zaključku smo se razbremenili ob barvanju in risanju cilindrov, sombrerov, kučem in kap ter pravljicnih, kavbojskih, kuharskih, pobalinskih... klobukov.

Dne 17. januarja smo v Pevmi priredili tudi spoznavni sestanek ob vpisovanju prvošolčkov v osnovno šolo; udeležile so se ga mamice, očki, babice pa tudi malčki, da bi поблиže videli, kako izgledajo naši šolski prostori. No, za malčke to ni bila novost, saj šola v okviru didaktične kontinuitete redno sodeluje z vrtcem: otroci zadnje-

ga letnika imajo namreč s prvim razredom skupne učne ure, da bi bil prehod iz vrtca v osnovno šolo čim lažji. To je bila le ena od dejavnosti, ki smo jih izpostavili na sestanku. Med srečanjem smo staršem predstavili dejavnosti v okviru ravnateljstva pa tudi projekte, ki jih kot šola nameravamo izpeljati v tem šolskem letu. Nadalje smo jih podrobneje seznanili z delom v prvem razredu; ogledali so si

lahko knjige, zvezke, delovne pole in sploh vse, kar uporabljamo pri poučevanju. Zelo sproščeno smo se nato še pogovarjali, si izmenjavali mnenja in si zaželeli... skorajšnjega svidenja.

Kljub deževnemu vremenu smo se 23. januarja podali v goriško kovačnico. Prijazno nas je sprejel gospod Mario Leopoli (na sliki), ki se z bratom že več let ukvarja s to obrtjo. Kovaštvo

je bilo nekoč zelo razširjeno, na podeželju in v mestih. Vsak kraj je imel kovača, ki je izdeloval najrazličnejša poljedeljska orodja in druge kovinske dele. Zbrali smo se okrog nedokončane rešetke in g. Leopoli nam je povedal, da je njegov ded leta 1919 odprl prvo kovačijo v Brdih. Leta 1958 pa se je preselil v današnje prostore. Tam se trenutno posveča umetnemu kovaštvu, saj obnavlja vodomet iz avstrijskih časov, ki bo krasil mestni vrt. Ob pogledu na ogljišče so se nam oči kar iskriale. Skrta želja se nam je izpolnila. V razžarjeno oglje je g. Leopoli potisnil železo, ki ga je držal z dolgimi kleščami. Vzel je kladivo, razžarelo železo je položil na nakovalo in začelo se je kovanje. Kladivo je udarjalo po železu in vse naokoli je odmevalo pink, ponk, pink, ponk. Vdajalo se je, upogibalo. Nazadnje je z manjšim kladivom do konca obdelal kos železa v pravi hrastov list. Prižgal je še mogočno zračno kladivo in občudovali ter primerjali smo moč udarcev. Ob slovesu smo se mu lepo zahvalili, se slikali in ga povabili na obisk, da si bo ogledal naše likovne izdelke o tem nepozabnem jutru.

NAČRTI HVALEŽNIH GORIČANOV

SPOMINSKO OBELEŽJE DR. IVU KOMJANCU

SAVERIJ ROŽIČ

Prejšnji teden so se v Števerjanu zbrali nekdanji bolniki, ki so se zdravili pri dr. Ivu Komjancu v bolnišnici Malcesine ob Gardskem jezeru. Srečanje so priredili ob 10. obletnici smrti znanega specialista primarija in, lahko rečemo, "očeta" bolnikov. Vsi, ki so mu hvaležni za prizadevanje in trud, ki ga je vlagal za bolnike, so sklenili, da bi ob obletnici postavili spominsko obeležje na njegovi rojstni hiši v Števerjanu. Ustanovili so odbor, ki bo skrbel, da se bo zadeva uresničila. V Malcesinah so mu že l. 1995 pred vhodom v bolnišnico njegovi kolegi in pacienti postavili doprni kíp. Tako se je porodila zamisel, da bi tudi Števerjanci in Goričani izkazali hvaležnost in se oddolžili dr. Komjancu s spominskim obeležjem. Srečanja sta se udeležila tudi nečaka pokojnega zdravni-

ka, ki sta z veseljem in ponosom podprla pobudo in zagotovila pomoč. Odbor sestavljajo nekdanji pacienti Franko Furlan, Evgen Gravner, Edi Hlede, Angela Knes Colja, Drago Maraz, Ema Mužič, Vojko Mužina, Florian Planinšek, Livijo Rožič, David Terpin, Saverij Rožič. Odborniki vabijo še druge Števerjance ali Goričane, da pristopijo k odboru za postavitev obeležja. Deseta obletnica bo 26. avgusta letos. Ker je avgust mesec dopustov in počitnic, odbor že vnaprej javlja, da bo odkritje spominskega obeležja 25. avgusta ob 18. uri na rojstni hiši dr. Komjancu v Števerjanu. Odborniki so vsakemu, ki se čuti hvaležnega doktorju Komjancu, na razpolago za katerokoli pojasnilo. Odprt je tudi tekoči račun št. 1001776 na Kmečki banki v Gorici za vse, ki želijo prispevati po svojih močeh.

KONCERT ORKESTRA MANDOLINA

POZDRAV KMEČKE BANKE NOVEMU LETU

HARJET DORNIK

Kmečka banka je tudi letos poklonila svojim slovenskim in italijanskim delovnim partnerjem, članom in prijateljem že običajni novoletni koncert. Za glasbeni poklon je letos poskrbel ljubljanski orkester Mandolina. Skupina deluje že od leta 1974 in pod vodstvom Dušana Nedoviča, nekdanjega člana Slovenske filharmonije, nastopa na raznih srečanjih mandolinskih in tamburaških skupin in orkestrrov v Sloveniji in na turnejah na tujem, zlasti po Italiji in Avstriji. V njen široki repertoar sodijo skladbe klasičnih in modernih skladateljev ter zimzelene, filmske in ljudske melodije z vseh koncev sveta v mandolinski priredbi. Na svojem prvem nastopu v našem mestu v petek, 26. januarja, v Kulturnem domu je mladostna skupina navdušila pri-

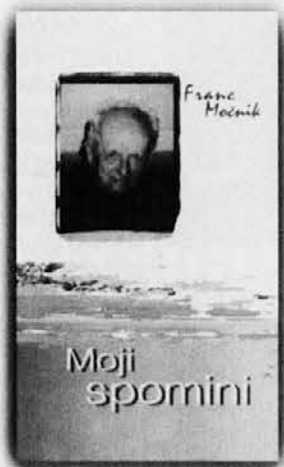
stno publiko s svojo mladostno zagnanostjo in interpretacijsko močjo. Občinstvo je pokazalo svoje zadovoljstvo z dolgoletnim ploskanjem, ki je izzvalo ob sklepu koncerta več ponovitev. Novoletni koncert je tudi priložnost, da se širši javnosti spregovori o sami banki. Pozdrav je v imenu vseh odgovornih pri slovenskem bančnem zavodu prinesel predsednik upravnega sveta dr. Diego Marvin. Spregovoril je o sedanjem prehodnem trenutku in sožitju zavoda z Ljudsko banko iz Cedadada ter poročal o novih gospodarskih perspektivah. Bančni zavod skuša vsekakor ohranjati specifično slovenske banke ter svoje mesto in poslanstvo v goriškem prostoru in med našimi ljudmi. Vsemu prijaznemu osebnju voščimo tudi v tem letu veliko poslovnih uspehov in čim večjo ekonomsko trdnost.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA IN DUHOVNIJA SV. IVANA

vabita na predstavitev knjige

Franc Močnik

MOJI SPOMINI

CERKEV SV. IVANA V GORICI, sobota, 17. februarja 2001:

ob 19. uri maša za pokojnim msgr. Francem Močnikom; po maši bo o knjigi spregovoril g. Jožko Kragelj; sodelovala bo pevska skupina Musicum.

"Bogu hvala za vse dobrote, zlasti za duhovniški poklic. Odpuščam vsem, ki so mi kaj hudega naredili, in prosim odpuščanja vse, kar sem jim jaz hudega naredil. Pogosto se me spominjajte v molitvi." (Iz duhovne oporoče)

PRI GORIŠKEM ŽUPANU

Pred kratkim je bila na obisku pri goriškem županu delegacija goriške Skupine 2001, ki so jo sestavljali prof. Lojzka Bratuž, prof. Aldo Rupel in dr. Jože Vrtovec. Prisoten je bil tudi občinski odbornik za kulturo A. Devetag. Županu Valentiju so slovenski predstavniki izročili simboličen dar, leseno kupo, ki naj bi spominjala na 1000-letnico našega mesta. Kupo je izdelal Jože Vrtovec, dekoracijo pa je narisal slikar Vladimir Klanjšček. Ob koncu so oboji poudarili željo in potrebo po čim večjem sodelovanju in medsebojnem razumevanju.

DAR KLASIČNEMU LICEJU

Na klasičnem liceju Primož Trubar profesorji in dijaki že s pridom uporabljajo štiri nove grafoskope, ki so jih šoli ja-

nuarja letos podarile Zadržna kreditna banka iz Doberdoba in Sovodenj. Kmečka banka iz Gorice in obe slovenski krovni organizaciji, SSO in SKGZ. Njihov prispevek je konkreten dokaz razumevanja za potrebe šole in njenih prizadevanj za večjo uspešnost in razgibanost pouka. Predstavniki darovalcev so se po predaji grafoskopov zadržali v družbi dijakov in profesorjev in med drugim povedali, da se zavedajo dolgoročnih učinkov vlaganja v rast kakovosti slovenske šole. Sodelovanje med šolo in teritorijem pa se mora še naprej razvijati in se udejanjati v novih plodnih oblikah in pobudah.

S PLESOM DO SPROSTITVE

Kulturno društvo O. Župančič organizira pet nedeljskih srečanj (od februarja do junija

2001) *S plesom do sprostitve*. Zaradi velikega povpraševanja in zanimanja se je društvo odločilo, da letos pobudo ponovi. Za kaj gre? To je način približevanja gibu in našemu telesu, je iskanje lastnega notranjega plesa, sproščenosti in naravnosti. Z enostavnimi vajami, ki so povezane s pravilnim dihanjem, bomo razbremenili stresne situacije in dali možnost telesu, da izrazi svoj skriti potencial. Seminarji terapevtskega plesa z vaditeljico Barbaro Venturini bodo v Kulturnem domu v Gorici. Prvo srečanje bo v nedeljo, 18. t.m., ob 9. uri. Urnik: 9.-12., 13.-17. Vpisovanje in informacije: 0481 537525 (tel. tajnica).

RAZSTAVA DEMETRIJA CEJA

V sredo so v galeriji Kulturnega doma odprli samostojno razstavo slikarja Demetrija Ceja

ob njegovi sedemdesetletnici. Demetrij Cej, rojen v Beogradu leta 1931, je otroška leta preživel v Gorici, kjer je tudi diplomiral na državnem zavodu za likovno umetnost. Svoja dela je prvič predstavil javnosti leta 1949. Za sabo ima več kot osemdeset samostojnih razstav in večje število skupinskih. Leta 1971 se je udeležil PQ 71 - *Prazke quadriennale* v Pragi. Vrsto let je bil zaposlen kot scenograf pri Slovenskem stalnem gledališču v Trstu. Sedaj živi in dela v Gorici. Slikarja je na otvoritveni slovesnosti predstavil goriški likovni kritik Joško Vetrh. Razstava bo odprta v galeriji Kulturnega doma vse do 24. t.m. od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med različnimi kulturnimi prireditvami.

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH / DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ

UČENOST NAMIŠLJENEGA ZDRAVNIKA V KC BRATUŽ

IVA KORŠIČ

Medlo zimsko sonce je v nedeljo, 4. t.m., popoldan toplo zasvetilo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž na tretjem srečanju niza veseloiger ljubiteljskih skupin *Iskrivi smeh na ustih vseh*, s katerim sta Kulturni center in Zveza slovenske katoliške prosvete že tretje leto razgibala puste zimske dni. Z njim sta igralcem spet ponudila lepo priložnost zaigrati na velikem odru, gledalcem pa namenila urico ali dve sproščujočega smeha. Tako je bilo tudi v nedeljo, ko so se na odru pred polno dvorano prikazali igralci dramskega odseka PD Štandrež in odigrali komedijo avstrijskega romanopisca in dramatika Hansa Weigla *Namišljeni zdravnik* v prevodu Janka Modra. Igro, porojeno v petdesetih letih dvajsetega stoletja, a s povsem sodobno vsebino, so premierno predstavili v domači vasi v soboto, 27. januarja, po-

FOTO BUMBAGA

novili pa naslednji dan. Izvrstno besedilo se je v večjih rokah režiserja Emila Aberška in strokovnega sodelavca Janeza Starine, dobrega znanca-igralca PDG Nova Gorica, prikazalo v vsej svoji duhovitosti, s katero se avtor blagohotno ponorčuje iz psihiatrov, psihoanalize in samega Freuda. Strelice seveda oplazijo tudi lahkoverneže, ki nasedejo šarlatanu, namišljenemu zdravniku. Le-ta z željo po zaslužku in slavi prelišči družino svojih čudakov, ki jih tare-

jo večje ali manjše tegobe. S premetenostjo, in merico zdrave pameti jih odreši vseh duševnih stisk v prav kratkem času.

Gledalci so pozorno spremljali razplet igre, ki črpa svojo moč iz dialogov in iz z naglico menjajočih se miselnih obratov, tako da se je smeh zaslislal v pravih trenutkih. Štandreški igralci Božidar Tabaj, Marko Brajnik, Danijela Puia, Federica Bello, Cristian Benedetti, Vanja Bastiani in David Vižintin so doganano in prepričljivo orisali zna-

čaje in čudaško obnašanje nastopajočih likov in s tem dokazali, da so Aberškove in Starinove nasvete dobro poslušali in jih z vztrajnim odrskim študijem tudi imenitno osvojili. Tovrstni komedijski žanr namreč zahteva veliko miselnega napora, ker pač terja od igralcev besedne spretnosti, od glavnega protagonista - namišljenega zdravnika - pa več kot dveurno zelo aktivno stalno prisotnost na prizorišču. Tudi ta trdi oreh je Božidar Tabaj kot glavni "junak" krepko strl. Celotna skupina se je v tem delu čudovito ujemala in svoje veselje nad dramskim izvajanjem posredovala gledalcem, ki so ga občutili in se jim zanj oddolžili z iskrenim ploskanjem.

Veselo razpoloženje med mladimi izvajalci se je nadaljevalo po predstavi, ko so skupaj z dragocenimi sodelavci, izdelovalcema scene Frankom in Joškom Kogojem, s kostumistko Snežico Cernic, z upraviteljem luči in glasbe Martinom Tonsigom ter s šepetalko Marinko Leban, nazdravili uspešno prestanemu trudu in pa rojstnemu dnevu igralskega prijatelja Cristiana.

OBVESTILA

POTOVANJE V Sirijo in Jordanijo. Vse prijavitelje na potovanje, ki ga Novi glas organizira v Sirijo in Jordanijo od 12. do 20. marca, pozivamo, naj čimprej poravnajo stroške celotnega potovanja. Ob plačilu prinesite s seboj potni list oziroma že pripravljeno fotokopijo, ker je potrebna za vizum.

KC BRATUŽ pripravlja spominsko razstavo Saše Šantla in njegove družine s poudarkom na dela Avguste Šantel Aigentler ter bratov Henrike, Saše in Avguste ml., ki so nastala na Goriškem. Obračamo se na lastnike Šantlovih slik s prošnjo, da nam za dobo razstave dajo na razpolago dela omenjenih avtorjev. Za informacije kličite v jutranjih urah na telefonsko številko 0481 531445.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestal v torek, 13. februarja, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

ODBOR STARŠEV slovenskih osnovnih šol didaktičnega ravnateljstva Gorica vabi v sredo, 14. februarja, ob 19. uri ob prazniku slovenske kulture v

prostore osnovne šole O. Župančič v Gorici, ul. Brolo 21. Prof. Lojzka Bratuž bo predstavila knjigo *Gorica v slovenski književnosti*. Sledila bo družabnost.

NABIRKA SE nadaljuje. Ko se dela za župnijske prostore pri cerkvi sv. Ivana v Gorici naglo bližajo koncu, so darovi vseh ljudi dobre volje še vedno zelo potrebni in dobrodošli. Svoj prispevek lahko oddaste župniku msgr. Žbogarju ali na naši upravi, za morebitna posojila pa se zmenite z župnikom.

DAROVI

ZA NOVI GLAS: N.N. 40.000 lir; N.N. 20.000 lir.

ZA PRIZADETE v Logu pod Mangartom: izkupiček srečolova v Podgori, Pevmi in Štmavru ob 40-letnici poroke Albine in Giovannija Russian iz Podgorice 1.545.000 lir.

ZA POTRESENCE v Indiji: N.N. s Peči 100.000 lir.

ZA SLOVENSKI katoliški tisk: Greta Cotič 10.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Albin Kovic 35.000 lir.

OTROŠKA URICA V FEIGLOVI KNJIŽNICI

NEPREMAGLJIVI JUNAK

Neusmiljena gripa je napadla tudi zveste obiskovalce Otroških uric v Feiglovi knjižnici, zato se je na drugem srečanju *S prijatelji v knjižnici*, namenjenem otrokom od 8. do 10. leta, zbralo v mladinski sobi v ponedeljek, 5. t.m., le osem poslušalcev. Ti so se strnili okrog pripovedovalke, učiteljice Manuele Graunar (na sliki), ki jim je pomagala razkriti delček zavozlanega mitološkega sveta iz ogromnega grškega gradiva. Najprej jim je osvežila spomin na grška bogova Zeusa in Hero, ki sta kot ostala božanska bitja, živela na O-

Njihova naslednja in zadnja urica bo 5. marca, ko bodo dijaki 4. letnika pedagoškega liceja S. Gregorčič uprizorili slovensko narodno pripoved *O treh grahih*; malčki pa se bodo zbrali v mladinski sobi že 19. t.m., ko bo prof. Nataša Paulin pričarala primerno vzdušje z zgodbo *Tiho, tukaj beremo!*

Knjižničarke, ki kot vestalke čuvajo prostore slovenskih knjižnic na Tržaškem, so se ob Dnevu slovenske kulture domislile pobude *Dan odprtih vrat*. Ker je Feiglova knjižnica podružnica Narodne in študijske knjižnice

FOTO BUMBAGA

limpu. Poleg glavnih bogov je omenila nižja božanska bitja polbogove; prav eden izmed njih je bil protagonist urice, posvečene "starejšim" učencem. Ob ilustrirani knjigi *Grški miti v obliki stripov* je tako iz njenih ust zaživela zgodba o neustrašnem Heraklu, ki je po Herinem uroku postal ubijalec lastnih otrok in zaradi tega mu je svečenica v templju zapovedala, da se mora tega greha očistiti v službi svojega sovražnika Evristeja. Le-ta se je bal junaškega Herakla in mu je iz vrča, v katerem se je skrival pred njim, naložil dvanajst težkih nalog, ki jih je seveda krepki junak odlično preстал in bil rešen kazni. Otroci so z velikim zanimanjem spremljali pripoved in radi ob pomoči pripovedovalke resili tudi križanko o obravnavanem mitu.

iz Trsta, je bila soudeleženka te pobude in povabila je k njej še ostale knjižnice na Goriškem. Družine med tednom le redko skupaj zaidejo v knjižnico, to pa jim bo uspelo ta teden, ko bodo občinske knjižnice v Števerjanu, Doberdolu in Sovodnjah izjemoma odprte tudi v četrtek popoldne od 15. do 18. ure, slovenski oddelek občinske knjižnice v Ronkah pa bo odprt isti dan od 15.30 do 19. ure. Feiglova knjižnica bo odprla svoja vrata n nedeljo, 11. t.m., od 15. do 18. ure. Ob 17. uri si bodo otroci lahko ogledali slovenske risanke, saj ima knjižnica televizor in videoprojektor. V nedeljo, 11. t. m., vas torej vabi Feiglova knjižnica v ulici Croce v Gorici; nikar ne preslišite njene glica!

IK

OTVORITEV RAZSTAVE OB STOLETNICI ROJSTVA

POKLON NORI GREGOR

FOTO BUMBAGA

Tisočletna Gorica se je ob stoletnici rojstva igralk Nore Gregor poklonila spominu na to več desetletij pozabljeno rojakinjo. Na dan, ko bi praznovala 100 let, 3. t.m., je bila v prostorih državne knjižnice svečana in zelo dobro obiskana otvoritev razstave *Nora Gregor - Pravilo igre La regola del gioco Die Spielregel*, ki jo je pripravilo društvo Kinoatelje v sodelovanju z več raziskovalci, kulturnimi ustanovami iz Slovenije, Avstrije in Francije. Že Aleš Doktorič kot njegov predsednik je uvodoma v italijanski in slovenski izrazil ganljivost ob dogodku, kar je v dvorani občutil marsikdo. Prisotna sta bila tudi dva igralkina pranečaka, ki sta se Kinoateljeju javno zahvalila, saj sta prek goriškega društva izvedla marsikaj novega o sorodnici. Filmska in gledališka igralka nemškega rodu, izgnana iz Gorice, ki jo je življenje vodilo v Avstrijo, Nemčijo, ZDA (Hollywood!), Francijo, Portugalsko, Ar-

gentino, Čile, kjer je na začetku leta 1949 nesrečno umrla. Kdor pozna vsaj imena oseb, s katerimi je imela Nora opravka v svetu odrov in filma (Carl Theodor Dreyer, Douglas Fairbanks ml., Billy Wilder, Jean Renoir...) in ki jih je s svojo osebnostjo očarala, bo lahko razumel, da gre za goriško rojakinjo, ki jo je res vredno ovrednotiti.

Pomenljivo in vsak s svojega zornega kota so na predstavitvi predstavili projekt trije avtorji raziskovalnega dela. Profesor Hans Kitzmüller je poudaril neizbrisno sled nemške komponente v Gorici in "medkulturnost" kot njeno značilno potezo. Filmski kritik Sandro Scandolara je govoril o očarljivi in skrivnostni igralki, simbolu Gorice, ki ji je bila zanikana njena identiteta. Časnikar in kritik Igor Devetak pa je orisal razstavljeni material. Bogata razstava, o kateri bi se dalo povedati še veliko, je zares vredna ogleda.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame FANICE JAKONČIČ vd. PRINČIČ

se iskreno zahvalujemo župnikoma msgr. Paolu Bonetiju in dr. Oskarju Simčiču za pogrebni obred in iskrene tolažilne besede, zboru Plešivo in pevcem iz Medane pod vodstvom Zdravka Klanjščka, sorodnikom, sosedom, prijateljem in vsem, ki so darovali za cvetje in v dobre namene.

Hči in sinova z družinami
Ceglo - Krmin, 8. februarja 2001

SCGV EMIL KOMEL, ARSATIELIER, CIM ALPE ADRIA

SREČANJA Z GLASBO 2000/2001

VAM UGAJA BRAHMS?

Luca Lucchetta, klarinet

Anna Barbatella, klavir

Roberto Calabretto, muzikološki prispevek

PROGRAM

Johannes Brahms:

Sonata v F-molu op. 120 št. 1

Sonata v Es-duru op. 120 št. 2

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, nedelja, 11. februarja 2001, ob 18. uri

Obveščamo, da bo PRIHODNJE SREČANJE Z GLASBO v torek, 20. februarja 2001, ob 20.30 v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici: *Liki naše preteklosti: Breda Šček*. Mešani pevski zbor Lojze Bratuž, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Arsatelier.

SKD TRŽIČ IN SKD IGO GRUDEN

prirejata v sodelovanju z Občino Tržič
Prešernovo proslavo

MORJE IN LEPA VIDA IL MARE E IL MITO

v Občinskem gledališču v Tržiču v četrtek, 15. februarja, ob 20.30

SODELUJEJO: učenci OŠ iz Romjana, dijaki NSS Igo Gruden iz Nabrežine, mladinski zbor Kraški slavček in MePZ Igo Gruden.

SLAVNOSTNI GOVOR: Tatjana Rojc.

VSTOP PROST!

KROŽEK ANTON GREGORČIČ IN KC LOJZE BRATUŽ

vabi na štiri večere z naslovom

TEČAJ PREŽIVETJA ZA SLOVENCE V ITALIJI

Predaval bo prof. Samo Pahor

Prvo srečanje bo v petek, 16. februarja, ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž

Naslednji večeri bodo 23. februarja, 2. marca in 9. marca

ŠTUDIJSKO RAZISKOVALNI FORUM ZA KULTURO V SODELOVANJU S ŠTANDREŠKO DEKANIJO IN KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

vabi na predavanje:

dr. Andrej Bajuk

"KRŠČANSTVO IN IZZIV GLOBALIZACIJE"

Kulturni center Lojze Bratuž, četrtek, 15. februarja, ob 20.30

11

ČETRTEK,
8. FEBRUARJA
2001

BENEŠKA SLOVENIJA

V PETEK V BENEŠKI GALERII IN OBČINSKI DVORANI

DAN KULTURE V ŠPETRU

Na obeležje pomembnega dne se že vrsto let pripravljajo tudi v slovenski Benečiji, točneje v Špetru, kjer domači študijski center Nediža skrbi vsako leto za obeležje praznika, ki je tudi za tukajšnje slovensko skupnost zelo pomembno. Praznovanje Dneva slovenske kulture je tako postalo že vrsto let tradicionalno kulturno srečanje tudi v slovenski Benečiji. Letošnji Dan kulture bodo v Špetru pri-

redili v petek, 9. februarja, za organizacijo in miselno postavitev proslavljanja pa so poskrbeli pri omenjenem centru Nediža ob sodelovanju Društva beneških umetnikov in pod pokroviteljstvom špetske občinske uprave. Prireditelji so se pri letošnjem snovanju programa držali načela, da gre tokrat o vrednotiti in predstaviti predvsem domače kulturno-družbeno ustvarjanje. V ta namen se

bo tudi letos proslavljanje odvijalo v dveh pomembnejših momentih in krajih, ki so sicer v neposredni bližini, in sicer v Beneški galeriji in v špetski občinski dvorani.

Ob 19.30 bodo namreč v hramu beneških umetnikov odprli razstavo domačega ustvarjalca Serafina Loszacha, umetnika iz Topolovega, čigar dela smo lahko spoznali na letošnjem Trinkovem koledarju. Ob 20.30 se bo praznovanje nadaljevalo, kot rečeno, v špetski občinski dvorani. Na večeru bodo predstavili prvo kaseto Moškega pevskega zbora Matajur iz Klenjega ter novi *Trinkov koledar*, ki je izšel kot vsako leto za Dan emigranta. Protagonist priscnega večera z naslovom *Naša pesem in beseda* bo domača slovenska ustvarjalnost, v tem primeru glasbeno-zborovska, predstavili pa bodo bogastvo domačih pesmi v beneškem narčju in v priredbi domačih glasbenikov. Za predstavitev pevške in glasbene zakladnice Nadiških dolin bosta poskrbela omenjeni MoPZ Matajur in skupina Drobne kaplje, ki jo sestavljajo nekateri pevci Beneških korenin. Kaseto MoPZ Matajur bodo na omenjenem večeru predstavili prvič, zamisel nanjo pa je nastala ob praznovanju 10-letnice delovanja zbora lani. Od leta 1995 je njegov zborovodja David Klodič, za koncert pa so odgovorni pri zboru izbrali najbolj pomenljive pesmi iz domačega slovenskega repertoarja.

EJ

PRIPRAVE NA PUST

V slovenski Benečiji se prosvetni delavci že pripravljajo na praznovanje pusta, ki je med ljudmi zelo priljubljeno in občuteno. Pustne navade, domače maske in plesi se v beneških dolinah zavestno spoštujejo, saj so domače šeme pomemben del etnološkega gradiva tega predela našega zamejstva. Za pustni čas oživi marsikatera vasica Nadiških dolin, saj se pustna razposajenost in pustne navade, ki so jih spoštovali do nedavnega, vračajo v omenjene zaselke. Ob manjših praznovanjih po vaseh in zaselkih, se na "institucionalni" ravni pripravljajo v Špetru za organizacijo drugega čezmejnega pustovanja, ki bo kot lani povezoval Čeplesišče v občini Sovodnja na italijanski strani meje z Livkom pri Kobaridu v Sloveniji. Tudi letos zajema organizacija praznika širše razsežnosti in pomen, saj se ne bo odvijala s sprevedom v eni vasi in nadaljevanjem praznovanja

po ulicah, temveč bo objela obmejne kraje od Sovodnje do Kobarida. Najpomembnejši spreved bo v nedeljo, 18. februarja, ko se bodo domače maske zbrale na trgu v Čeplesiščah in v velikem sprevedu krenile čez mejo do Livka. Nekaj dni prej, 15. t.m., bo tudi letos, tokrat v Podbonecu, večer posvečen strokovnemu srečanju o pustnih maskah podboneške občine. Na njem bodo predstavili filme in diapozitive, ki so jih posneli v zadnjih letih, na večeru pa bodo sodelovali strokovnjaki Roberto Dapit, Roberto Colle in Naško Križnar.

TRINKOV KOLEDAR

Prejšnji petek so na sedežu KD Ivan Trinko v Čedadu predstavili *Trinkov koledar za leto 2001*. Kot smo že pisali, gre za zelo bogat zbornik, v katerem lahko vsakdo seže po zanimivem branju, saj pestra vsebina nudi izbor člankov in prispevkov, ki pričajo o življenjskem utripu slovenskega človeka iz videmske pokrajine.

PREJELI SMO

BREZ SPOMINJANJA NI PRETEKLOSTI

SPOMINSKE FARNE PLOŠČE, NAŠ SPOMIN

MARTIN KRANNER

Pretekle dni se je v Italiji slavil Dan spomina v počastitev praganja in množičnega poboja judovskega naroda ter v poklonu spominu deportiranih Italijanov v nemška taborišča. Z zakonom je bilo določeno, da se ta spomin praznuje 27. januarja, na dan, ko je sovjetska Rdeča armada vkovala v nemško nacistično uničevalno taborišče Auschwitz na Poljskem in rešila še preživele ujetnike-žive okostnjake.

Vsako leto 27. januarja se bo torej v Italiji praznoval spomin na strahotni judovski holokavst, ki ga je Hitlerjeva nacistična oblast izvrševala med drugo svetovno vojno.

Spomin na pretekla dogajanja mora ostati: brez spominjanja ni preteklosti, brez preteklosti ni sedanjosti. Pozabljanje preteklosti vodi v brezbriznost in končno v izgubo spomina. "Življenjsko važno pa je očuvati spomin," je v nekem govoru že leta 1985 dejal nemški predsednik R. von Weizsaecker, "kajti kdor zapira oči pred preteklostjo, je slep za sedanost..."

Tudi slovenski narod svoje preteklosti ne more in ne sme pozabiti, spomin nanjo mora ostati, ker je zgodovina. Trpel je pod italijanskim fašističnim okupatorjem v t.i. Ljubljanski pokrajini in pod nemškim nacistič-

nim na Gorenjskem in Štajerskem. Doživel je nasilno komunistično revolucijo, ki jo je komunistična partija, ki je izrabila vojne razmere, okupatorjevo nasilje in osvobodilni boj proti okupatorju, brezobzornost in krvavo izvajala proti svojim ideološkim in političnim nasprotnikom. Njen teror - plenjenje, ropanje, umori t.i. likvidacije - je nezaščiten ljudi prisilil v samoobrambo, v oborožen upor, v protirevolucijo, kar je vedlo v državljansko vojno in v prisilno povezavo z okupatorsko oblastjo. Strahotno je bilo zaključno dejanje državljanske vojne: slovenski holokavst-izvensodni množični pomor slovenskih domobrancev (vojnih ujetnikov!) in drugih civilnih potencialnih političnih nasprotnikov.

Kdaj bo tudi Slovenija kot država imela in praznovala "dan spomina" na vse žrtve revolucije in protirevolucije? Kdaj bo preiskana odgovornost državnih organov za storjene krivice in kdaj bodo le-te popravljen? Še vedno ni državna oblast javno obsodila povojnih množičnih zločinov, še vedno ni dostojno zaznamovala (vseh) množičnih grobišč.

Niso izpolnjene temeljne človekove pravice do groba, imena in spomina tisočim in tisočim (visoko nad desetisoč jih je) žrtvam komunističnega nasilja,

kajti še vedno niso izdani zanje - in bi morali biti po uradni dolžnosti - mrliški listi.

Edini "mrliški list" dosedaj so spominske farnne plošče, za katere je po letu 1990 dal pobudo Slovenski spominski odbor pri Novi slovenski zavezi, ki so že postavljene po mnogih farah v Sloveniji: čez 160 jih je do sedaj, in razen štirih, ki so v koprski škofiji (Črni Vrh nad Idrijo, Podkraj, Col in Lom nad Kanalom), so vse ostale v ljubljanski nadškofiji. Na njih so samo imena ter letnice rojstva in smrti. 12.280 imen je vklesanih, od tega 8.250 slovenskih domobrancev, pomorjenih leta 1945. Mednje so vključeni domobranci ranjenci, invalidi in bolniki.

Poboj le-teh je najokrutnejše dejanje komunističnih krvolokov: brez usmiljenja so bili zvlčeni s sanitetnih vlakov in iz bolnišnic ter zmetani v brezna. (Za Brezarjevo brezno nad Podutikom pri Ljubljani se je zvedelo že junija 1945, kajti voda, ki izvira izpod njega, je pritekala krvava, zato je Ivan Maček-Matija, šef OZNE, ukazal trupla izkopati in zagrebati v bližnji dolinici.)

Za 189 ranjencev in 9 bolničarjev je neizpodbitno dokazano, da so bili pobiti. Ogromno imen je na ploščah, ogromno ljudi! Vsako ime pomeni človeka, ki je živel, torej obstajal, pa je bilo njegovo življenje kruto in nepravilno zamorjeno! ? vsakim imenom pa je v mrzli kamen vklesana tudi vroča bol tisočernih in tisočernih mater in žena, ki so žalovale za svojimi sinovi in možmi, za katere niso vedele, kje

POTRJENA PREDSEDNICA

SKUPINA VAL RESIA Z NOVIM ODBOROM

V soboto, 20. januarja, se je na rednem občnem zboru sestala Folklorna skupina Val Resia, ki jo marsikdo od nas dobro pozna, saj so plesalci bili pogosto gostje na marsikateri prireditvi slovenske manjšine. Z glasbo in plesom predstavljajo člani skupine rezijansko kulturno in ljudsko tradicijo ter bogato zakladnico te zemlje, ki vzbujajo pri marsikaterem opazovalcu oz. raziskovalcu veliko zanimanja. Dogaja se namreč, da sta rezijansko slovensko narečje in kulturna posebnost marsikdaj tema študije tudi zunanjih raziskovalcev. Na občnem zboru so člani folklorne skupine objeli opravljeno delo v l. 2000 ter glavne izzive, ki jih čakajo v tem letu. V lanskem sezoni je skupina imela zelo pestro delovanje, saj je gostovala kar na 36 nastopih, 6 nastopov je bilo v tujini, in sicer v Avstriji, Sloveniji, Španiji in Ukrajini. Rezijanski plesalci vadijo vsako soboto v Rezijanski kulturni hiši, kjer lahko ob članih srečaš tudi otroke, ki bodo v prihodnjih letih nadaljevali tradicijo folklorne skupine. Rezijanska Folklorna skupina je dobro poznana tudi drugod v naši deželi in ne samo, saj sodeluje in je član številnih združenj in organizacij, ki gojijo ljudsko glasbo in ples. Na občnem zboru so potrdili na predsedniško mesto Katio Quaglia, ki vodi skupino od l. 1997, podpredsednica je Monica Buttolo, tajnik pa Sandro Quaglia.

IZSELJENCI

DELOVANJE DRUŠTVA PREŠEREN V MOSKVI

VSESTRANSKA PROMOCIJA SLOVENIJE

Društvo Dr. France Prešeren, ki si prizadeva promovirati slovensko kulturo in Rusijo, je v prejšnjem letu izpeljalo kar nekaj zanimivih in tehničnih pobud. V zapisu vam jih predstavljamo, saj menimo, da je delovanje omenjenega društva nad vse pomembno in dragoceno. Društvo so ustanovili komaj 8. februarja lani v Moskvi, na ta dan so slovenski kulturni praznik v Moskvi počastili z odkritjem prvega Prešernovega spomenika izven slovenskih meja. Kip stoji v prostorih VP RS v Moskvi. Uresničitev tega projekta so omogočili sponzorji, posamezniki in podjetja.

Meseca maja je Društvo izdalo dvojezično knjigo *Veneti - predniki Slovanov*, v kateri avtor P. Tulajev komentira slovensko knjigo *Veneti - naši predniki* in z obilico zanimivih novih podatkov iz ruskih virov potrjuje tkim. venetsko teorijo o poreklu Slovanov. Knjiga je bila v Moskvi nekaj tednov na 3. mestu uspešnic v kategoriji "Intelektualna knjiga".

Dne 31. oktobra so, kot smo poročali v našem časopisu, v atriju Vseruske knjižnice tuje literature svečano odkrili spomenik rojaku Žigi Herbersteinu, ki je v 16. stoletju odkril Evropi Rusijo in ga mnogi imenujejo ruski Kolumb. Naj omenimo, da je to prvi spomenik Žigi Herbersteinu v svetu. Ob tej priliki so o Herbersteinu izdali bogato ilustrirano dvojezično knjigo. Knjižnici tuje literature so podarili miniaturni kipec spomenika Prešerna v Moskvi ter luksuzno izdajo *Krsta pri Savici* v ruščini. Istočasno so slovenske knjige, ki so bile v sklopu jugoslovenske literature, dobile svojo knjižno omaro. Na svečani prireditvi je zbor moskovske Glasbene akademije prisotnim predstavil nekaj del Jacoba Galusa. Predstavili so med drugim tudi umetniško sliko "Herberstein in njegova življenska pot" in miniaturni kipec Žige Herbersteina. Sredstva za uresničitev tega projekta so tudi v tem primeru prispevali sponzorji.

Dne 23. novembra je v Samari Društvo poskrbelo za potujočo razstavo slik slovenskih otrok na temo "Slovenija deže-

la lepote, miru in prijateljstva". Spomladi razstava potuje v Volgograd, pred tem je bila v Moskvi.

Dva dni kasneje pa so v Petrogradu ustanovili "Društvo za krepitev in razširitev slikov s Slovenijo".

Dne 3. decembra je ob 200-letnici rojstva Franceta Prešerna v Petrogradu po lastnem naročilu in z lastnimi sredstvi izšel prvi bibliografski katalog slovenskih knjig, ki se nahajajo v Slovanskem knjižnem fondu ruske Akademije znanosti "Slovenica 1678-1930". Znanstveniki so ob evidentiranju našli doslej še nepoznan izvod izdaje *Krsta pri Savici* iz leta 1836 z Prešernovim osebnim posvetilom I.I. Sreznjevskemu, prvemu ruske mu slavistu. Odkrita je bila tudi priložnostna razstava "Slovenska knjiga".

Kaj pa pri Društvu pripravljajo v naslednjih mesecih na kulturnem, publicističnem in družbenem področju?

V naslednjih treh letih bodo pri Društvu v ruščini, slovenščini ali dvojezično izdali naslednje knjige: Predelan prevod slovenskih avtorjev Bora, Šavlija in Tomaziča *Veneti - začetniki evropske civilizacije*; *Kratki zgodovini slovenskega in ruskega naroda* (A. Lenarčič, A. Markov); *Podoba slovenskega naroda*, prevod v ruščino slovenske izdaje (J. Šavli); *Dvojezična knjiga Slovenija v ruskih virih 19. stoletja* (M. Smolej); *Monografija Zgodovina slovenskega jezika* (O. S. Plotnikova, s slovenskim povzetkom); *Sodobna zgodovina Slovenije, 1987-2002*; *Slovensčina za Ruse* (Intenzivni tečaj slovenskega jezika za rusko govoreče s zgoščenko) - učbenik (O. S. Plotnikova); *Slovensko-ruski slovar*, 40.000 besed (O.S. Plotnikova in kolektiv).

V letu 2002 bodo v Moskvi, ob stoletnici rojstva, odkrili spomenik in poimenovali cesto po pionirju kozmonavtike, rojaku Hermanu Potočniku, avtorju v 1929 letu izdane knjige *Problem vožnje po vesolju*. V njej je selektivno sintetiziral v celovit sistem domala vse pomembne ideje in izkušnje na tem področju. Hermanu Potočniku gre posebej v svetovnem merilu, da je avtor geostacionarnega umetnega satelita in vesoljske postaje na breztežnostni krožnici okrog zemlje. Njegova knjiga je bila prevedena v ruščino že leta 1935, lahko zatrdimo, da je Herman Potočnik danes ob Juriju Vegi svetovno znani znanstvenik in pionir na svojem področju. Njegova pomembnost za svetovno znanost je že danes premalo ocenjena, ker je zelo zgodaj umrl star komaj 37 let na Dunaju v veliki revščini leta 1929. (Izvelečki iz teksta je iz knjižne in revialne literature sestavil prof. Janko Rupnik).

Pri Društvu Dr. France Prešeren pa pripravljajo letos tudi presenečenje ob 85-letnici izgradnje Ruske kapelice pod Vrščem.

UMIK S FUNKCIJ NOVA OBLIKA PARLAMENTARNEGA BOJA

MARJAN DROBEŽ

Tisto, kar se v slovenski politiki, državi in družbi dogaja v zadnjih dneh, bo najbrž imelo posledice, v dobrem in slabem, še dalj časa. Obisk slovenskih gospodarstvenikov pri poslovnih in predstavnikih Gospodarske zbornice Jugoslavije v Beogradu – tam so bili 29. in 30. januarja – bo sicer lahko pospešil trgovanje in gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in ZR Jugoslavijo oz. Srbijo, toda velika pričakovanja in optimizem najbrž nista utemeljena. V Jugoslaviji kot pogoj za omenjene stike in sodelovanje navajajo najnost sprostitev režima izdajanja vizumov za potovanja v Slovenijo, kar pa za našo državo, ki mora izvajati t.i. schengensko določila o prehajanju meja, ni sprejemljivo. Blagovne izmenjave bodo še daljše obdobje dokaj omejene, ker sta jugoslovansko oz. srbsko gospodarstvo revni, skoraj ububožani, in torej brez možnosti za plačila večjih naročil. Slovence skrbi tudi kakovost srbskega blaga, ki prihaja na naš trg. Po mnenju vodstva Gospodarske zbornice Jugoslavije samo okoli 38% jugoslovanske proizvodnje ustreza evropskim merilom kakovosti. Predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Joško Čuk je sodegovornik v Beogradu opozoril, "da slovenski trg ne more sprejeti blaga, ki ne ustreza kakovosti ISO 9000".

Parlament je 31. januarja sprejel zakon o preoblikovanju brežcarinskih prodajal na mej-

nih prehodih z Italijo in Avstrijo, v običajne trgovine. Rok za takšno preobrazbo je do 1. junija. Zadeva je povzročila, o čemer smo v našem časniku večkrat poročali, vznemirjenje, zaskrbljenost in ogorčena nasprotovanja podjetij, ki imajo brežcarinske trgovine, delavcev v njih, sekcije brežcarinskih prodajal pri Gospodarski zbornici Slovenije in tudi posameznih poslancev, zlasti tistih iz Primorske. Državni zbor je med razpravo o usodi brežcarinskih trgovin vladi naročil, naj pri Evropski komisiji (vladi) posreduje zaradi subvencioniranih cen bencina v deželi Furlaniji-Juljski krajini in zoper omejitve pri prenosu cigaret iz Slovenije v Avstrijo.

Hrvaški varčevalci iz zagrebške podružnice nekdanje Ljubljanske banke zaostrujejo pritisk za vrnitev vlog. Investicijski bančnik iz Opatije Božidar Vukosović, ki se v javnosti predstavlja kot zastopnik varčevalcev, je na časnikiški konferenci v Ljubljani dejal, "da je zadevo treba rešiti do konca februarja. Vlado gospoda dr. Janeza Drnovška je treba pritisniti ob zid, sicer se ta problem ne bo rešil". Jezni varčevalci zahtevajo tudi posredovanje EU. V Sloveniji pa odgovarjajo, da bodo varčevalcem izplačali njihove vloge tedaj, ko bodo iz stečajne mase nekdanje Narodne banke Jugoslavije dobili svoj delež, torej denar, ki bi ga namenili varčevalcem na Hrvaškem.

V Sloveniji narašča odpor prebivalstva zoper delovanje domov za nezakonite pribežni-

ke oz. azilante. Protesti so tako obsežni, da pravzaprav policija in notranje ministrstvo ne moreta več zagotoviti primerne objekta kjerkoli v državi, kjer bi nastanili prebežnike. Iz neke ankete, ki jo je časnik *Delo* objavil v soboto, 3. februarja, izhaja, "da se večina Slovencev zaradi prebežnikov počuti ogrožene". Enajst strokovnjakov z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani pa je v pismu predsedniku vlade opozorilo, "da je razpoloženje do prebežnikov sovražno in polno predsodkov, v stopanju v svetovne integracijske procese pa se bo ksenofobija še povečevala". Odzvala sta se tudi predsednik države Milan Kučan ter nadškof in metropolit dr. Franc Rode. Kučan je na vprašanje časnika *Delo* menil, "da mora biti država tista, ki bo poskrbela za začasno bivališče beguncev, občinam in krajem, kjer bodo začasno nastanjeni, pa mora država priznati neko vrsto rente". Dr. Rode pa je poudaril, "da je z begunci treba ravnati v spoštovanju njihovoga temeljnega človeškega dostojanstva. To ne pomeni, da bomo zdaj kar odprli meje; obstajata slovenska in evropska zakonodaja, ki ju oblast mora spoštovati. Dokler pa so ti ljudje v Sloveniji, imajo določene pravice ter je zato z njimi treba ravnati človeško, humano".

JANŠA O NADZORU IZVRŠILNE OBLASTI

Pomemben, nemara celo najvažnejši dogodek prejšnjih dni, je bilo nadaljevanje sooča-

nja med strankami vladne večine in opozicijskima Socialdemokratsko stranko Janeza Janše ter stranko Nova Slovenija, krščansko ljudsko stranko, o vodstvih tako imenovanih delovnih teles državnega zbora. Večina ni dovolila, da bi omenjeni opozicijski stranki ter Slovenska nacionalna stranka Zmaga Jelinciča imele večino v odboru za nadzor proračuna in drugih javnih financ ter v komisiji za nadzor varnostnih in obveščevalnih služb. Iz protesta so poslanci opozicijskih strank SDS in Nove Slovenije odstopili z vseh vodstvenih mest v parlamentu. Poslanec SDS in podpredsednik parlamenta, ki je tudi odstopil s tega položaja, Miha Brejc poudarja, da onemogočanje opozicije "pomeni dno politične kulture v državi".

Predsednik SDS Janez Janša pa meni, "da v Sloveniji nimamo več učinkovitega parlamentarnega nadzora nad delovanjem izvršilne oblasti, zato bo odgovornost za vse od zdaj nosila vladna koalicija". Nezaupanje med dvema poloma v parlamentu in v državi je popolno. Trenja in spori so v bistvu nastali zaradi tega, ker je opozicija zahtevala več, kot ji pripada, parlamentarna in vladna večina pa je bila pripravljena dati manj, kot je obljubila. Spore in zaplete o oblikovanju delovnih teles bodo morali rešiti na naslednjem zasedanju državnega zbora, ki se bo pričelo v torek, 20. t.m.

TOLMINSKI VEČER

ADA KLINKON

V petek, 26. januarja, je bila v Knjižnici Cirila Kosmača zelo odmevna prireditve. Večer je bil posvečen trem knjigam Goriške Mohorjeve družbe, obenem pa so štirje učenci trobilnega oddelka Glasbene šole Tolmin predstavili skladbo koprškega glasbenika Bobjana Glavine, ki jo je zložil na tolminske ljudske napeve ter

nastopili g. Oskar Simčič, predsednik Goriške Mohorjeve družbe, nadalje prof. Lojzka Bratuž, ki je govorila o knjigi Jože Lovrenčiča *Sholar iz Trente*, za tem Marko Tavčar, ki je predstavil delo z naslovom *Andrej Čebokli - pesnik in pisatelj iz Kreda*, ob zaključku pa je spregovoril še dr. Boris Mlakar, in sicer o svoji zgodovinski knjigi *Tragedija v Cerkljem pozimi 1944*.

posvetil petdesetletnici delovanja tolminske glasbene šole. Lepo glasbeno delo in dobra izvedba le-tega sta še podprli kvaliteten večer, na katerem so

POJASNILO

V prejšnji številki *Novega glasa* se je naslov osrednjega prispevka na strani, namenjeni Sloveniji, glasil *Prihodnjo soboto pričakovan kongres. Nanašal se je na kongres SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, ki bi, sodeč po naslovu, bil v soboto, 3. februarja. Dejansko pa je ta kongres napovedan za soboto, 3. marca, kar je sicer v prispevku tudi napisano. Bila je to nenamerna dvoumnost oz. napaka, za kar se našim bralcem opravičujemo.*

Predstavitve, ki je bila že pet po vrsti te založbe, se je udeležilo pre malo Tolmincev, tisti, ki smo bili, smo navdušeno prisluhnili vsem govorcem. Največ zanimanja je vzbudila Mlakarjeva knjiga, ki jo je avtor napisal na podlagi novih dogajanj, nemalo pozornosti pa sta bili deležni tudi drugi dve knjigi.

Sholar iz Trente je epska pesnitev Jože Lovrenčiča (1890-1952), pesnika in pisatelja iz Kreda pri Kobaridu, druga knjiga pa objavlja pretresljiv dnevnik, pesmi in prozo Andreja Čeboklija (1893-1923) iz Kreda, ki je bil vojak v 1. svetovni vojni. Zanimiva dela za naše kraje, saj je GMD namenila pozornost Tolminski in našim ustvarjalcem.

SPOMENICA O ČEZMEJNEM POVEZOVANJU

IZJAVA O DRUGEM SVETOVNEM ISTRSKEM KONGRESU

V zvezi z načrtovanim, samoklicanim drugim svetovnim istrskim kongresom v Portorozu spomladi 2001, ki naj bi po izjavah njegovih organizatorjev nič manj kot "oblikoval sklep o ustanovitvi Istre kot evropske regije", posreduje Milan Gregorič, začasni koordinator gibanja javnosti naslednje mnenje. Prvi tak samozvani kongres v Pulju leta 1995 sta v imenu DZ pozdravila poslanca Roberto Batelli in Janez Jug. Iz Slovenske Istre je bila na njem peščica ljudi, in to pretežno zasebno. Člani slovenskega dvojčka Istrskega demokratskega zbora (IDZ) so se verjetno udeležili kongresa v svojstvu predstavnikov lastne stranke, vendar je slednja s par odstotki volilnih glasov v Slovenski Istri obrobren politični pojav in povsem nerezeprentivna. Glede na to, da je organizator novega kongresa, Društvo prijateljev Istre (kot podaljšana roka IDZ), zavrnil ponudbo, da bi se novega shoda udeležila sedanja družbena stvarnost Slovenske Istre, lahko domnevamo, da se bo puljski scenarij ponovil. Shod, na katerem ni kvalificiranih predstavnikov vseh pomembnih družbenih komponent Slovenske Istre, ne more biti nikark-

šen svetovni istrski kongres, ampak kvečjemu prozorna manipulacija s prebivalci tega prostora. In tak kongres tudi nima ne v legalnem in niti v legitimnem pogledu nobenih kvalifikacij, da kogarkoli nagovarja v imenu Slovenske Istre. In še manj, da oblikuje ali sprejema kakršnekoli skepe v zvezi z njo. Menimo, da bi morali na ta dejstva javno opozoriti organizatorja kongresa tudi predstavniki lokalnih oblasti in države.

SPOMENICA O ČEZMEJNEM POVEZOVANJU V PRIMORSKEM PROSTORU

Izhajajoč iz zgodovinskih dejstev: - da je Rapalska meja na Primorskem prinesla globoke rane v človeško, nacionalno, duhovno, gospodarsko, prometno in vsakršno drugo tkivo, zlasti zaradi rušilnega naskoka fašizma; - da je tudi povojna razmejitev po mirovni pogodbi z Italijo pustila za seboj podobne rane, odtrgala mestna središča od njihovih naravnih zaledij od Trbiža navzdol vse do Škofij in zraven tega vzpostavila "železno zaveso", ob kateri sta trčila dva sovražna ideološka svetova z vsemi tragičnimi posledicami za samo krutost obmejnega režima in prekanost v zavesti ljudi;

- da je osamosvojitve Slovenije in Hrvaške z novo mejo povzročila tesnobo prebivalcem hrvaške Istre in dodatne stiske ljudem ob meji, ki kljub prizadevanjem oblasti še niso bile povsem odpravljene. Mnenjsko gibanje za Slovensko Istro na podlagi sodobnih evropskih težnj oblikuje

SPOMENICO O ČEZMEJNEM POVEZOVANJU V PRIMORSKEM PROSTORU

V času, ko se Evropa umirja, pospešuje integracijske procese ter s številnimi mednarodnimi dogovori in listinami omogoča in lajša celitev še odprtih ran, zlasti na območjih tragičnih preteklih konfrontacij, kamor sodi naš primorski prostor, dozorevajo pogoji za postopno dokončno odpravo posledic preteklih travm. Sama od sebe se nam namreč ponuja vizija prostora (regije), ki bi šla od Trbiža navzdol, prek Posočja in Furlanske ravnine, Goriške, Krasa, Trsta, Istre in Reke in v katerem bi s prenašanjem pristojnosti navzdol ter z omogočanjem olajšav v duhu najboljših evropske tradicije pospešili ponovo združevanje mestnih središč in njihovih odrezanih tokov blaga, ljudi, kapitala in idej ter zacelili razcefrana človeška in nacionalna tkiva.

Znotraj tega prostora bi lahko Posočje in Brda spet ponovno organsko zaživelis Kanalno dolino, Benečijo in Furlanijo, obe Gorici s svojim narav-

nim zaledjem, Trst s Krasom, Brkini z delom Istre, Reka z bistrsko in pivsko planoto itn. V Istri pa bi na ta način odpravili novo, še odprto bolečo zarezno. Slehernemu območju bi s tem omogočili, da si s podrobnejšimi ožjimi dogovori čim hitreje rešuje svoje specifične lokalne probleme. Znotraj tega prostora bi morali tudi nemudoma odpraviti boleče in kričeče razlike in krivice v statusu manjšin, sanirati posledice preteklih eksodusov in tako z naraščajočo pozitivno klimo potisniti na družbeni rob nosilce in netilce fobij, zlasti tiste, ki že pol stoletja nekaznovano zastrupljajo prostor ob meji. Taka regija nam je potrebna danes, v prehodnem obdobju integracijskih procesov, kot tudi jutri v združenji Evropi. Kajti ljudje na kraju samem vedno rešujejo zapleteno stvarnost uspešneje od oddaljenih central. Postavke take regije nam dan za dnem ponuja samo življenje, saj se dober del navedenih procesov, pa čeprav mukotrpno, že dogaja. V celotnem navedenem obmejnem pasu so namreč prisotna močna vrenja in poskusi, da bi z več pristojnosti v rokah in ob razumevanju podpori držav hitreje razreševali nakopičene probleme. V tem kontekstu bi tudi severnojadransko pristanišča, zlasti Trst in Koper, lažje našla skupen jezik poslovne integracije ter koordinirano naska-

kovala svoja širša prometna gravitacijska območja.

Ponujena istrska regija, omejena na Istro, Cres in Lošinj, ne daje odgovorov na bistvene izvide časa v tem prostoru. Naj uvidoma spomnimo najprej na to, da tako regijo že dobro desetletje forsira italijanska desnica (prek medijskih kampanj, podpisovanja peticije v rimskem parlamentu in celo prek političnih in diplomatskih pritiskov), da bi tudi na ta način dokazala, da je Istra nekaj posebnega in naj bi jo zato na kakršenkoli način soupravljala tudi Italija. Predvsem je taka regija v svoji zasnovi omejujoča, nesprejemljiva in celo skregana z duhom časa. Prvič rešuje predvsem probleme hrvaške Istre in ima naravno tudi podporo njenega prebivalstva. Mi se te njihove stiske zavedamo, vendar zaradi tega še ne moremo pristati na to, da bi bili njeni talci. Drugič je regija, odrezana od njenih gravitacijskih središč (Trst, Reka), pomanjkljiv in umeten konstrukt, ki, v nasprotju z evropskim duhom, ne povezuje naravno zaokroženih celot, temveč jih celo razdvaja. Ne vidimo v tem predlogu npr. smisla, da bi si Koper prek čezmejnega regijske tvorbe ustvarjal okvire za čezmejno sodelovanje le v smeri, kjer ima najmanj odprtih problemov (Istra), ne pa v smeri, kjer jih ima največ (Trst). Da ne omenjamo teritorialnega prispevka Italije k območju regije (obrobni obč-

ni Milje in Dolina), ki je naravnost smešen in sluzi, očitno, zgolj za to, da bi bilo formalno zadoščeno zahtevi po čezmejnosti. Nesprejemljivo je tudi, da se prek regije izboljšuje še itak visok standard ene manjšine, ne pa tudi bistveno nižji standard zaščite druge, ki je že polno stoletje izpostavljena neusmiljenemu asimilacijskemu valjarju. Da ne omenjamo posebej prozornih manipulacij naših zahodnih sosedov, ki vsiljevano istrsko regijo proglašajo za najčistejšo "evropskost", podobno zahtevano regijo na Južnem Tirolskem pa za "tihotapljenje lažnih avtonomij".

Zato predlagamo, da se za izdelavo projekta čezmejnega sodelovanja v primorskem prostoru oblikuje širše zasnovana civilna družba, tako kot je bil to primer na tromeji med Francijo, Nemčijo in Švico (Alzacija), v katero bi se ob predstavnikih lokalnih oblasti vključili predstavniki gospodarstva, raziskovalnih, izobraževalnih in drugih ustanov, političnih strank in civilne družbe ter ugledni posamezniki iz celotne Primorske, vključno z zamejstvom. Samo na ta način lahko nastane, pod pokroviteljstvom države, zrel projekt čezmejnega sodelovanja, za katerim bi stala širša javnost. S tem bi prevzeli pobudo v lastne roke in ponudili Evropi in sosedom našo vizijo čezmejnega ureditve tega prostora.

ITALIJANSKO PRAVO

"PREDČASNA" DEDOVANJA

DAMJAN HLEDE

V prvi januarjski številki smo orisali novosti v zvezi z davkom na dedovanja in darila, ki jih je uvedel davčni zakon povezan s finančnim manevrom za leto 2000 (zakon št. 342/2000). Takrat smo nanizali tiste vsebine, ki so postale s 1. januarjem 2001 operativne in obvezujoče. Zakon pa vsebuje tudi nekatere novosti, ki so sicer prav tako kot ostale že stopile v veljavo, niso pa še operativne, ker manjkajo potrebni izvajalni ukrepi. Med temi novostmi je vredna zanimanja predvsem uvedba možnosti za predčasno izplačilo davka na dedovanja. Zakon namreč določa, da se ne prištejejo k aktivu zapuščine tiste stvari in pravice, za katere je njihov imetnik že plačal davek v teku svojega življenja.

Iz zakonskega besedila je videti, da zakonodajalec celo spodbuja tovrstno predčasno poravnavo, saj določa, da so v tem primeru (torej v slučaju izplačila v teku življenja) davčne alikvote znižane za en odstotek. Veljajo torej alikvote 3, 5 in 7 z ozirom na različni razred sorodstvenih ali svaških vezi, namesto navadnih 4, 6 in 8, ki bi veljale v primeru rednega plačila po smrti njihovega imetnika in torej po dejanskem dedovanju. Zakon upošteva tudi možnost, da imetnik, potem ko je za določene stvari ali pravice v teku svojega življenja že poravnal davek na dedovanje, odloči, da isto stvar ali pravico nekemu podari. V tem primeru bo od davka za darilno pogodbo odšteta davek, ki je bil predčasno plačan za dedovanje. Podobno določilo

pa v zakonskem besedilu manjka za podoben primer kupoprodaje. Ni pač predvideno priznanje nobenega davčnega kredita ali pravice do davčnega odbitka za slučaj, ko bi imetnik po predčasnem plačilu davka na dedovanje odločil, da isto stvar ali pravico proda. Prav tako ostaja nejasno, kaj se zgodi v slučaju, ko stvar, za katero je bil že plačan davek, kasneje spremeni svojo pravno naravo (npr. kmetijsko zemljišče, ki potem postane zaziidljivo) ali svojo vrednost. Zakon sicer predvideva nujnost izvajalnega odloka, ki bi pa moral urediti le vprašanja vezana na javno evidenco predčasnih plačil. Vprašanje je torej, če bodo s tem odlokom rešena tudi omenjena vsebinska vprašanja. Do tedaj bo torej predčasno plačilo davka na dedovanje predstavljalo, z ozirom na omenjena odprta vprašanja, precejšnje tveganje.

K vsemu, kar je bilo napisano, je treba dodati še potrebno opozorilo. Tudi če je možnost predčasnega plačila davka na dedovanje - kot smo videli - nekoliko olajšana, je cilj te novosti seveda državna blagajna. Pri vsem tem je treba pač upoštevati dejstvo, da so dedovanja do določene vrednosti prosta od davka (oprostitev od davka za deleže, volila in darila velja do vrednosti 350 milijonov lir, če pa je prejemnik mladoleten sorodnik v ravnih črti ali hudo handikapirana oseba, velja oprostitve vse do vrednosti ene milijarde lir), kar pomeni, da je nov predpis namenjen predvsem tistim, ki razpolagajo s srednje-velikimi premoženji.

Minuli konec tedna je v prenovljenem gledališču Rossetti in na območju velesejma v Trstu potekal 7. vsedrjavni kongres italijanskih finančnih in bančnih operaterjev Forex. 3. in 4. t.m. se je v Trstu zbralo okoli 1.700 finančnih in bančnih operaterjev ter številnih vidnih osebnosti iz vse Italije, pa tudi iz nekaterih držav srednje in vzhodne Evrope.

Uvodno poročilo je v soboto, 3. t.m., imel guverner italijanske centralne banke (Banke Italije) Antonio Fazio, ki je za to priložnost pripravil obsežno poročilo o stanju gospodarstva v Italiji in v svetu. Med drugim je napovedal, da bo ameriško gospodarstvo še dalje bolj dinamično od evropskega in se mu tako obeta 4-odstotna rast, medtem ko Evropo in Italijo ovira še cela vrsta zaprek. Guverner Banke Italije se je zaustavil zlasti pri stanju italijanskega gospodarstva, ki bo po njegovih besedah v letošnjem letu beležilo nižjo rast kot lani. Tako je omenil državne izdatke, ki so v lanskem letu presegle napovedi za cel odstotek, tako da bo letos Italija težko dosegla cilje, ki si jih je zastavila. Fazio je tudi opozoril na nevarnost ponovnega naraščanja inflacije ter ponovno pozval italijansko vlado, naj poseže po reformi pokojninskega sistema in uresniči predvideno znižanje davkov. Guverner je izrazil tudi upanje v nove reforme na področju dela, ki naj z dogovarjanjem doseže večjo fleksibilnost in prilagajanje proizvodnih stroškov glede na položaj posameznih podjetij.

Guverner Fazio, čigar stališče o stanju italijanskega gospodarstva je že isti dan pov-

zročilo odziv italijanskega zakladnega ministra Vincenza Visca in ministra za industrijo Enrica Lette, ki sta branila vladno gospodarsko politiko, je na tržaškem kongresu Forexa med drugim tudi podprl zamisel o širitvi Evropske zveze proti vzhodu (pri tem je poudaril ključno vlogo Trsta, ki predstavlja "vrata na Vzhod") in podčrtal pomen doprinosa delovne sile, ki jo predstavljajo priseljenci, h gospodarskemu razvoju.

O pomenu širitve Evropske zveze proti vzhodu sta med drugimi spregovorila tudi tržaški župan Riccardo Illy in pooblaščenec upravitelj družbe Generali Gianfranco Gutty. Illy je ponovno opozoril na potrebo po čimprejšnjem vključevanju srednje in vzhodnoevropskih držav v Evropsko zvezo in po prisotnosti zahodnoevropskih bančnih zavodov v tistih državah ter po sodobnih in učinkovitih infrastrukturah, ki so ključnega pomena za to, da Trst lahko v polni meri odigra svojo vlogo. Pri tem se je zaustavil zlasti pri potrebi po posodobitvi cestnih in železniških povezav. Podobno stališče je zavzel tudi Gutty, ki je v svojem posegu v

nedeljo, 4. t.m., dejal, da bodo priložnosti gospodarskega razvoja odvisne tudi od tega, v kolikšni meri jih bodo znali izkoristiti gospodarstveniki v Furlaniji-Juljski krajini. Gutty je opozoril na potrebo po izgradnji infrastruktur, po oblikovanju profesionalnih zmogljivosti in po vzpostavljanju gospodarskih odnosov z državami srednje in vzhodne Evrope. Po njegovih besedah se doslej ni naredilo veliko, čas pa teče in priložnosti bo vedno manj.

LANI V TRSTU

NARASLO ŠTEVILO TURISTOV

Podjetje za turistično promocijo na Tržaškem je nedavno objavilo podatke o nočitvah v minulem letu. Leto 2000 se je zaključilo s 3,4 % porastom nočitev v primerjavi z letom 1999. Zanimivo je, da je število tujih gostov naraslo za 26,2%. Med temi je kar 57% avstrijskih državljanov, kar pripisujejo številnim promocijskim pobudam, ki so jih izvedli v raznih mestih in turističnih uradih po Avstriji s predstavitveno akcijo "Libt Trieste". Skupno je lani prenočilo na Tržaškem kar 46.524 Avstrijcev. Za 5,4% je narasla prisotnost Nemcev, po številu pa iztopajo tudi turisti iz Združenih držav Amerike, saj je v Trstu ali njegovi okolici prežvelo vsaj en dan in eno noč kar petnajst tisoč Američanov. Med ostalimi pa naj omenimo še Poljake, ki se na potovanju radi ustavijo v Trstu, in še Norvežane in Fince, kar se je doslej dogajalo le sporadično. Precej manj pa je bilo lani nočitev italijanskih državljanov, zlasti je upadlo število poslovnežev, ki bi se v Trstu mudili zaradi dela.

SREDI PREJŠNJEGA TEDNA

MEŠANA DRUŽBA TICT PREVZELA VII. POMOL

FOTO KROMA

Zadnji dan januarja je mešana družba Trieste International Container Terminal (TICT) uradno prevzela upravo tržaškega VII. pomola. Prevzem uprave od nizozemske družbe ECT je stekel delovno, brez slovesnosti, tako da delo ni bilo moteno. Družba TICT kot znano sestavljajo Luka Koper, ki ima 49-odstotni delež, špeditersko podjetje Parisi s 45-odstotnim deležem in družba pristaniški delavcev Impresa Portuale Trieste (IPT) s 6-odstotnim deležem. Koncesija, na podlagi katere je nova mešana družba prevzela upravo VII. pomola, bo trajala 30 let, do leta 2031.

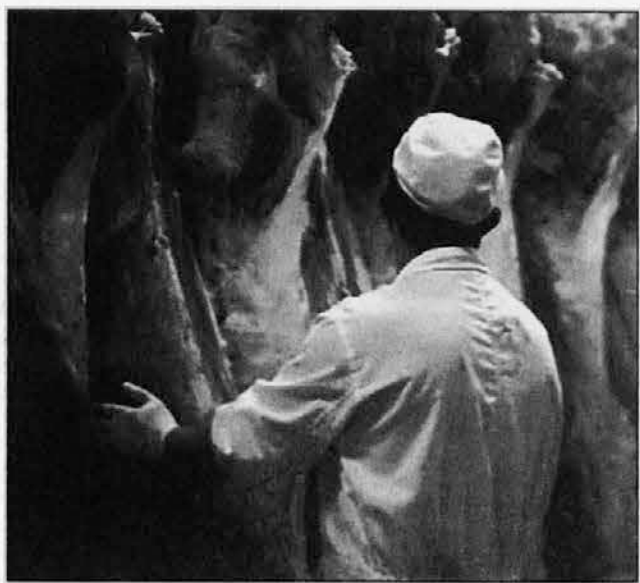
Tako se je torej začela zgodba o slovenski soudeležbi pri upravljanju največjega pomola tržaškega pristanišča, zgodba, katere predigro so zaznamovale polemike in težave, ki so bile izrazito političnega značaja in ki jih ne bomo tu obnavljali. Ali se bo vložba Koprčanov pri tem tudi obrestovala, se bo seveda še videlo. Sicer pa si v družbi TICT, katere predsednik je tr-

žaški špediter Francesco Parisi, pooblaščenec upravitelj pa Pavle Krumenaker, ki je bil doslej direktor za razvoj in tehniko Luke Koper, zastavljajo ambiciozne cilje: obetajo si namreč vsaj 8-odstotno letno rast pretovora. Ta odstotek pa bi se v prvih treh letih - sodeč po tendenci mednarodnega tržišča - celo podvojiti. Po sklepanju novih upraviteljev VII. pomol premore pretovor v višini 500.000 zabojnikov letno. Danes je količina pretovora precej nižja, se pravi 200.000 zabojnikov, računajo pa, da bodo dosegli pretovor v višini 400.000 zabojnikov letno. S tako količino bo pomol tudi postal donosen.

Med prvimi sklepi, ki jih je sprejela nova uprava, je dokapitalizacija družbe TICT od ene na šest milijard, k upravljanju VII. pomola pa želi pristopiti tudi deželna uprava Furlanije-Juljske krajine preko svoje družbe Autovie Venete, ki ponuja odkup 20-odstotnega deleža delnic mešane družbe.

DRASTIČEN PADEC UPORABE MESA

ŽIVONOREJCI V STISKI

Živonorejci po vsej Evropi se soočajo z eno najhujših kriz, kar so jih lahko doživeli. Bolezen norih krav je namreč povzročila drastičen padec uporabe mesa in mesnih živil. Hude posledice pa je potrebno zabeležiti tudi zaradi negotovosti, ki jo bolezen BSE povzroča, ker do

zakola živine in analize njenih tkiv ni mogoče ugotoviti, ali je žival okužena ali ne. Evropska zveza je prav zaradi teh težav poskrbela za popravek proračuna za leto 2001 v višini dvatisočih milijard lir.

Največji delež komaj omenjene vsote, 1.350 mld lir,

bo Evropska zveza namenila subvencijam za zakol in uničenje nevarnih delov živali, 460 mld lir bo v pomoč trgu govejega mesa, 65 mld lir pa bo okrepilo kapilarnejše sanitarne preglede goveda. Poleg načrtovane finančne pomoči pa je po sklepih, ki so jih članice Evropske zveze podpisale v Berlinu, nujno tudi znižanje proizvodnje govejega mesa. O tej in drugih problemih vezanih na t.i. bolezen norih krav ter seveda o stanju in perspektivah evropskega kmetijstva bodo evropski ministri za kmetijstvo govorili v ponedeljek, 19. februarja. Tudi Italija se ni še dokončno odločila o ukrepih, ki naj bi jih sprejeli v pomoč rejcem in mesni industriji. V tem smislu se tudi vrstijo manifestacije rejcev na krajevni in vsedrjavni ravni. Rejci od vlade zahtevajo predvsem jasnih odgovorov glede reševanja krize. Rim je obljubil kakih 300 milijard lir za pomoč prizadetim rejcem. Zaenkrat sicer ne vejo, kje bi ta denar dobili in h krizni mizi so zato povabili tudi deželne uprave, ki naj bi sodelovale pri reševanju nastale krize. Omenjeni denar naj bi uporabili predvsem za izplačilo nekakšne odškodnine tistim rejcem, ki bodo morali poslati v zakol živino, ki je presegla 30

mesecev starosti in ki zaradi boleznih norih krav nima nobene tržne vrednosti. Evropska zveza naj bi krila kakih 70% stroškov, ostalo pa bi morala plačati Italija. Drugo vprašanje zadeva odkup velikih količin sicer neoporečnega mesa, ki ne gre v promet. Evropa bo odkupila vsaj določene količine mesa, ki naj bi jih uskladiščila. Italijanski rejci ob tem menijo, da je cena, ki jo ponuja Evropska zveza nezadostna in zato doplačati vsaj 2.000 lir na kilogram. Dodaten problem pa predstavlja uničenje mesne in kostne moke, ki je glavni razlog za širjenje boleznih norih krav. Tudi v Italiji, kot v nekaterih drugih evropskih državah, se bodo baje odločili, da bodo sporno meso in kostno moko uničili v cementarnah, kjer naj bi jih sežgali v trajno gorečih plavžih. V ta namen je Rim že namenil 150 milijard lir.

Rejci in mesna industrija pa so si edini, ko vztrajajo, da je treba nujno poskrbeti za jasen sistem označevanja mesa, ki bo jamčil sledljivost mesnih delov vse do klavnice in rejca, ki je živino vzredil, če da je to edini način, da se lahko potrošniku nudi določena jamstva, o živini in načinu vzreje.

